

Dorogi Petőfi Sándor Óvoda

2510. DOROG, ISKOLA ÚT 2.

" ÉP TESTBEN, ÉP LÉLEK "

HELYI ÓVODAI NEVELÉSI PROGRAM

Készítette:

Dorogi Petőfi Óvoda Nevelőtestülete

A nevelőtestület nevében benyújtotta:

Varsányi Ildikó

óvodavezető

Tartalomjegyzék

Törvényi háttér	4
Óvodánk adatai	5
Bevezetés.....	6
1. óvodánk jellemzői	7
• személyi feltételei	8
• tárgyi feltételei	9
• a program céljához rendelt eszközrendszer.....	10
2. Óvodai programunk célja, feladatai	12
• érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés	17
• egészséges életmód alakítása	23
• az értelmi fejlesztés	28
• anyanyelvi nevelés	31
3. Óvodánk tevékenységi formái	34
• a mozgás	34
• a játék	38
• a munka	40
• értelmi fejlesztés	42
• mese -vers	45
• ének, zene, énekes játék, gyermektánc	47
• rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	49
• külső világ tevékeny megismerése	51
• környezetünk mennyiségi és formai összefüggései.....	54
4. Sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása.....	56
5. Kiemelt feladatunk : a gyermekvédelem	56
6. A program alkalmazásának feltételrendszere.....	58
• az óvodapedagógus feladatai.....	58
• szervezeti és időkeretek	60
7. Óvodánk ellenőrzési és értékelési rendszere	62
8. Óvodánk kapcsolatai	63
9. Fejlődés várható jellemzői.....	68
10. Az óvoda szakmai dokumentumai.....	70
11. Legitimációs záradék	71
Felhasznált irodalom	72

TÖRVÉNYI HÁTTÉR

A közoktatásban ma paradigmaváltás zajlik, mely megköveteli tőlünk a rugalmasságot, az új pedagógiai módszerek ismeretét és a hatékonyságot. A jó óvoda ma már minőségi szolgáltató intézmény. A társadalomban alapvető változások zajlottak le az elmúlt években. Az értékek átrendeződtek, új társadalmi közeg született. Új értékek megalapozásához, napjaink igényeinek megfelelő értékek megfogalmazásához, illetve beépítéséhez a gyermekek nevelésébe, megfelelő háttér kialakítása szükséges.

Az Alapprogram módosítására 2018. júliusában került sor, az új előírások 2018 szeptemberétől hatályosak. A köznevelést érintő változásai között ki kell emelni az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 137/2018. (VII. 25.) számú kormányrendeletet, mely a Magyar Közlöny 2018.évi 118. számában jelent meg. Az ONAP több helyen egészült ki. Ennek megfelelően került sor elsősorban az óvodánk helyi programjának az „Ép testben, ép lélek” program módosítására.

Továbbra is elsősorban a gyermek a legfőbb érték a „sajátos életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségleteivel”, sajátásaival. Hangsúlyos hogy, az óvodapedagógus az ismeretek tapasztalati úton történő megszerzéséhez segítik hozzá a gyermeket. Megteremti annak a lehetőségét, hogy a gyermek a játékon, a művészeteken, az alkotómunkán, saját tevékenységén keresztül szerezhessen meg azokat az élményeket, amelyek megnyitják és ébren tartják benne a vágyat a környező világ megismerésére, a tanulás örömeinek átélésére. Ebben az életkorban az igazi ismeret az, amit a gyermek önmaga szerez meg. Mindennek az alapja, hogy a gyermek érdeklődésére és cselekvésére, előzetes tudására, tapasztalataira épüljön az ismeretanyagot is tartalmazó tevékenységrendszer. **Nagyobb hangsúlyt kapott az értékközpontú nevelés, a nemzeti identitás tudat, keresztény kulturális értékekhez, a hazaszeretet és a szülőföldhöz és családhoz való kötődés.**

Ennek megfelelően alakult a törvényi szabályozás:

- többször módosított 1993. évi LXXIX. törvény a Köznevelésről
- 1993. évi LXXVII. törvény VI. fejezete a nemzetiségi és etnikai kisebbségek jogairól
- 2012. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- 1992. évi XXXIII. törvény a Közfoglalkoztatás Jogáról
- 1992. évi XXII. Törvény a Munka Törvénykönyvéről
- 1. melléklet a 363/2012. (XII.17.) Korm. rend. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja
- 11/1994. (VI.8.) MKM rendelet módosításáról szóló 30/2004. (X.28.) OM. Rendelet – a nevelési-oktatási intézmények működéséről
- 1/1998.(VII.24.) OM rendelet az intézményben kötelező eszközök és felszerelések jegyzéke
- 137/1996(VIII.28.) Kormányrendelet módosításáról szóló 255/2009(XI.20.) Kormányrendelet az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
- 2/2005. (III.1.) OM rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- Dorog város Köznevelési Esélyegyenlőségi Programja a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek oktatási sikeressége érdekében
- a Köznevelésről szóló 1993. évi LXXIX. Törvény az 1996. évi LXII. Törvénnyel módosított érvényben lévő előírásai
- a Gyermekek jogairól szóló New Yorkban 1989. (XI.20.) és az 1991. évi UCIV. Törvénnyel kihirdetett egyezmény
- TÁMOP 3.1.4. Kompetencia Alapú Óvodai Programcsomag
- Dorog Város Képviselőtestület az intézmény működésével kapcsolatos határozatai

AZ ÓVODA JELLEMZŐ ADATAI

Az óvoda hivatalos elnevezése:

Címe: **Dorogi Petőfi Sándor Óvoda**
2510, Dorog, Iskola út 2.

Telefonszáma:

06 - 33 - 521 - 450

Fenntartója:

Dorog Város Önkormányzata

Címe:

2510, Dorog, Bécsi út 71.

Telefonszáma:

06 - 33 - 431 - 299

Az óvoda alapító okiratának száma, kelte:

/ számú képviselőtestületi határozat

Az engedélyező szerv neve:

Dorog Város Képviselő-testülete

Az óvoda vezetője:

Varsányi Ildikó

Alaptevékenysége:

<i>Száma</i>	<i>Tevékenység megnevezése</i>
Szakágazat 851011	Óvodai nevelés, ellátás
Szakfeladat 851012	Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése, ellátása

BEVEZETÉS

Petőfi Óvoda nevelési programja 1999-től az „Ép testben, ép lélek”, mely a Komplex prevenciós Óvodai Program részbeni adaptációja, kiegészítve a helyi sajátosságokkal. Fő célja a gyermek komplex személyiségfejlesztése. Kiemelt területe a **zene**-, mozgás, egészség- és környezeti nevelés.

2008-ban a DOKI OVI- keretében adaptáltuk a **Kompetenci alapú óvodai programcsomagot** a - 08/2-2008-0042 pályázati szerződésnek megfelelően a 2009/2010-es nevelési évtől.

Felmenő rendszerben történő részleges adaptálást 2010/11-es nevelési évtől vezettük be, melyhez szükséges a kompetencia alapú óvodai nevelés szakmai továbbképzések elvégzése a következő években.

A 2012/13-as nevelési évben a szervezeti átalakulás és az alapvető országos óvodai szakmai dokumentum – Az Óvodai nevelés országos alapprogramja - módosítása következtében három alkalommal került sor a módosításra. **Legutóbb 2020. nyarán a sajátos nevelési igényű gyermekek integrációjának megfelelően.**

Programunk működőképességét az óvodába járó gyermekek fejlődése alapvetően meghatározza. Ezért ennek mérésére, elemzésére és folyamatos áttekintésére fektetjük a legnagyobb hangsúlyt.

Kiemelt szempont a gyermekek fejlettségének elemzése, a csoportok légköre és tevékenységi rendszere.

A megvalósításnál fontos szempont számunkra, hogy:

- segítse az esélyegyenlőség kialakítását, a gyermekek részképességeinek, képességeinek fejlesztését,
- **A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését, megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A szakértői bizottság szakértői véleményének figyelembevételével.**
- lehetőséget adjon a kiemelkedő képességű gyermekek felismerésére, képességeik megerősítésére, kibontakoztatására.
- A felelősségteljes pedagógiai munka eredményeként kreatív gondolkodású, cselekvésre kész, nyitott, a tudásvágy igényével rendelkező gyermekeket neveljünk

Adaptált programunkat kiegészítettük helyi sajátosságainkkal. Az elmélet és gyakorlat összhangját a bevezetés óta folyamatosan értékeljük a szükséges korrekciókat megtettük.

1. ÓVODÁNK JELLEMZŐI

Óvodánk 1930-tól működik, 1979-től hat csoportos 145 férőhellyel rendelkezik.

Három lakótelep központjában épült, egy vasúti kereszteződés közelében. Az épület egy része kétszintes. Az emeleti részben egy kis alapterületű foglalkoztató található a hozzátartozó öltözővel, mosdóval. A földszinti részben egy kicsi és négy tágasabb foglalkoztató van. Itt az öltözők és mosdók száma sajnos a gyermek létszámhoz viszonyítva kevés, három csoport a folyosókon kénytelen öltözni. Intézményünk nem rendelkezik tornateremmel, ezért az utóbbi években az egyik tágas csoportszobát szereltük fel tornaszerekkel. Tornahelyiségünk hiányát az igen jó adottságú udvarrészünkkel igyekszünk ellensúlyozni.

Óvodánk udvara az **egészséges életmódra nevelés** színtere, mely óvodánkban **kiemelt jelentőséggel bír**. Fűves, betonos rész és fedett terasz biztosít folyamatos lehetőséget a szabadban való tartózkodásra az év minden időszakában. Ez egyik **előnye** intézményünknek, hiszen a gyermekek nagy része lakótelepi lakásban él. Környezetükben kevés a szabad tér, játék és mozgáslehetőségük nagymértékben korlátozott. Ezért **kiemelt feladatunknak** tekintjük, hogy az apróságoknak helyi adottságainkhoz mérten minél több időt, teret és tárgyi lehetőséget biztosítsunk a **mozgás- és játékigényük kielégítésére**.

A gyermekek családi háttere igen változó. Sok az ingerszegény, hátrányos szociális környezetből jövő, munkanélküli szülők gyermeke, a nagycsaládos, vagy gyermekét egyedül nevelő nehéz anyagi körülmények között élő család. Ezért egészségnevelésünk folyamatában elsődleges a **prevenció** és az egyéni adottságokat figyelembe vevő testi fejlesztés.

Munkánk középpontjában a GYERMEK áll.

Fontosnak tartjuk, hogy olyan programmal dolgozzunk és készítsünk, mellyel a legoptimálisabban fejleszthetjük a ránk bízott gyermekeket és kompenzálni tudjuk a gyermek otthoni környezetének hiányosságait. Az adaptált program cél és **feladatrendszerének** meghatározásán túl **kiemelt figyelmet** fordít nevelőtestületünk az óvodáskorú gyermekek **egészségnevelésére, a természetes környezet megismerésére, környezet és természetvédelemre, zenei nevelésre, anyanyelvi nevelésre**.

Programunk a gyermek alapvető megnyilvánulási módjára a **mozgásra** és fő tevékenységi formájára, a **játéokra** alapozva szervezi meg a fő nevelési területeken végzendő pedagógiai és pszichológiai feladatainkat.

Nevelőmunkánk a **családi nevelésre épül**, a kettő összhangja, az óvoda folyamatos együttműködése a családdal a gyermekek fejlődésének feltétele. **Hittel valljuk, hogy minden pedagógiai munka akkor hatékony, ha az adott életkori igényeknek megfelelő fejlődési szükségletet elégít ki, és ezek következetes érvényesítését tűzi ki célul.** Az alapfeladaton felül az óvoda többletszolgáltatásként a szülők igénye szerint szervez tanfolyamokat (zene-ovi, vízhez szoktatás, zenés tartásjavító torna, német nyelvhez szoktató tanfolyam, stb.) melyekért térítési díjat fizetnek a szülők. A tanfolyamokból befolyt összeget az intézmény az adott feladat megvalósítására fordítja. A többletszolgáltatások a pedagógiai, szakmai feladatokhoz szorosan kapcsolódnak.

Innovatív törekvések és az óvodapedagógusok módszertani szabadságának biztosítása

A HOP-ban továbbra is figyelembe kell venni, az óvodában TÁMOP 3. 1. 4. pályázati támogatással bevezetett kompetencia alapú óvodai programcsomag alkalmazásának vállalásait, mely szerint a programcsomagot részlegesen adaptáljuk 5 évig. A programcsomag bevezetésének legfontosabb hozadéka, hogy a projekttervezés, a játékos tanulási tevékenységek komplexitása a nevelési programok szerves része.

Az AP alapján a HOP -ban biztosítjuk a pedagógusok nézeteinek, értékkrendjének és széleskörű módszertani szabadságának érvényesülését.

A gyermek, mint fejlődő személyiség

A gyermeket szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

A család és az óvoda szerepe a 3-7 éves korú gyermek nevelésében

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvoda ebben kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet tölt be.

A gyermeki személyiség teljes kibontakoztatása

Az emberi és gyermeki jogok tiszteletben tartásához alapvető, hogy ezek az óvodai dolgozók és a szülők körében is ismertek legyenek. Gondoskodunk arról, hogy minden érintettel megismertessük őket.

Minden gyermeket egyenlő eséllyel kell részesítenünk színvonalas ellátásban: biztosítjuk, hogy a hátrányos helyzetű, veszélyeztetett, sajátos nevelési igényű gyermek részt vehessen minden óvodai tevékenységben.

A gyermek védelme, harmonikus fejlődésének biztosítása

A gyermek harmonikus fejlődésének segítését a szükséges személyi és tárgyi feltételek biztosításával, körültekintő, egymásra épülő szabályozással alapozzuk meg. A fő feladataink komplex megvalósításán, a gyermeki szükségletek kielégítésén, képességeinek, kompetenciáinak, attitűdjeinek, egyéni differenciált készség és képességfejlesztés megvalósításával biztosítjuk.

Személyi feltételeink optimálisak, jelenleg az óvoda egész nyitva tartása alatt biztosítjuk az óvónői jelenlétet.

Az óvoda közalkalmazottai	Jelenlegi létszám	A program megkívánt módosítása
Felsőfokú végzettségű főállású óvónők száma	13	-
Gyógypedagógiai asszisztens	2	-
Szakképzett dajkák, gondozónők száma	6	-
Egyéb munkakörben foglalkoztatott főállású dolgozók száma: óvodatitkár	1	-

Az óvodánk étkeztetését segíti a két konyhai dolgozó, akik az Hungest Zrt. -hez tartoznak.

Programunk bevezetéséhez a szakmai feltételek megfelelőek, de szükségesnek tartjuk, hogy a nevelőtestület minden tagja végezze el a Kompetencia alapú óvodai programcsomag alkalmazásához szükséges továbbképzést, valamint fejlesztőpedagógusi tanúsítványt esetleg másoddiplomát szerezzen.

Az óvodapedagógusok szakmai megújulás iránti igénye nagy, az eredményesebb munkavégzés érdekében rendszeresen részt veszünk továbbképzéseken. A fiatal kollégák szakmai fejlődésükért igyekeznek mindent megtenni, melyhez lehetőségeinkhez képest minden feltételt megadunk. Az óvodapedagógusok felkészítése az adaptált program megvalósítására az intézményi továbbképzési terv alapján folyamatosan történik.

Az óvodánk specifikuma a **Zenei nevelés**. Feladatait intézményünkben zenei munkaközösség koordinálja.

A sokoldalú óvodai nevelőmunka megszervezésénél arra törekszünk, hogy a sokféle játékos tevékenység körében minden gyermek képességeihez mérten a legoptimálisabban fejlődjön.

A hátrányos és veszélyeztetett gyermekekkel kapcsolatos közvetlen feladatokat az intézmény **gyermekvédelmi felelőse** segítségével oldják meg az óvodapedagógusok. Az óvoda valamennyi dolgozója közvetlenül, vagy közvetve a gyermekek kiszolgálása, ellátása érdekében dolgozik.

Az óvoda humán erőforrása célunknak megfelel, személyi feltételeink jók. Az óvoda nyitva tartása alatt biztosított az óvónői jelenlét. A dajkák szakképzettek, lehetőségük van a folyamatos belső és külső továbbképzések segítségével munkájuk színvonalasabbá tételére.

Az óvodapedagógusok szakmai felkészültsége nagyon jó, a tartalmi munka színvonalának emelése érdekében részt vesznek továbbképzéseken.

A továbbképzések nagy része szervesen kapcsolódik a nevelési programunkhoz.

Tárgyi feltételeink

Az óvoda épülete 2175 m² alapterületű telken helyezkedik el, az épület 615 m², 6 csoportszoba, 1 fejlesztő szoba, 4 mosdó, 3 öltöző, folyosók, tálalókonyha, iroda helyiségekkel.

A csoportszobák alapterülete 287 m², egy gyermekre 1,8 m² alapterület jut.

Az udvar alapterülete optimális. Felszereltsége jó, az utóbbi években a balesetveszélyesnek nyilvánított fajtákat eltávolítottuk és az óvodánk alapítványának a **„Gyermeink Egészségéért Egészségesebb Jövőért”** alapítvány számlaszámára utalt összegekből vásároltunk játékot.

Csoporttermeink több funkciót töltenek be: az óvodai tevékenységek, játék, étkezések, foglalkozások és a pihenés színtereit is. Felszereltségük megfelelő, a bútorok felújítását szükség szerint tervezzük. Játékeszközöket évente vásárolunk a költségvetésből és pályázati pénzből.

Könyvállományunkat folyamatosan gyarapítjuk, bővítjük az újonnan megjelenő kiadványokkal. Tudatosan válogatunk az értékes és hasznos könyvekből, amelyek felkészülésünket és a gyermekekkel való foglalkozást segítik. Működési feltételeinket, eszköztárunkat folyamatosan és fokozatosan szeretnénk javítani.

A program céljához rendelt eszközrendszer

Programunkhoz szükséges eszközellátottságot tudatosan bővítjük, fejlesztjük.

A program teljes megvalósításához szükséges eszköztár beszerzése folyamatos, megvalósítandó feladat. Ezek az eszközök a program eredményességét, hatását erősítik.

Szükségesnek tartjuk:

1. A játékalomány mennyiségi és minőségi bővítését
2. A szakmai eszközök minőségi bővítését.

1. A játékalomány mennyiségi bővítésekor az évek során és a jövőben is pótoljuk az elhasználódott olyan típusú játékokat, melyek a mindennapos játéktevékenység alapvető kellékei. (babák, építőjátékok, társasjátékok, stb.)

A minőségi fejlesztést a speciális fejlesztőjátékok folyamatos beszerzése jelenti. A fejlesztőjátékok programunk alapját képezik, ezért fontos, hogy a program bevezetésére a törzs játékalomány kialakuljon. Arra törekszünk, hogy minden korosztályban az életkornak megfelelő készségeket - képességeket fejlesztő speciális, jó minőségű játéktár álljon rendelkezésre.

Az óvodai alapeszközöket kiegészítve a program eredményességét, hatását erősítik a következő eszközök:

1. Lateralitást jelző karszalag
2. Bábok
3. Egész alakot láttató tükör
4. Felnőtt és gyermek hangszerek
5. Fejlesztő játékok (Kirakójátékok, Puzzle játékok, Memória játékok, Toys for Life képességfejlesztő játékok, Ravensburger környezetismereti, matematikai és egyéb fejlesztő játékok)
6. Mozgást fejlesztő tornaszerek, napi játékos használatára
7. Hagyományos óvodai játékok, eszközök, berendezési tárgyak

2. Szakmai eszközök minőségi bővítése

Szakmai eszköztárunk bővítését programunk alapjaiból kiindulva, ahhoz szorosan kapcsolódva, célirányosan bővítjük.

Első lépcsőben (melyet már megkezdtünk) a mozgásfejlesztő eszközök minőségi és mennyiségi beszerzése a célunk. Ezt követi zenei kelléktárunk bővítése, és végül a változatos ábrázolási eszközök beszerzése.

Udvari mozgásfejlesztő eszköztárunkat pályázati és alapítványi összegekből már felújítottuk, de bővítésük a gyermeklétszámhoz viszonyítva még szükséges.

A bővítésnél fontos szempont volt az udvari játékok biztonságának megteremtése. A régi udvari játékok nagy része még társadalmi munkában készült, vas állványú hinta, mászóka és csúszda, melyek nem felelnek meg a mai biztonságtechnikai feltételeknek. Ezek cseréje, korszerűsítése feltétlenül szükséges.

Fontos szempont nevelőtestületünk számára, az udvar, az udvari játékok balesetveszélyeinek kiküszöbölése.

Ennek érdekében már vásároltunk néhány hinta alá „esésvédő” gumilapokat, melyek igen praktikusak. Ezáltal óvodánk udvara, környezete a gyermekek számára nemcsak biztonságosabb, hanem esztétikusabb és rendezettebb lett.

Az intézmény udvarának folyamatos kialakítására, szépítésére nagy gondot fordítunk, hiszen

gyermekünk tevékenységeinek nagy részét ide szervezzük. A jó levegőn, a biztonságos környezetben való tevékenykedés, az egészséges életmódra való nevelés kiemelt területe programunknak.

A balesetveszélyes, nem szabványos játékokat pályázat útján, valamint az óvoda alapítványa segítségével bevizsgált, szabvánnyal rendelkező minőségi termékekre cseréljük le folyamatosan.

Csoportszobai mozgásfejlesztő eszköztárunkat a speciális AYRES eszközökkel, ASCO, PLAY-HUT, WESCO készség és mozgásfejlesztő játékokkal, LUNA tornakészlettel szeretnénk bővíteni.

Az **óvodai tanulás eszközeinek** tudjuk be a **fejlesztő játékokat** és a mozgásfejlesztő eszközöket is. Ezen túlmenően **audiovizuális eszközállományunk** bővítésével tudjuk majd megteremteni programunk megvalósításának jó feltételeit.

Az eszközállomány elemzésekor feltétlenül ki kell emelni azokat az óvónők által készített játékokat, eszközöket, amelyek az egyéni fejlesztés során fontos szerepet kapnak az óvodai tevékenységekben.

Lényeges, hogy az óvónői ötleteken túl, az elkészítéshez szükséges anyagok mindig kellő választékban rendelkezésre álljanak. Ezt a feltételt szeretnénk biztosítani a jövőben is.

Az előzőekből következően a program bevezetéséhez, működőképességének megteremtéséhez a folyamatos eszközpótlás elengedhetetlen. Ki kell emelni a Vizuális tevékenységekhez szükséges anyagok folyamatos biztosítását és a 2-3 évenkénti játéktár bővítését.

Óvodánk mese és szakkönyv ellátottsága

Mesekönyv ellátottság

A törzsállomány minden csoportban az életkori sajátosságoknak megfelelően rendelkezésre áll, de nagy szerepet kapnak a mindennapokban a gyermekek által óvodába hozott mesekönyvek is. A mesekönyvek jelenlegi mennyisége és minősége elegendő a program bevezetéséhez, de bővítése szükséges.

Szakkönyv ellátottság

Meglévő könyvtárunk a változás éveit korszerűségében követni nem tudta. Szakirodalmi tájékozottságunkat szakfolyóiratok, fősiskolai könyvek segítségével sikerült megtartanunk. Kiemelt céljaink között szerepel szakkönyvállományunk bővítése, fejlesztése, elsősorban a fejlesztőpedagógia köréből.

A nevelési program végrehajtásához szükséges eszközök és felszerelések jegyzéke

A nevelési-oktatási intézmény kötelező (minimális) eszközeinek beszerzése a 2.számú melléklet a 20/ 2012. (VIII.31.) EMMI rendeletben meghatározottak alapján történik.

A törvényi előírásnak részben megfelel, adottak a tárgyi eszközök, folyamatos pótlásuk-cseréjük viszont szükséges.

A felmérések elkészültek az intézményben, a hiányzó eszközök pótlása az önkormányzat anyagi támogatásával folyamatosan megvalósult. A minimál feltételek, / felnőtt öltöző, nevelői szoba, szertár, tornaszoba / azonban még nem biztosítottak, **ennek megvalósítása a következő évek feladata lesz.**

2. ÓVODAI NEVELÉSI PROGRAMUNK CÉLJA, FELADATAI

Az óvodai nevelésünk célja: óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődésének segítése, a gyermeki személyiség kibontakoztatása, a hátrányok csökkentése, az életkori és egyéni sajátosságok, és az eltérő fejlődési ütem és a sajátos nevelési igény figyelembevételével – ide értve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is – melyet az egészségnevelés komplex megvalósításán keresztül segítjük.

Vidámsággal teli, szabad alkotó légkörben végezzük nevelő munkánkat, a bátorító pedagógia szellemében.

Gyermekeképünk

Az óvodapedagógiai munka során a gyermeki személyiségből indulunk ki.

A gyermek egyedi személyiség.

A gyermeki személyiség mással nem helyettesíthető szellemi, erkölcsi és biológiai lény egyszerre. Ezért az óvodában egyaránt fontos az én tudat erősítése, a gyermek által igényelt differenciált bánásmód, egyben a társas szükségletek, igények kielégítése a korosztályával közösen átélt élményszerű tevékenységek során. Mindezt oly módon kell megoldani, hogy az alapvető közösségi normákkal, értékekkel is megismerkedjenek.

A gyermek fejlődésének meghatározói

A gyermek fejlődését genetikai adottságai, a fejlődés törvényszerűségei, a spontán és tervszerű környezeti hatások egyszerre határozzák meg.

Ezért nagyon fontosnak tartjuk a megfelelő személyi és tárgyi környezet biztosítását, így különösen:

- Az óvodapedagógusok alapos szakmai felkészültséget, alkalmasságát, amelynek egyik lényeges eleme a korosztály és az egyes gyermek alapos ismerete.
- Biztonságos, higiénikus, barátságos, esztétikus, szakszerű óvodai miliőt.

A 3-7 éves gyermek szükségletei

A fejlődő gyermeknek egyénenként és életkoronként, életkori szakaszonként változó szükségletei vannak, ennek kielégítése érdekében:

- Gyermekközpontú, elfogadó, befogadó, szeretetteljes, egyéni szükségletekből kiinduló óvodai légkört alakítunk ki.
- ***A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.***

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, a családi nevelés kiegészítője, segítője.

Célunk, hogy egyéni és életkori sajátosságukat, egyéni fejlődési ütemüket figyelembe véve testileg, szellemileg, szociálisan egészségesen fejlett, kiegyensúlyozott személyiségű, az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet elérő gyermekeket neveljünk. Arra törekszünk, hogy önmagukhoz képest, a bennük rejlő képességekből minél többet kibontakoztassunk; érzelmileg, erkölcsileg és értelmileg gazdagodjanak, képességeik kiteljesedjenek. Célunk, hogy szűkebb közösségük tevékeny tagjává váljanak, fogadják el és együttműködően alakítsák annak szokás- és

szabályrendszerét.

Nevelésünk során arra törekszünk, hogy egyéniségük megtartásával merjék véleményüket tisztelettel tudóan, őszintén, kultúráltan elmondani; legyenek nyitottak mások véleményének meghallgatására és elfogadására; tudják elfogadni és megérteni a másságot.

Fő célunknak tartjuk, hogy már kisgyermekkorban megalapozzuk azokat a képességeket, készségeket, amelyek a későbbiekben egy pozitív személyiség kibontakozását segíthetik elő.

Az óvodai tapasztalatgyűjtések, tevékenységek megszervezésével, nevelőmunkánkkal szeretnénk elérni, hogy a hozzánk járó gyermekek érdeklődő, nyitott, a szépre fogékony, a természetet és környezetét ismerő, szerető és óvó, munkájukban igényesek és lehetőségeikhez mértén alkotók legyenek.

Programunkkal megkönnyítjük, hogy képesek legyenek az iskolai élet szabályait és követelményeit elfogadni, betartani, legjobb tudásuk szerint teljesíteni.

A program a 363/2012. (XII.17) Korm.rendeletéhez az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja szellemében fogalmazza meg a nevelési célokat, feladatokat.

Óvodakép

Az óvoda, mint szakmailag önálló nevelési intézmény

1. A Dorogi Petőfi Sándor Óvodában, a s HOP alapján jelen van a sokszínűség. Egyszerre biztosít az eddigi bevált, jól működő (partneri igényfelmérések eredményei) a sajátos arculat megőrzését és az innovatív törekvések megjelenését.
A helyi sajátosságok elsősorban a tevékenységrendszerben - ezen belül a játékos tanulás, a hagyományok, jeles napok körében - a szakmai tervezésben, a gyermekek fejlődésének dokumentálásában, szolgáltatásokban jelennek meg.
2. Családi nevelés kiegészítőjeként segítjük a gyermekek nevelését 3- éves korától iskolába lépésig.
3. Az adottságok függvényében biztosítjuk az óvodáskorú gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.
4. A tevékenységrendszerrel és a tárgyi környezettel lehetővé tesszük a környezettudatos magatartás megalapozását, melyet az egészséges életmód szokásrendszerének kialakítása és a külső világ tevékeny megismerésének irányítása során tudunk segíteni leghatékonyabban.
5. Igény, szükség esetén a migráns gyermekek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, átörökítését, nyelvi nevelését, társadalmi integrálását.
6. Igény esetén biztosítjuk az SNI gyermekek szakszerű óvodai nevelését.

Az óvodai nevelőmunka alapvető funkciója

Óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkció:

- gondoskodunk a ránk bízott gyermek biztonságáról,
- a társas közegről,
- nevelésükről, fejlesztésükről.

Közvetetten segítjük az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését.

Nevelési alapelveink

1. Tiszteljük, elfogadjuk, szeretjük és megbecsüljük a gyermeki személyiséget.
2. Mindenkor és minden helyzetben figyelembe vesszük a gyermekek érdekeit.
3. A gyermekeket elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.
4. Speciális helyzetű, speciális törődést igénylő gyermekek felkarolása, együtt nevelése a közösségen belül.

5. Maradéktalanul biztosítani kell a gyermekek mindenk felett álló érdekeit, az ENSZ által deklarált jogait, valamint teljesítenünk kell a Gyermekvédelmi és az Oktatási törvény által számunkra meghatározott feladatokat, mely szerint az óvoda elsődleges prevenciót lát el.
6. Nevelőmunkánkban a gyermekek személyiségfejlődését az egyéni készségek és képességek, kompetenciák kibontakoztatásán keresztül segítjük.
7. Kiegészítjük a családi nevelést, és óvodapedagógiai módszerekkel megvalósítjuk azt, amit a család jellegéből adódóan nem tud teljes mértékben (pl. szocializáció).
8. Óvodapedagógiai munkánkban törekszünk a szereteten, elfogadáson alapuló nevelői magatartásra, a toleranciára és a meleg-megengedő, de következetes bánásmódra.
9. Az **egészség**, mint érték közvetítése az óvoda teljes működését, nevelőmunkáját meghatározza.
10. Az egészséges életmód, a testápolás, az egészség megőrzés szokásainak kialakítása, az egészséges és biztonságos környezet biztosítása.
11. A gyermekek környezettudatos szemléletének és magatartásának megalapozása.
12. Szükség esetén prevenciós és korrekciós feladatok ellátása, a másság elfogadása.
13. A gyermek szociális érzékenységeinek és éntudatának, önérvényesítő törekvéseinek segítése.
14. Az eredményes nevelőmunka érdekében nagy jelentőséggel bír az óvodás gyermek érdekeinek, igényeinek megismertetése a partnereinkkel.
15. Szem előtt tartjuk, hogy a mással nem helyettesítő játék az óvodás gyermek alapvető tevékenysége, ezért az óvodai életet úgy tervezzük és szervezzük, hogy az ne sértse a gyermekek szabad játékát és a játékidőt, mely az óvodások napjának nagy részét kiteszi.
16. Nevelési módszereink, intézkedéseink megválasztásánál alapvető:
 - a gyermekek fejlődési jellemzőinek,
 - az eltérő fejlődési ütem, egyéni adottságok,
 - a gyermeki kíváncsiság, cselekvési és mozgásvágy, önállósági törekvés,
 - a családi háttér, a családi nevelés jellemzőinek figyelembe vétele.
17. Egyaránt biztosítjuk a tehetség jeleinek felismerését, fejlesztését és a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztését, valamint a sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését.
18. Az egyénre szabott pozitív értékelésre, példaadásra építünk, amivel megerősítjük a helyes magatartásformákat.
19. Az alapvető erkölcsi, akarat tulajdonságok, valamint a közösségi lényhez illő viselkedési formák megalapozásának feladatait a nevelőmunkában folyamatosan érvényre juttatjuk.
- 20. Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés hangsúlyosabbá tétele**

Az alapelvek megvalósításának feladatai

Az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodunk a

1. Az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről
2. Testi, lelki és értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakítása érdekében a sokszínű, életkornak és fejlettségnek megfelelő tevékenységről:
 - Így elsősorban a mással nem helyettesítő játékról,
 - Életkorhoz és egyéni képességekhez igazodó műveltségtartalmak közvetítéséről
 - Az óvodás gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges személyi és tárgyi környezetről.
 - érzelmi, értelmi és értékorientált közösségi nevelés szabályainak elsajátítása
 - a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek a hazaszeretet és a szülőföldhöz és családdhoz való kötődés hangsúlyosabbá tétele

Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segítse;
- a gyermek iránti elvárást fogyatékoságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg;
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják

Az óvodapedagógus modell

- Szakirányú, főiskolai szintű óvodapedagógus végzettséggel rendelkezik (Kivételt képeznek, a már rendszerben lévő, jogszabály alapján mentességet élvező óvodapedagógusok)
- Alapos az óvodapedagógiai felkészültsége.
- Jól ismeri a korosztály fejlődési jellemzőit, alapvető szükségleteit.
- Következetesen gondoskodik a gyermekek testi-lelki épségének megóvásáról, biztonságáról.
- Rendelkezik a gyermekek iránt megnyilvánuló elfogadó, empatikus, odafigyelő magatartással.
- Törekszik a gyermekek alapos egyéni megismerésére, az egyéni, differenciált bánásmód alkalmazására.
- A gyermekek fejlődését szolgáló módszereket, értékeket, normákat közvetít a szülők, kollégák felé.
- Igénye van az önképzésre, rendszeresen részt vesz belső és külső tovább képzéseken.
- A szülővel való kapcsolattartásban kezdeményező, segítő, türelmes, kultúrált, inkluzív szemlélettel a családhoz igazított eljárásokat alkalmaz.
- Az óvoda minden alkalmazottjával, különösen közvetlen kolléganőivel jó együttműködésre törekszik, segítőkész.
- A dajka munkáját irányítja, koordinálja.
- Mindent megtesz annak érdekében, hogy a csoportban együtt dolgozó felnőttek barátságos, nyugodt kapcsolattartásukkal biztonságérzetet, kiegyensúlyozottságot és bizalmat keltsenek a gyermekekben és a szülőkben.
- Szeret csapatban dolgozni: állandó vagy alkalomszerű helyi vagy óvodaközi munkacsoportokban, teamekben szerepet vállal.
- Aktívan részt vesz a folyamatos intézményi innovációban.
- Munkavégzésében önálló, megbízható.
- A kötelező órákon túli tervező, szervezőmunkában igényes, szorgalmas, segítőkész, kreatív.
- Az adminisztrációs, számítástechnikai feladatok végzésében igényes, pontos, precíz.
- Tevékenyen rész vesz az esztétikus, barátságos óvodai környezet alakításában: gyermeki tevékenységekhez, dekorációhoz, rendezvényekhez eszközöket készít, szépíti a csoportot, öltöztet, folyosót, tornaszobát, udvart.
- Az események, programok, rendezvények során aktív, érdeklődő, segítőkész, együttműködő.
- Etikusan, kultúráltan viselkedik az óvodán kívül is.

A nevelőmunkát segítő dajka

- Dajka szakképzettséggel rendelkezik.
- Ismeri a nevelési programot.
- Az óvónő irányításával végzi dajkai feladatait.

- Rendelkezik a gyermekek iránt megnyilvánuló elfogadó, empatikus, türelmes, odafigyelő magatartással.
- Folyamatosan gondoskodik a gyermekek komfort érzetének biztosításáról.
- A rábízott higiéniai feladatokat pedánsan ellátja.
- Dajka társaival összehangolja munkáját, együttműködik velük.
- Mindent megtesz az óvónőkkel való zökkenőmentes, eredményes együttműködés érdekében.
- Munkavégzésében önálló, pontos, precíz, szorgalmas.
- A folyamatos étkeztetés, pihenés és gondozási feladatok végzésében a HOP és az óvónő irányítása alapján önállóan végzi feladatait.
- Betartja a titoktartási kötelezettséget.
- Kultúraltan, segítőkészen viselkedik a kollégákkal, szülőkkel egyaránt.

A program célja

Programunk az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény. Az óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán, magas színvonalon és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s a meglévő hátrányai csökkenjenek.

A kompetencia program során az ismeretek alkalmazási képessége és az alkalmazáshoz szükséges megfelelő motivációt biztosító attitűdök összességének használata az elsődleges cél. Kompetencia alapú oktatáson a képességek, készségek fejlesztését, az alkalmazásképes tudást középpontba helyező oktatást értjük, mely lehetővé teszi, hogy a külön-külön fejlesztett kompetenciák szervesüljenek, és alkalmazásuk életszerű keretet, értelmet nyerjen a gyerekek számára. Ennek egyik elengedhetetlen feltétele a pedagógiai módszertani kultúra megújítása, melynek lehetséges eszköze a problémaközpontú tanítás, vagy a cselekvésből kiinduló gondolkodásra nevelés, a felfedeztető tanítás-tanulás, a megértésen és tevékenységen alapuló fejlesztés.

Az óvodai kompetencia program lényege: az ismeretszerzéshez, az ismeretek alkalmazásához szükséges képességek fejlesztése. Az egyoldalú ismeretátadás helyett a kis létszámú csoportok foglalkoztatására helyeztük a hangsúlyt. A gyermekekkel egyéni képességeik figyelembe vételével foglalkoznak az óvodapedagógusok.

Képessé kell tenni a gyermekeket az eredményes tanulásra. A hosszú távú cél **a kulcskompetenciák fejlesztése, matematikai-logikai, a szövegértés-szövegalkotási, az idegen nyelvi, valamint a szociális, életviteli és környezeti kulcskompetenciák fejlesztése.**

Feladatunk:

- A TÁMOP 3.1.4-es pályázat keretében bevezetett óvodai program fenntartása és működtetése, bevezetése felmenő rendszerben
- Hatékony módszerek átvétele a programcsomagból és egymástól
- Helyi Nevelési Program megvalósítása, az innovációs törekvések, a kompetencia alapú nevelés tervező munkájának (projekttervek), tématervek kimunkálása, az új szellemiségű gyermeki képességfejlesztés, tanulásszervezési eljárások kipróbálása.
- A projekt módszer mind mélyebb megismerése, projekttervezés és ennek megvalósítása
- Jól működő és újonnan összeállított témahetek, projektek dokumentálása

○ A TÁMOP 3.1.4 pályázat keretében vásárolt „jó gyakorlatok” megismertetése, átadása
Az óvodapedagógusok módszertani ismereteinek megújítása, az előző évben elkezdett feladatok megvalósítása.

Az óvodai nevelés egész folyamatában a komplexitásra törekszünk, az ismereteket nem elszigetelten, nem mozaikszerűen, hanem összefüggéseiben, kölcsönhatásaiba sajátítják el a gyermekek úgy, ahogy az a valóságban előfordul.

Alapvető nevelési elveink:

- a gyermekek **érzelmi biztonságának** megteremtése, **erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés**
- a gyermekek **önállóságának** biztosítása
- a gyermekek **jogainak** érvényesítése
- a gyermekek **egyéni fejlettségének megfelelő képesség-, illetve személyiségfejlesztése**, a tevékenységi rendszeren keresztül
- az **anyanyelvi-, értelmi fejlesztés** és nevelés
- a család elsődleges **nevelő hatásának** elfogadása és tiszteletben tartása
- **a prevenció alkalmazása:**
 - tanulási zavarok terén
 - gyermekvédelem terén
 - egészségvédelem terén
- természetszeret, környezetvédelem megalapozása
- a magyar népi hagyományok ismereteinek megalapozása
- Az esélyegyenlőség megteremtése
- A hátrányos megkülönböztetés tilalma
- a kialakult pozitív önértékelés képes tiszteletben tartani a mását

A gyermek személyiségének alakulásában meghatározó, hogy milyen nevelési hatások érik a családjában. A megfelelő módon kialakított szokások és viselkedési formák, normák a gyermek számára megkönnyítik az óvodai közösségbe való beilleszkedést. Ezért nagyon fontos a családok nevelési szokásainak a megismerése, közelítése az óvodai nevelési szokásokhoz.

Nevelési célunk a családokkal való együttműködés, a családok segítése, erősítése. Az óvodapedagógusok napi kapcsolatban állnak a szülőkkel, ezáltal az együttnevelés, az együttműködés érdekében a folyamatos párbeszéd feltételrendszere biztosított.

Nevelési cél, hogy óvodáskor végére iskolára alkalmas gyerekeket bízunk a szülőkre.

Az alapelvek érvényesítése során figyelembe kell venni:

- a magyar nemzeti identitástudat erősítését,
- a hazához kötődést
- a magyar nemzeti kultúrát, hagyományait,
- a magyar óvodapedagógia eddigi progresszív eredményeit,
- az ONAP irányelveit,
- a fejlődéslélektan tudományos megállapításait,
- az inkluzív pedagógia cél- és feladatrendszerét,
- a játék, az érzelmek, az erkölcs meghatározó szerepét,
- a gyermek fejlődésének nyomon követését,
- az iskolára alkalmasság fejlettségi szintjeit. személyiséget övezze_tisztelet, elfogadás, szeretet,

megbecsülés.

Programunk rugalmasan alkalmazható a különleges bánásmódot igénylő gyermekek esetében is..

A sajátos nevelési igényű gyermekeknél a nevelési programot egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.

Nevelésünk feladatai

Alapfeladatunknak tekintjük a **3-7 éves gyermekek testi - , lelki szükségleteinek kielégítését, értelmi képességeinek fejlesztését.** Meghatározó szerepet tulajdonítunk a gyermekekkel való együttes tevékenységeknek.

Általános feladataink

- az érzelmi, az erkölcsi és **értékorientált** közösségi nevelés
- az egészséges életmód alakítása
- az anyanyelvi-, értelmi nevelés és fejlesztés
- **integráció, inklúzió**

Az érzelmi, az erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés

Feladatok	Megvalósítás
Érzelmi kiegyensúlyozottság biztosítása	
<i>A beszoktatási folyamat segítése</i>	Folyamatos, anyás (szülős) beszoktatás, befogadás. A gyermekhez igazított időtartam, módszer.
<i>Érzelmi biztonság, derűs, kiegyensúlyozott óvodai és csoport légkör kialakítása, felnőttek példa adása</i>	<u>Az óvoda alkalmazottainak egymás közti kapcsolatát, kommunikációját, az alkalmazott- gyermek és a gyermekek egymás közti kapcsolatát a pozitív attitűd kell, hogy jellemezze. Bizalom teli, biztonságérzetet keltő óvodai légkör kialakítására törekszünk.</u>
<i>Életkori sajátosságoknak megfelelő, közös élményekre épülő mozgás és játék központú, tevékenységrendszer biztosítása</i>	A fő tevékenységeken belül sokszínűség, változatosság biztosítása. Játék Külső világ tevékeny megismerése Verselés, mesélés Ének, zene, énekes játék,gyermektánc Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka Mozgás Tanulás Munka jellegű tevékenységek
<i>Életkori sajátosságoknak megfelelő nevelési, fejlesztési módszerek alkalmazása</i>	Érthető beszéd, magyarázat. A cselekvő, képszerű gondolkodáshoz igazodó cselekedtető, tevékenykedtető megismerési folyamat lehetőségének megteremtése. Az irányított tevékenységek játékos vezetése. Önkifejezés, kreativitás lehetősége. Egyénre szabott reális, ösztönző értékelés, pozitív példaadás.
<i>Egyéni</i>	Egyéni fejlődési jellemzőkhöz, szükségletekhez igazodó nevelési,

szükségleteknek, fejlődési ütemnek megfelelő nevelés	fejlesztési módszerek választása.
Az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés segítése	
A közösségi együttlét során az erkölcsi, akarat tulajdonságok kialakulásának segítése, közösségi szokás és norma- rendszer megalapozása	<u>Annak elfogadásának kialakítása, hogy az emberek különböznek egymástól.</u> Együttérzés, segítőkészség, figyelmesség megalapozása. Önállóság, önfegyelem – önuralom, kivárás, kitartás, feladat és szabálytudat kialakulásának segítése. Együttműködés, kooperáció (egyéniségnek megfelelő helyen és szerepben-irányító, alkalmazkodó...stb.), kultúrált viselkedés (udvariassági kifejezések, és viselkedési formák, elfogadás, tolerancia, türelem...stb.) alakítása. <u>A nagycsoportosok körében a napszaknak való köszönés megismertetése, alkalmazása.</u>
Szűkebb, tágabb környezet megismertetése, nemzeti identitástudat, keresztény kulturális értékek, családhoz való kötődés	Az óvodások számára elsősorban a <u>külső világ tevékeny megismerése, ünnepek, hagyományok, jeles napok, a munka jellegű tevékenységek, személyi higiénés feladatok</u> ellátása közben biztosítunk tapasztalatszerzési lehetőségeket tervszerű formában. <u>A szűkebb, tágabb környezet, népi hagyományaink, jeles napjaink megismertetésével megteremtjük a jóra, szépre való rácsodálkozás lehetőségét, a hazaszeretet megalapozását.</u>
Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése	
Különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló	
A nehezebben szocializálható, lassabban fejlődő, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült (SNI)	Mindkét esetben törekszünk olyan szervezeti keretekben történő tevékenykedtetésre, amelyben több lehetőség van a differenciálásra (mikro csoportok). Speciális ismereteket igényel, szükség esetén szakemberek közreműködésével valósítjuk meg a sajátos, gyermek számára szükséges törődést (Logopédus, fejlesztő pedagógus, pszichológus, gyógypedagógus, konduktor... stb.). Feltételek megléte esetén prevenció, korrekció tevékenységek lehetőségének megteremtése.
Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek (BTM)	
Kiemelten tehetséges gyermek, tanuló	<u>Olyan tevékenységek kínálása, differenciált módszerek alkalmazása, amelyben tovább fejlődhetnek a gyermekek tehetség jeleit mutató területeken a kiemelkedő, általános vagy speciális képességei, illetve motiváltsága, kreativitása.</u>
A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló Tv szerint	

Hátrányos (HH) és halmozottan hátrányos (HHH) helyzetű gyermekek és családjaik segítése	A gyermekek nyilvántartásba vétele, szülők tájékoztatása jogosultságairól, segítő intézményekről, elérhetőségekről, szükség szerint családlátogatások, eset megbeszélések tartása, differenciált pedagógiai módszerek alkalmazása. A segítő intézményekkel, <u>speciális felkészültségű szakemberekkel</u> a lehető legjobb kapcsolattartás ápolása. Probléma esetén jelzési kötelezettség ellátása.
SNI Integráció, inklúzió	a) Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a habilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz. b) A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus - szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz, - a tevékenységek során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén – eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja, - egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres, - alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez, - együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba. c) A gyermek fogyatékoságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező szakirányú végzettségű gyógypedagógus az együttműködés során: - segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását, - javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására, - segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd)eszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről, - együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait, - segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában, - kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával, - részt vesz a befogadó közösség felkészítésében, - részt vesz az óvodai és tevékenységek adaptációjában. Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat: a gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával. A fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történjen. További feladat megelőzni a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását, és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készségeket.

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja az érzelmi, erkölcsi nevelést és a közösségi nevelés biztosítását az óvodai nevelés feladataként deklarálja.

Az óvodába lépés pillanatától az iskolai átmenet problémáinak csökkentéséig fontos feladatokat határoz meg az óvoda, az óvodapedagógus számára az alapelvek megvalósítása érdekében.

Az óvodáskorú gyermek magatartását érzelmei befolyásolják. Ezért fontos, hogy a más gyermekekkel és felnőttekkel való kapcsolatok során pozitív, kedvező hatások, élmények ériék.

Nevelési cél, hogy a gyermek az óvodapedagógusokban és az óvodában dolgozóknál társra, ha kell, természetes támaszra találjon.

A közösségi nevelés alapelve, hogy a gyermek mint egyén találja meg helyét a közösségben.

Nevelési cél, hogy a gyermeknek igényévé váljék a csoporttal való együttműködés, ugyanakkor

– ha arra van igénye – egyedül is tevékenykedhessen. Ilyenkor a többiek alkalmazkodjanak hozzá. A társas kapcsolatok alakulásának legfőbb eszköze elsősorban a játék, ezt követik a közös tevékenységek, a közösen végzett feladatok, a különböző szervezeti keretekben megvalósuló tanulási formák.

Elengedhetetlen feltételnek tarjuk az óvodánk gyermekei és az alkalmazotti közösség közötti pozitív attitűdű érzelmi megnyilvánulás megteremtését.

Pedagógusaink annak elfogadására nevelnek, hogy minden ember más, mindenki különböző.

Célunk: Érzelmi biztonságot nyújtó otthonos, derűs, szeretetteljes légkörben, a családi nevelés kiegészítése, segítve a gyermek szocializációjának fejlődését, alapvető erkölcsi normák és tulajdonságok kialakulását, amelyek az együttéléshez szükségesek.

Feladataink

1. Érzelmi biztonságot nyújtó környezetben a gyermek életrendjének és közös tevékenységeinek megszervezése, amelyben a társas kapcsolatok alakulnak.
2. Szokás és szabályrendszer kialakítása, amely a gyermek fejlettségében alkalmazandó.
3. Ismétlődő közös örömteli tevékenységek szervezése, amely nevelésünk hagyományrendszerébe épül és mélyíti az összetartozás élményét.

4. A gyermek elé olyan óvónői modell állítása, amely példaképként szolgál és közvetíti azon erkölcsi tulajdonságokat, amelyek az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség, a másság iránti megértés kialakulását segíti a gyermekben.
5. Társas kapcsolatok alakulásának segítése gyermek-gyermek, gyermek-felnőtt viszonylatban. A gyermekcsoportokban kialakulnak az együttélés szabályai, amelyhez igazodik az egyén. Alkalom nyílik az egymáshoz viszonyításra, amely szükséges a reális énkép kialakításához, az én határok megtapasztalásához.
6. A gyermekek együttéléséhez szükséges készségek, jártasságok formálása, amelyek által megalapozódnak a szocializálódáshoz szükséges erkölcsi, akarati tulajdonságjegyek.
7. Fontos, hogy segítsük a gyermek szociális érzékenységének fejlődését és én- tudatának alakulását, valamint én-érvenyesítő törekvését.
8. A Köznevelési Törvény előírja, hogy a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek integráltan is nevelhetők, **de gondoskodni kell a feltételekről.** Ilyen esetben figyelembe kell venni a "Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelési igényének irányelveit" is, melyet a 23/1997. (VI.4.) MKM rendelet szabályoz. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek neveléséhez hozzátartozik a **kiemelkedő képességű gyerekek is.**
9. A **kiemelt figyelmet igénylő gyermek teljes értékű ember.** Joga, hogy megfelelő, elfogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben éljen, fejlődjön. A gyerekek őszintén elfogadják, tolerálják a sajátos bánásmódot igénylő társaikat, a gyengébbekhez való közeledés és segítőkészség természetes számukra. Olyan pedagógiai környezetet kell kialakítani az óvodának, ahol a másság felé fordulás mindenkinek természetessé válik.

A közösségi nevelés alakulásának szinterei

1. A beszoktatás időszaka
2. Társas együttműködés, együttlét a mindennapokban
3. Óvodai ünnepnapok

1. A beszoktatás időszaka

Az óvodakezdés első benyomásai meghatározzák a gyermeknek, a szülőnek az óvodához való viszonyát és a létrejövő kapcsolat minőségét.

Fontos, hogy a gyermek az új környezetben minél rövidebb idő alatt szerezzen olyan biztonságérzetet, amely meghatározza további szociális viselkedésének alakulását.

Intézményünkben az óvodapedagógus már a **gyermek óvodába lépése előtt** kapcsolatot teremt, ismerkedik a családdal és az óvodába kerülő

gyermekkel. A családlátogatás során megismerheti a gyermek környezetét, a család szokásait. Lehetővé tesszük, hogy a gyermek és szülei ellátogassanak az óvodába, ismerkedhessenek a környezettel, a leendő óvó nénikkel.

Óvodakezdekéskor a gyermek igénye szerint a szülővel kezdi óvodai életét (anyás beszoktatás). Lehetőség szerint **folyamatosan, fokozatosan szoktatjuk** be az újonnan érkezőket. A gyermekek

kedvenc játékaikat, tárgyaikat, biztonságukat fokozó eszközeiket magukkal hozhatják. Az óvodába lépéshez biztonságos, melegséget árasztó környezetet alakítunk ki, kuckókkal, tevékenységre készítő eszközökkel.

Szülői értekezletet szervezünk, melynek során a várható nehézségeket és az azokon való átsegítés módját is feltárjuk előttük. A beszoktatás idején minden felmerülő kérdésre igyekszünk megnyugtató választ adni.

A közösségi nevelési színterek közül a beszoktatás rendszerében történt változás:

- Beiratkozás előtti ismerkedő nap
- Beiratkozás, elbeszélgetés
- A felvett gyermekek értesítése az óvónő által, mely egyben ismerkedő családlátogatás is
- A felvett gyermekek részére játszónap rendezése
- Szülői értekezlet az új szülőknek
- Anyás beszoktatás

A Nevelőtestület az elmúlt évek alatt kidolgozta az óvodába lépés feltételeit.

2. Együttlét a mindennapokban

A felnőtt és a csoport hatása annál jelentősebb minél gazdagabb lehetőséget biztosít a kisgyermeknek a sokszínű tevékenységre.

A gyermek az egymás mellett játszástól az együttjátszásig, majd az együttjátszás és a tevékenykedés során a "mintha" helyzetekben viselkedést gyakorol, tapasztalatot szerez, alakul a szociális készsége. A viselkedést megerősítő jelzések segítik a gyermeket a kommunikációban és abban, hogy megtanulja értékelni saját és mások cselekedeteit, megtanulja helyét a csoportban.

Óvodapedagógusaink feladata a példaadáson kívül az, hogy kialakítsák a csoport életeit szabályozó szokásrendszert és a napirendet, a csoport viselkedés szabályait.

Fontos, a szeretetteljes magatartás, barátságos, biztonságos légkör biztosítása a gyermekek számára. A tiszteletadás alapvető követelmény a felnőtt családtagokkal, az óvoda dolgozóival, vendégekkel, csoporttársakkal szemben. Minden emberi együttlétnek feltétele, alapja a **bizalom** (felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolatban). A gyermekek figyeljenek társaik és a felnőttek munkájára, vigyázzanak a produktumra, becsüljék

egymás munkáját. Tevékenységük során gyakorolják a **tapintatos viselkedést**. Tapintatos nevelői magatartással neveljük **önfegyelemre**. A gyermek egyéni céljait a csoportnormákhoz alkalmazkodva valósítsa meg, ha kell rendezze az elképzeléseit, vagy mondjon le eredeti szándékáról. Az együttes tevékenységek során kialakuló baráti kapcsolatokat támogatjuk. A kialakult magatartási szokásrendszerben a gyermekek maguktól is rájönnek **mi a helyes és**

mi a helytelen.

A gyakorlat és elmélet összehasonlítása alkalmával a nevelőtestület az óvodára vonatkozóan **közös szokás - szabályrendszert dolgozott ki**, melyet az óvodapedagógusok saját csoportjukra bontanak le.

Szokásainkat a gyerekek életkori sajátosságait figyelembe a beszoktatási időtől kezdve építettük fel. A szokásrendszerünket közösen a komplexitás elvét követve alakítottuk ki.

3. Óvodai ünnepnapok

A közös tevékenység a gyermek fejlődésének serkentője. A közös készülődések, tervezgetések, örömteli közös tevékenykedés a gyerekek szociális viselkedésére maradandó hatást gyakorol.

Fontosnak tartjuk, hogy az ünnepek szervezésében a gyermekek maguk is részt vegyenek, a mindennapi élettől eltérő esemény legyen. Ünnepeink, jeles napjaink kiemelkednek a hétköznapi forgatagából. Igyekezünk olyan légkört teremteni, amiben a gyermekek úgy érzik **ez a nap** más, mint a

többi. Az **ünnep fényét** emeli a feldíszített óvoda és az ünneplő ruha.

A jó érzelmi előkészítés nagyon fontos, melynek hangulatát tovább emeli az óvodapedagógusok közösségének ajándéka (bábozás, közös ének, zene, dramatizálás, stb..)

Az ünnepek, hagyományok három témakörre épülnek:

1. **A gyermekek ünnepei:** születésnap, Gyermeknap, Anyák napja, Évzáró
2. **A természettel, néphagyománnyal összefüggő ünnepek:** Mikulás, Karácsony, Húsvét, Farsang, Föld napja, Víz napja, Állatok napja, Madarak és fák napja, Márton-napi lampionos felvonulás,
3. **Társadalmi ünnepek:** Nemzeti ünnepeink, Nyugdíjasok köszöntése, Anyatejes világnap

Az ünnepi készülődésben az érzelemfokozó hangulati elemeket helyezzük előtérbe. Egyes ünnepnapok előkészítésébe a szülőket is bevonjuk. Alkalmat teremtünk a néphagyományokhoz kapcsolódó szokások megismerésére is.

Egészséges életmódra nevelés,

Feladatok	Megvalósítás
Feltételek biztosítása	
Biztonság	A védelmi szabályzatokban foglaltak szigorú betartása.
	A munkavédelmi szemléken tapasztalt hiányosságok megszüntetése

	A baleset és egészségvédelmi munkaköri leírásban foglaltak szigorú betartása. Az udvaron az évente (az éves munkatervben) felülvizsgált és elkészített szabályozás, területbeosztás szerint felügyelünk a gyermekekre. A csoportokhoz elkészítjük a balesetvédelmi oktatás anyagát, melyet a naplóba rögzítünk. A gyermekek életkorához igazított módszerekkel meg kell tartani az „oktatást”: (Tartalma- Helyiségek, tevékenységek viselkedési szabályai, évszakonkénti biztonságos szabadtéri viselkedés és közlekedés szabályai) Kirándulásokra 8 Főgyermek /1 felnőtt, Sétáknál 10Fő/ 1 felnőtt, Udvari tartózkodásnál 10fő/ 1 felnőttet biztosítunk.
	A gyermekek biztonságát és nyugalmaát messzemenően figyelembe vevő Házi rend készítése és betartása, betartatása Biztonságos udvari mobil játékok, a stabil játékok szabványának megfelelő elhelyezése és megfelelő esési felület biztosítása
	Balesetveszélyes eszközök (pl. kézimunka, barkácsolás eszközei közül a vágó és szűrő eszközöket) a gyermekek elől elzárt helyen tároljuk, ezekkel kizárólag felnőtt felügyelete mellett tevékenykedhetnek
	A fektető ágyak stabil állapotát rendszeresen ellenőrizzük. Az ágyak elhelyezésekor ügyelni kell arra, hogy az ágyak között biztonságosan lehessen közlekedni.
<i>Higiénia</i>	
Egészséges környezet	
	Az épület helyiségeinek, nyílászáróinak és az udvar rendben, tisztán tartása. Különös tekintettel a napi portalanításra.
	A berendezés, felszerelés napi portalanítása, rendszeres fertőtlenítése. A textíliák rendszeres mosása, fertőtlenítő vasalása.
	Esztétikailag is rendezett környezet.
	A dísznövények és az udvari növények rendszeres gondozása.
Fertőző betegségek megelőzése	Rendszeres (napi többszöri) szellőztetés. Napi alapos levegőcseré (huzat) a helyiségekben, abban az időszakban, amikor a gyermekek nem tartózkodnak a helyiségben, így különösen pihenés előtt. Eszközök, berendezési tárgyak, burkolatok, ajtók rendszeres, de legalább kétheti fertőtlenítése (fertőző betegségek időszakában gyakrabban). A gyermekek egyéni higiénés felszerelésének elkülönített tárolása a mosdókagylók fölötti polcokon, napi tisztítása (jellel ellátott fogpohár, fogkefe).
A személyi higiéné végzésének feltételei (Öltözködés, testápolás feltételei)	Kis méretű mosdók és WC kagylók biztosítása a mosdóhelyiségekben. Folyékony szappan és papír kéztörölő biztosítása. Lehetőség a saját felszerelés elkülönített elhelyezésére (pl. jellel ellátott szekrény, polc, fogas, ruhazsák, tornazsák). Rendszeres kézmosás, mosakodás lehetősége a napirendben. Rendszeres, napi fogmosás lehetősége. A nyári időszakban, az udvari tevékenységek befejezésekor zuhanyozás vagy mosakodás lehetősége. Az udvarra menetelnél különösen figyelünk a folyamatosságra az öltözködés folyamán a bemelegedés, izzadás elkerülése miatt, akik már elkészültek, egy-két kisebb csoport már kimehet kísérettel.

	<i>Az SNI-s gyermekeknél a meglévő funkcióknak, a család igényeinek megfelelően és velük együttműködve szükséges az önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés. A sérülés függvényében szükség lehet az egészségüggyel való kapcsolattartásra, pl. inkontinencia kérdésének megoldásában.</i>
A pihenés feltételei	Törekszünk az egészséges fekvőfelületet biztosító, gyermekek méretéhez igazodó, kényelmes ágyak biztosítására. A gyermekek saját pizsamába öltöznak át, saját ágynemű használat. Csendes, meghitt körülmények biztosítása (pl. mese, ének, halk zene, gyertyafény, igény esetén simogatás... stb.) Nyugodt feltételek (felnőttek csendes beszéde vagy tevékenységek folyamatos felkeléskor is), korcsoportnak és egyéni szükségleteknek egyaránt megfelelő pihenő idő. Folyamatos felkelés, csendes tevékenység felkínálása, a nem alvóknak.
A kultúrált étkezés, egészséges étkezési szokások feltételei	Az étkeztetést ellátó konyha felé rendszeresen jelezzük észrevételeinket. A rászoruló gyermekek számára szülői kérésre igényeljük a konyhától a külön étkeztetést (pl. allergiák). Megfelelő, kényelmes hely, elegendő idő biztosítása a nyugodt étkezésre. Esztétikus, terített asztalnál étkeznek a gyermekek. A kisebbeknek a darabos ételeket (pl. hús szelet) apró darabokra kell vágni Egész nap lehetőséget kell biztosítani a folyadék kiegészítésre (a víz, limonádé , vagy mézes, citromos tea , frissen préselt gyümölcslé vízzel hígítva) a gyermekek által látható helyen kell tartani, többször kínálni kell őket, száraz meleg és mozgásos tevékenységek esetén különösen. A tavaszi, nyári, kora őszi (melegebb, szárazabb) időszakban az udvaron tartózkodás idejére folyamatosan biztosítani kell a folyadékot. A szülőktől kizárólag zöldséget, gyümölcsöt, gyümölcslevet fogadunk el. Amennyiben lehetőség van rá, szervezünk vitaminnapokat, amikor zöldséget és gyümölcsöt fogyasztanak a gyerekek (Kis kerti betakarításokkor, szüretkor, szülői felajánlás, vagy alapítványi támogatás útján) Változatos formában: egészben, gyümölcstálon esztétikusan szeletelve, elhelyezve kínáljuk. Gyümölcsök és zöldségfélék fogyasztása az alapos, folyóvízben történt lemosás után történhet, melyben a gyermekek is részt vesznek.
Mentálhigiéné feltételei	A túl stimuláció kerülése -a csoportszobák színösszeállításában is a megnyugtató hatású pasztellszínek (lila, krém, zöld,) használata (pl. a textíliák, falak színe). Élénk színeket dekorációkban használunk. Barátságos, esztétikus tárgyi környezet biztosítása (dekorációk). A zsúfoltság kiküszöbölése a szervezéssel, a rugalmas, folyamatos napirendben. Példamutató, nyugodt, derűs, biztonságérzetet keltő nevelői jelenlét.
Szociálhigiéné feltételei	Élmény teli, derűs, kedvező közösségi légkör megteremtése, a felnőttek egymás közti viszonyában és a felnőtt gyermek kapcsolatokban is. Példamutató, nyugodt, derűs, biztonságérzetet keltő nevelői jelenlét.
<i>Egyéb egészségügyi feltételek</i>	A kinti fényviszonyoknak megfelelően használjuk a világítást. A gyermekek tevékenységközpontjait úgy alakítjuk ki, hogy a mesterséges világítás megfelelő legyen a jó látási viszonyokhoz, különösen pl. az ábrázoló, kézimunka jellegű tevékenységekhez, mesekönyv nézegetéshez.
Gyermekek gondozása	

	Étkezés, öltözködés, tisztálkodás, pihenés segítése a gyermekek egyéni szükségletei szerint. (Igény esetén tevőleges segítség, majd az önállósodás függvényében fokozatos áttérés a magyarázatra). A gyermek önkiszolgálásban, öltözködésben, személyi higiénés teendők ellátásában, kultúrált étkezésben önállóvá válását segítjük.
A gyermek egészségének védelme, edzése	
	A mindennapi levegőzések, szabadtéri tevékenységek, séták, kirándulások, lehetőségén keresztül. Csak szélsőséges időjárás esetén nem levegőztetjük a gyermekeket (Eső, vihar, nagy szél, szélsőséges hideg vagy meleg). Megoldjuk az egészségvédelem szempontjából fontos, tevékenységnek és levegő hőmérsékletnek megfelelő öltözködést, melyhez szükség van a gyermekek réteges öltöztetéséhez, ezért ezt propagáljuk a szülők körében is.
Testi szükségletek, mozgásigény kielégítése	
	A napi és heti rendben lehetőség megteremtése a testi szükségletek – kielégítésére - esetenként nyugodt, intim - kielégítésére és sok szabad mozgáslehetőségre, <u>elsősorban a szabad levegőn.</u>
A harmonikus, összerendezett mozgásfejlődés segítése	
	Gyermeeki tevékenységek során változatos benti és szabadtéri mozgáslehetőségek során, tervezett, irányított formában (pl.: szervezett testnevelés, mindennapos testnevelés...stb.) Nagymozgások, egyensúlyérzék, mozgáskoordináció, finommozgások Testséma, testfogalom Dominancia
A gyermekek testi képességeinek fejlesztése	
	Erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség fejlődésének segítése a mindennapi szabad és tervszerű, szervezett mozgástevékenységek, séták, kirándulások során.
<u>Környezettudatos magatartás megalapozása</u>	
<u>Környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása</u>	A gyermekek számára először személyes tárgyai, holmija (ruházat, tisztasági felszerelés, játék) vonatkozásában, az általa használt eszközök kezelésében (játékeszközök), a közvetlen környezetében (csoportszoba, öltöző) végül a társadalmi, természeti és tárgyi értékek, szépségek megbecsülésére irányítjuk figyelmüket.
<u>Prevenció, korrekció</u>	
	<i>A gyermekek testi-lelki állapotában, viselkedésében bekövetkező negatív és pozitív változások észlelése, befolyásolása</i> <i>(Pl. beszéd, mozgás, észlelés és viselkedés átlagtól és az életkori fejlődési jellemzőktől való eltérés, betegségekre utaló tünetek)</i> észlelése, intézkedés: jelzés a szülő, kompetens szakemberek felé, együttműködés. A személyi és tárgyi feltételek függvényében óvodánként változó prevenciók,

	korrekciós feladatokat is ellátunk (pl. mezítlábas, zartásjavító torna).
Egészségügyi gondozás	
	Az óvoda orvosa és védőnője által meghatározott formában történik.

Intézményünk kiemelt nevelési területe az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének kialakítása.

Célunk: a testi-lelki egészség alapvető feltételeinek biztosítása, a gyermek komfortérzetének kielégítése.

Feladatunk:

1. Az optimális, a gyermek életkorának megfelelő életritmus kialakítása.
2. A rendszeres tevékenységek biztosításával, a testi és szellemi fejlődés feltételeinek megteremtése.
3. A gyermek testi szükségleteinek kielégítése során a gyermekben alapozódnak azok az egészség- és test kulturális magatartáskészségek, szokások, amelyek az egészséges életvitelhez szükségesek.
4. A családok egészséges életvitelének segítése, életmódbeli szokásainak befolyásolása az egészséges nemzedék felnevelése érdekében.
5. Az életmód formálás egyik lényeges célja a megelőzés fontosságának felismertetése.

A megvalósítás feladatai:

- egészséges óvodai környezet kialakítása
- egészségre nevelés, gondozás

Az óvodai környezet feltételei jelentősen befolyásolják az egészséges életmód kialakulását.

Célunk: egészséges, barátságos környezet kialakítása, mely lehetőséget nyújt a gyermek testi-lelki szükségleteinek kielégítésére.

Az egészséges életmód alakításának színterei a **csoportszoba** és a kapcsolódó helyiségei, valamint az óvoda **udvara**.

Óvodánk **udvara tágas**, a gyermeklétszámnak megfelel. A változatos tevékenységekhez füves, betonos, napos és árnyékos részek biztosítják a színteret. A természetes mozgások gyakorlására nagy tágas tér áll a gyermekek rendelkezésére, ahol mozgásigényük kielégítése megoldható. Különböző játékhelyek kialakítására törekedtünk: homokozók, mászóakák, hinták, csúszdák, nyújtókorlát, virágos és veteményeskert, fedett terasz, füves pályák. A játékok, sportszerek biztonságára folyamatosan ügyelünk.

Tervezzük: a természetes anyagokból készült udvari játékok bővítését, valamint több árnyékos rész elkülönítését (homokozó, hinta fölé árnyékoló készítése).

Távlati tervünk: Egy udvari vizesblokk kialakítása. Hiszen a **pancsoló medence**, vagy zuhanyzó egyrészt a gyermek testének felfrissítésére, **edzésre** szolgál, másrészt a vízzel való játék kihagyhatatlan a gyermek fejlődése, fejlesztése szempontjából. Egy **„kerti tavacska”** kialakítása az udvar területén lehetővé tenné, hogy a gyermek gyakorolja a víz mellett élés szabályait, lehetősége legyen a vízi életközösség megfigyelésére.

A gyermek testi szükségleteinek kielégítése során a szokások alakításához nélkülözhetetlen a felnőtt gondoskodó, simogató szeretete.

Célunk az egészséges gondozáshoz szükséges képességek alapozása, a gyermek komfortérzetének biztosítása, mely révén kellemes, nyugodt légkörben, jó közérzettel, örömmel tevékenykedik.

A prevencióra nagy hangsúlyt fordítunk. Óvodai életünk periodikusan ismétlődő rendszereibe beépítjük a testi és lelki egészségüket szolgáló játékos tevékenységeket.

Az egészséges életmódra nevelést fontosnak tartva a szülőket is igyekszünk megnyerni elképzeléseinknek, hiszen meghatározó a gyermek környezetében lévő felnőttek személyisége, magatartása, szemléletmódja. Közös programokat szervezünk. pl. egészségnap, felvilágosító előadások, családi sportnap.

A helyes életritmus megteremthető a folyamatossággal, amelyet a **NAPIREND** rugalmassága és kötetlensége jellemez. (Lásd: Szervezeti és időkeretek)

A **folyamatos** játéktevékenységben azonos időpontban és intervallumban ismétlődnek: az étkezések, a mindennapos testnevelés, a mese, a levegőzés, a séta, a kinti játék, a pihenés. Minden tevékenységnél alapfeltétel a jó hangulat, oldott légkör, kellemes közérzet. A gyermek hangulatváltozásai jelzésül szolgálnak közérzetéről. Napirendünkben fontos helyen szerepel a **szabad levegőn** végzett játék, tevékenység, rendszeres testmozgás, mely erősíti a gyermekek ellenálló képességét. Télen is lehetőséget adunk gyermekeinknek, hogy minél többet legyenek a szabadban. (pl. séta a Palatínus tó partján - hattyúk etetése, vagy csúszkálás a "testvér" iskola jégpályáján)

A **tisztálkodásra**, higiéniaira nagy gondot fordítunk, hiszen az egészségügyi szokások megalapozását ez szolgálja. Az önkiszolgáláshoz szükséges készségek elsajátítását a felnőtt és gyerek közötti meghitt kapcsolat segíti. A testápolás a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruhatáruk gondozását, rendszeres és szükség szerinti tisztálkodásukat és tisztaság iránti igényüket fejleszti.

Fontos a felnőtt állandó segítőkész jelenléte.

A gyerek egészséges fejlődésének fontos feltétele az életkori sajátosságoknak megfelelő egészséges **táplálkozás**. Saját konyhánk nincs, így csak kismértékben tudjuk az étrendet befolyásolni. A hetente visszatérő "vitamin napok" adnak lehetőséget a gyermekek által behozott gyümölcsök közös feldolgozására és elfogyasztására. Ezáltal formáljuk a gyermekek szemléletét, és a szülők figyelme is ráirányul a nyers zöldség- és gyümölcsfogyasztás, a rágás fontosságára.

Hagyomány óvodánkban, hogy az ünnepek hagyományos ételeit közösen készítjük és fogyasztjuk el. Pl. karácsonyi mézeskalács, farsangi fánk, kenyérsütés, stb.

Fontos az esztétikus terítés és a kulturált étkezési szokások betartása. A megjelölt időkereten belül a gyerek az étkezés időpontját a reggelinél és uzsonnánál maga választja meg, a déli étkezést is egyéni tempóban fejezi be.

Az **öltözködés** a test védelmét szolgálja az időjárás változásaival szemben, de a gyermeki önállóságot és ízlésvilágot is fejleszti. A gyerek ruházata a sokféle tevékenység gyakorlásához, az időjárás változásaihoz igazodó kényelmes, réteges, könnyen fel és levehető legyen. Egészségügyi szempontból szükséges a cserecipő, pizsama, tornaruha, tartalék fehérnemű. A lúdtalp megelőzése érdekében nem javasoljuk a sarok nélküli cipőben járást, papucs

használata (egész nap) nem megengedett.

A **mozgás** belső igény, élmény a gyermek számára, amit felszabadultan, jókedvűen, örömmel végez. A gyermek mozgásigénye egyénileg eltérő, a mozgásigény kielégítését változatos tevékenységek szolgálják. (Lásd: Mozgás c. fejezet) Az **edzés** folyamatában a gyerek ellenálló képessége fokozódik, szervezete alkalmazkodik az évszakok változásaihoz.

Fontos, hogy a gyerekek minden évszakban **minél több időt töltsenek a szabadban**. A jó levegő, a napfény és a víz a gyerek edzését segítik. Ősztől nyárig a délelőtti és délutáni órákban is sok időt töltünk a szabadban. Szeles, esős időben az óvoda terasza nyújt lehetőséget a levegőzéshez. Alkalmanként, mikor lehetőség adódik a gyermekek vízhez szoktatását is megszervezzük.

A pihenés, az alvás az óvodás gyermek egyéni alvás igényének kielégítését, testi fejlődését szolgálja. A nyugodt pihenés, alvás légkörének megteremtése **minden óvodai dolgozó feladata**. (A szoba levegőjének cseréje és a külső zavaró ingerek megszüntetése)

Az egészséges életmódra nevelésen belül elengedhetetlen a **mentálhigiéné**, a lelki egészség védelme.

Célja, hogy biztosítsa a gyermekeknek az optimális intellektuális és érzelmi fejlődést, a kiegyensúlyozott személyiség kialakítását, a lelki egyensúly megtartását.

Az óvodapedagógusok feladata, hogy kellő figyelemmel, egyéni bánásmóddal igyekezzenek kompenzálni a gyermekeket érő "lelki sérüléseket" - hiszen intézményünkben is évről évre nő a veszélyeztetett gyermekek száma.

Az egészségre nevelés, gondozás folyamatában elsődleges a **prevenció**, és az egyéni adottságokat figyelembe vevő testi fejlődés.

Az óvónő és a családok együttműködése a gyerek testi szükségleteinek kielégítésére és az ellenálló képesség fejlesztésére is irányul. Az egészséges gyerek a biztonságos derűs környezetben jól működő életfunkciókkal rendelkezik: vidám, érdeklődő, aktív. Munkaközösségünk évek óta foglalkozik a gyermekek egészségnevelésével. Az elért eredményeket, a következő tervidőszak feladatait a munkaközösség éves tervében rögzítjük.

Értelmi fejlesztés, értékorientált nevelés és a komplexitás megvalósítása

A képességfejlesztés az elsődleges. Ennek szolgálatába állítottuk a minden nevelési területre kiterjedő, törzs- és kiegészítő anyagot. A kettő értéke kumulálódik. – Az integráló nevelési terület – megegyezően az ONAP-pal – a külső világ tevékeny megismerése, ezen belül a matematikai tartalmú tapasztalatok. Az integrált nevelési területek (anyanyelvi, irodalmi nevelés, vizuális nevelés) zárják a komplexitást. Ezek a nevelési területek adják a törzsanyagot.

– Kiegészítő anyag *A világ megismerésének elérhetősége*, a *Környezeti szabályjáték gyűjtemény*, a *Bábjátékok*, a *Zenevarázs – új utak az óvodai zenei nevelés terén* és a *Kiegészítő Segédlet*, melynek tartalmát a dramatikus elemeket tartalmazó játékok, a mozgásos játékok, a pedagógiai játékgyűjtemény és a példatár adják.

– A *Komplex fejlesztési terv* felosztása az ősmagyarok, a magyar kultúra jelképrendszerét követi:

a) Levegő: július, augusztus, szeptember

b) Tűz: október, november, december

c) Víz: január, február, március

d) Föld: április, május, június

– A négy *Komplex fejlesztési terv* három *Fejlesztési tématerv* köré csoportosul.

e) Család

- f) Élő és élettelen világ
- g) Közösségi nevelés

Az Óvodai nevelés országos alapprogramjában az értelmi fejlesztést, nevelést az óvodai nevelés általános feladataként rögzíti.

A gyerekek érdeklődésére, kíváncsiságára építve a tevékenységek közbeni közvetlen tapasztalatszerzés módszere felel meg leginkább az alapprogram szellemének.

A valódi tudás az, amit a gyermek maga fejt meg, és cselekvésen keresztül sajátít el. Ennek érdekében fontos, hogy minél több tapasztalathoz jusson, élményeket élhessen át, és természetes kíváncsiságát kielégíthesse. Ezért a játékba integrált önkéntes és cselekvéses tanulás az óvodai tanulás útja.

Az óvodában komplex nevelés folyik. A nevelési területek elméletileg differenciáltak, elkülönültek, a gyakorlatban azonban a tárgyi koncentráció elvének megfelelően egységet alkotnak.

Nevelési cél a gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetenciaérzés kialakítása, fenntartása.

A gyermek értelmi fejlődésének, fejlesztésének feltétele a környezet nyújtotta biztonság. Az érzelmi stabilitás, a felnőtt mintája, a motivációs helyzetek, a gyereket cselekvésre készítik. Differenciált bánásmód hatására jut el a gyermek saját értelmi képességeinek legmagasabb szintjére.

Nevelésünk feladata: A kultúra átadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése oly módon, hogy ezáltal bővüljenek megismerő kognitív képességei:

- ez egyre pontosabb valóságghű észlelés
- a figyelem-összpontosításra való képesség
- a valósághoz közeli képzeleti működés
- a problémamegoldó gondolkodás és a kreativitás

Az ismeretátadás tapasztalatszerzésen alapul, az egész nap folyamán a játékban valósul meg.

Célja:

- A gyermekek értelmi képességeinek alapozása, fejlesztése
- Aktív cselekedtetéssel, az érzelmi hatások felerősítésével eljuttatni a gyermeket a szimbolikus, egocentrikus gondolkodástól, a szemléletes, a tapasztalaton alapuló gondolkodásig, fogalomalkotásig.

Nevelési programunk fő törekvése, hogy a tanulási képességek célzott fejlesztésével minden gyermeket lehetőségeihez mérten felkészítsünk a zökkenőmentes iskolakezdésre, az iskolai beilleszkedésre.

A tartalmi kidolgozásnál a gyermek alapvető megnyilvánulási módjára és fő tevékenységi formájára, a mozgásra és a játékra alapozva szervezzük a főbb nevelési területeken végzendő feladatokat. (Lásd: -Tanulás)

Óvodapedagógusaink fontos feladata: Hagyni, hogy a kisgyerek egyénisége szabadon fejlődjék, ami természetesen nem azt jelenti, hogy mindent megengedünk neki, hanem azt, hogy teljes odaadással bánunk vele, egészséges környezetet alakítunk ki számára, jó szokásokra, életritmusra, korához illő fegyelemre szoktatjuk.

Óvodánkban úgy szervezzük a nevelési folyamatokat, hogy a gyermek a világgal, mint komplex egészszel találkozzon. Változatos téma-hetek, projektek, sok színű programjaink számtalan lehetőséget biztosítanak a gyermekek nyíladózó értelmének fejlesztésében.

Fejlesztő munkánk az értelmi képességek kibontakoztatásának tekintetében, az ebben a korban legintenzívebben fejlődő pszichikus funkciókra összpontosít, úgymint mozgás, testséma, percepció és a verbalitás. Az értelmi képességeiket a gyermekek játékán keresztül fejlesztjük. Az ismeretek nyújtása a komplex foglalkozásokon, széleskörű megvilágításban történik.

Programunk tudatosan felvállalja az iskolai tanulási képességeket meghatározó adottságok fejlesztését, így a lehetséges tanulási zavarok korai kiszűrését és megelőzését is. Ezek főleg az észleléses és a finommotoros (finom kézmozgásos) területeket érintik, melyek fejlődése az óvodáskorra jellemző, így kibontakoztatásukra, begyakoroltatásukra és támogatásukra is ekkor van lehetőség. Ezt az óvoda egész napos életébe beépítve, az óvodai nevelés ideje alatt a "Fejlesztőprogram"-mal valósítjuk meg.

A "Fejlesztőprogram" területei:

- Mozgásfejlesztés (természetes nagymozgások: pl. járás, futás, ugrás, csúszás - kúszás-mászás, egyensúlygyakorlatok, stb.)
- Szem-kéz, szem-láb mozgásának összehangolása
- Finommotorika (a kéz apró, finom mozgásai) fejlesztése
- Testkép- testfogalom fejlesztése
- Észlelésfejlesztés (látás, hallás, tapintás, mozgás, térbeli viszonyok, stb.)
- Anyanyelvi fejlesztés

A gyermekek fejlődését az adaptált program személyiség lapjával követhetjük nyomon.

Betekinthetünk a gyermekek óvodába lépésének előzményeibe, a családi háttérbe.

A különböző fejlődési lépéseket a naplóban vezetjük, valamint a gyermekek egyéni fejlődési dossziéjában rögzítjük.

Difer vizsgálatot nagycsoportban végezzük el.

Anyanyelvi nevelés

Feladatok	Megvalósítás
<i>Anyanyelvi nevelés</i>	
<i>A pozitív mintaadás</i>	A felnőttek példamutató beszéde valamint a nem verbális kommunikáció alkalmazása alapvető elvárás az óvodapedagógusoktól. A nem verbális kommunikáció során rendkívül fontos az eltúlzott reakció érzékeltetése, mert az óvodás korú gyermek ezt jobban érti a szemléletessége miatt.
<i>A beszédre készítő bensőséges, bizalmas légkör megteremtése</i>	A gyermekek természetes beszédkedvének fenntartására, ösztönzésére kell törekednünk, figyelemmel, érdeklődve fordulunk feléjük. Bábozás és dramatizálás eszközeivel
<i>A gyermekek meghallgatására, a folyamatos beszélgetés</i>	Meghallgatjuk őket és társaikat is erre ösztönözzük. Figyelnünk kell arra, hogy olyan válaszokat adjunk, mely a gyermek számára érthető, elfogadható.
<i>Tudatosan fejlesztjük a gyermek anyanyelvi, kommunikációs képességeit.</i>	Nem javítgatással, hanem példaadással, változatos anyanyelvi – kommunikációs készségeket és képességeket fejlesztő játékokkal.
<i>Értelmi fejlesztés és nevelés</i>	
<i>Változatos tevékenységek biztosítása</i>	A gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére, meglévő tapasztalataira, ismereteire és élményeire épülő tevékenységek
<i>További élmények biztosítása</i>	A gyermeket körül vevő természeti és társadalmi környezetről további tapasztalatok szerzésére lehetőségeket biztosítunk élményszerző megfigyelések, séták, kirándulások, kísérletek... stb. során.
<i>A gyermek meglévő tapasztalatait rendszerezzük, bővítjük.</i>	Különböző tevékenységekben és élethelyzetekben valósítjuk meg konkrét cselekedtetés útján. Népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi
<i>Az értelmi képességeket ösztönző környezetet biztosítunk.</i>	<u>Különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő feltételeket biztosítunk, mit például: szabad alkotás lehetősége a rendelkezésre álló tárgyakból, eszközökből, gyűjtött természeti kincsekből. Egyéni ötletek megvalósítása az egyes tevékenységekben, így elsősorban a játékban.</u>
<i>Tudatosan fejlesztjük a gyermek értelmi képességeit.</i>	Sokoldalú érzékelés, észlelés Emlékezet, felidézés, figyelem, megfigyelőképesség, képzelet <u>és kreativitás, alkotóképesség, gondolkodás.</u>

Az anyanyelv áthatja az élet minden mozzanatát, az óvodai nevelés teljes folyamatában jelen van, annak szerves része. Az anyanyelv jelrendszerét a gyerek a **játékos tevékenységek**, a társas érintkezések **során, utánzás** alapján sajátítja el. A beszédtanulást befolyásolja a gyerek ép idegrendszere, a családi és az óvodai környezete. A gyerek óvodába lépéskor különböző szintű „anyanyelv-ismeret”-tel rendelkezik.

Az anyanyelvi nevelés célja, feladatai

- A gyerek beszédképességének gondozása, fejlesztése.
- Oldott, derűs légkör megteremtése, amelyben a gyerek természetes közlési vágya, kapcsolatteremtő beszédképessége fejlődik és fejleszthető.

Az anyanyelvi nevelés kisgyermekkorban kiemelt jelentőségű feladat. Meg kell tanítanunk gyermekeinket a beszéd használatára, a beszéd használatának igényére és örömére. Az óvodapedagógus fejlesztheti talán a leghatékonyabban a gyermekek nyelvi és **kifejezőképességét** a legfogékonyabb életkorban a kisgyermekkorban. Olyan helyzetek megteremtésére törekszünk, amelyben a gyermek tevékenykedhet, figyelhet, felfedezhet, s ezeket a tapasztalatokat, élményeket beszélgetés formájában újra átélheti. **Kiemelt figyelmet** fordítunk az **ingerszegény környezetből** jött gyermekek beszédének fejlesztésére. Cselekedtetéssel, a gondolkodás és a beszéd harmonikus fejlesztésével kompenzálhatjuk ezeknek a gyerekeknek a lemaradását. A gyermekek beszédfejlesztésének egyik legfőbb forrása az **óvónő példamutató, helyes és szép beszéde**. A beszédfejlődésben elmaradt és beszédhibás gyermekeknek olyan játékos, motivált képességfejlesztésre van szüksége, amely több oldalról, több érzékszerven keresztül segít behozni a lemaradást. Ehhez a bábjáték fejlesztését tartjuk lényegesnek a csoportokban. (Óvónők bábelőadása)

Az óvónő feladata:

- Olyan kommunikációs helyzetek megteremtése, melyek lehetőséget nyújtanak a gyermek **differenciált fejlesztésére**.
- Figyelemmel kíséri egyes gyerekek beszédértési, beszédtechnikai szintjét.
- A felismert beszédzavarok, hibák esetén a szülővel és az érintett szakemberrel együttműködik.

Óvodánkban heti két alkalommal **logopédus** segítségével a kiejtési problémákkal küszködő gyermekek gondjait igyekszünk enyhíteni, illetve megszüntetni.

- Napi nevelőmunkájában a gyermek helytelen, rossz kiejtését helyesen ismétli meg, hasonló értelmű mondatba helyezve, nem feltűnően. A kompenzálás mindig egyénre szabott.
- **A nemzeti és az etnikai kisebbség** anyanyelvének továbbéltetésére lehetőséget teremt.

Az anyanyelvi nevelés szerves része a képeskönyvek nézegetésén keresztül, a **könyvek szeretetére** nevelés. Nagycsoportosainkkal minden évben ellátogatunk a Városi Gyermekkönyvtárba. Az óvoda környezetében megtalálható könyvek (mese, vers, természetismeret) az irodalmi élménynyújtáson túl hozzájárulnak a gyerekek **esztétikai** ízlésformálásához, és lehetőséget nyújtanak az anyanyelvi szókincsük gyarapodásához.

Beszélni és beszéltetni, egymásra őszintén figyelni, a szavak nélküli közlések megfigyeltetésére rávezetni, a nyelv szépségét, játékosságát, humorát, nyelvi közösségünk összetartozását megéreztetni, ezek jelentik **tudatos anyanyelvi nevelőmunkánk lényegét**.

Különös gonddal ügyelünk arra, hogy a hozzánk érkező gyermekek a szép, kultúrált, udvarias beszéd legfontosabb elemeit, szabályait megismerjék. Arra törekszünk, hogy a gyermek-gyermek és felnőtt-gyermek kapcsolatban gátlások nélkül jelenjen meg az odaillő verbális és nonverbális kommunikáció, a tevékenységnek, a szerepnek megfelelő beszéd. A szókincs bővítés értelmezéssel, megértéssel járjon együtt, és a számos anyanyelvet fejlesztő játék szervesen épüljön be a mindennapok tevékenységeibe. A nap folyamán állandóan van alkalmuk a gyermekeknek a beszélgetésre, így fejlődik kifejezőképességük, anyanyelvük helyessége. Közben, mintegy rendeződnek ismereteik is. Az anyanyelvi fejlesztéssel elsősorban hangképző szerveiket

ügyesítjük légző gyakorlatokkal és hangutánnzással, játékos formában. Ezzel a céllal adaptáltuk a „**Tedd és mondd**” **Jó gyakorlatot**, mely nagyban hozzájárul a sikeres anyanyelvi fejlesztő munkánkhoz.

Az óvodás korosztály nyelvi fejlettsége, kommunikációs színvonala rendkívül eltérő, ezért az óvodának kell, az adott helyzetet figyelembe véve, a beszédfejlesztést felvállalnia. Az intézmény feladata-a nevelés-oktatás folyamatában-a személyiség olyan szintű kibontakoztatása, hogy a gyermekek beszédprodukciós szintje is megfeleljen az iskolakészültség követelményeinek.

Az anyanyelvi fejlesztés komplex folyamat, ami az óvodai élet egészében jelen van, hiszen minden tevékenység és minden fejlesztés a verbális kommunikáció útján történik. A fejlett beszédtevékenység segíti a gyermek önbizalmának fejlődését, szociális kapcsolatainak kialakulását és megteremti a sikeres iskolai tanulás feltételeit.

A 3-7 éves gyermekek nevelésében, - így az anyanyelvi nevelésben is - fontos szem előtt tartanunk az életkori sajátosságokat:

- Adjunk lehetőséget a beszédre, a beszélgetésre és beszéltesük a gyermekeket átélt élményeikről.
- Sikeres fejlesztést csak a gyermekek alapvető tevékenységében, - a játékban - valósíthatunk meg.
- A sokféle fejlesztési lehetőségből azokat válasszuk ki, amelyeket csoportunk számára a legjobbnak találunk.

Az egész csoportra vonatkozó általános fejlesztést és az egyéni fejlesztést is tervezni kell. A folyamatos fejlesztő munka mellett az óvónőnek meg kell győződnie arról, hogy a gyermekek életkoruknak megfelelő szinten állnak-e.

A sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek esetében az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizni kell, és amennyiben szükséges, a fejlesztés további menetét erre alapozva kell meghatározni.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció a pszichés fejlődési zavar jellegét megállapító, komplex – pedagógiai-gyógypedagógiai, pszichológiai és orvosi – szakértői véleményben foglaltak alapján történik.

(részletesen kifejtve a fogyatékoságnak megfelelően lásd: 7.számú melléklet)

4. ÓVODÁNK TEVÉKENYSÉGI FORMÁI

Óvodánkra általánosan jellemző tevékenységek célja: a gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára alapozva változatos tevékenységek biztosítása, amelyen keresztül tapasztalatokat szerezhetnek a természeti, tárgyi, emberi környezetről.

A gyermek számára biztonságot nyújt a megalapozott és következetes, ám rugalmasan kezelt szokásrendszer. Segít neki abban, hogy a körülötte lévő szűkebb és tágabb környezetben az emberi érintkezés alapvető szabályait elsajátíthassa. A szokásrendszeren és az együttélésből fakadó interakciókon keresztül fejlődik normarendszere, mely a további fejlődési szakasznak, az iskoláskornak az alapja, s egyben a felnőtté válás feltétele is.

Az egyes tevékenységek alapvonala a készség-képesség fejlesztése, amelyet determinál az életkori sajátosság. A fejlesztés alapja a mozgásfejlesztés, amely integrálódik minden tevékenységbe. Az óvónői felkészülés alapja a készség-képesség fejlesztés folyamatának, az életkori sajátosságoknak és fejlődési szakaszoknak az ismerete, amelyekben megválasztja a tevékenység tartalmát, módszereit, szerkezetét szervezetét. A tevékenységek megvalósítása során a módszertani és didaktikai elveknek érvényesülni kell.

A tevékenységek tudatosan átgondolt tervezett rendszerben fokozatosan bővülő tartalommal jelennek meg óvodai életünkben, a folyamat az egyéni haladás mértékétől függően szabályozható.

A tevékenységek rendszerét a tervezés adja. A tevékenység tervezésének, szervezésének célja a fejlődés szenzitív szakaszainak erősítése.

A tervezés meghatározza:

- a tevékenység tartalmát, elsajátításának folyamatát,
- a tevékenység keretét (kötött, kötetlen, csoportos, mikro csoportos, egyéni),
- a tevékenység elsajátításának módját (játékba integrálva, tanulás formájában),
- a tevékenységből eredő készség-képesség fejlesztés feladatait.

A mozgás

A mozgás a gyermek legtermészetesebb megnyilvánulási formája. Sokoldalú tevékenység és feladatrendszere az egész óvodai életet átszövi. A testnevelés tevékenységen túl, jelen van a szabad játékokban, a különböző nevelési területeken, valamint a gondozási és önkiszolgáló tevékenységekben is.

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszköze.

Célunk:

- hogy a nagymozgások, szem -kéz-láb koordináció, az egyensúlyérzék, finommotorika fejlesztését természetes módon integrálja az óvodai tevékenységbe,
- a természetes mozgáskészségek fejlesztése, stabilizálása,
- a mozgáselemek beépülésének segítése a természetes mozgások sorába,
- az egészséges testi fejlesztés.

Feladatunk:

- a gyermek mozgáskedvének, a mozgás szeretetének megőrzése,
- a rendszeres mozgással egy egészséges életvitel kialakítása,
- a testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése,
- a mozgáson keresztül az értelmi struktúrák és szociális képességek fejlesztése.

Óvodánkban úgy szervezzük meg gyermekeink napját, hogy minden gyermek számára **biztosítva legyen az a mozgáslehetőség, amit szervezete és idegrendszere igényel.** Mozgásukat az óvónő csak akkor korlátozza, ha az veszélyt jelent saját magára, vagy társára. Az óvónő mintaadó magatartásával hozzájárul ahhoz, hogy a mozgás hozzátartozzon az életformához és az öröm forrása legyen. Programunk sokrétűen elégíti ki a gyermekek mozgásigényét. Tudatosan segíti a mozgás és az észlelési funkciók összerendeződését.

Nagy **hangsúlyt fektet az egyensúlyérzék és ritmusérzék fejlesztésére,** mint minden összerendezett mozgás alapjára. Nem szűkül le a testnevelési foglalkozások, mondókás, énekes játékok körére, jelen van az óvodai élet minden területén.

Fontos, hogy figyelemmel kísérjük a mozgás fejlődését, megismerjük milyen szintre jutott el a kisgyermek. Csak az elért szinthez igazodva segítjük a testi fejlődést.

A mozgásfejlesztés két területen valósul meg:

- a szabad játékban a gyermekek spontán természetes mozgása közben,
- a kötelező testnevelési foglalkozáson.

Óvodánk udvara lehetőséget nyújt a mozgásformák gyakorlására, ezáltal a gyermekek természetes mozgásigénye sokrétűen kielégül.

A **szabad mozgásos tevékenységnél** célunk a természetes mozgáskedv és mozgásigény kielégítése, sok érdekes játékkal. A gyermekek kedvük szerint kísérleteznek, korlátozás nélkül, bátorságuk szerint minden tornaszeren, udvari játékon. Gyermekeink önként vehetnek részt a szabad mozgásos játékban. **Fontos** az egymás testi épségének megóvása, a balesetmentes helyszínek, eszközök megválasztása.

A **szervezett testnevelés** tartalmát a természetes emberi mozgások, mint a járás, futás, ugrás, dobás, kúszás, egyensúlyozások, mozgásos játékok alkotják.

A testnevelés szervezeten két formában van jelen az óvodában:

- a mindennapos frissítő testnevelés formájában,
- a testnevelés foglalkozásokon.

A mindennapi frissítő torna - a gyermekek napirendjében fontos szerepet tölt be, felfrissíti, edzi őket, elősegíti mozgásszintjük és testi képességeik fejlődését. Naponta legalább egyszer szervezzük, időtartama a gyermekek fejlettségétől függ. Mozgásanyagát elsősorban a mozgásos játékok adják, kiegészülve egy-egy gimnasztikai gyakorlat ismétlésével. A játékot korosztálynak megfelelően és a foglalkozások anyagához igazítva választjuk ki.

Helyszíne: az udvar, vagy fedett terasz, rossz idő esetén a csoportszoba.

A **testnevelési foglalkozások** kötelezően szervezett tevékenységek, amelyek természetesen nem jelenthetnek kényszert a gyermek számára. A különböző nehézségű feladatokat a gyermekek fokozatosan, egyéni képességeinek megfelelően sajátítják el.

Fontos, hogy folyamatosan mozogjanak és a mozgás öröm legyen számukra.

Mivel óvodánk nem rendelkezik tornateremmel, a mindennapos frissítő torna és a

testnevelési foglalkozások szervezése főleg a szabadban történik. Rossz idő esetén az átrendezett csoportszobában tartjuk a foglalkozást.

A jó hangulatú testnevelést segíti és szolgálja a **körültekintő szervezés, a játékos hangvétel, rövid értékelő, utasítások, a kevés várakozási idő, a foglalkozástervezés pergő üteme.**

Programunkból adódóan előtérben vannak a szabadban végezhető, eszközt igénylő **ügyességi játékok** (ugrókötelezés, ugróiskola, kakasviadal, karika játékok, népi játékok, stb...) **verseny játékok, tartásjavító és lábboltozat erősítő tornagyakorlatok.** A meglévő fa játékok hozzásegítenek a speciális mozgásfejlesztéshez minden kisgyermeket. A hosszú távú, úgynevezett nagyfutások nem igazán alkalmazhatók az udvarunkon, de óvodánk környékének felfedező útjain megpróbáljuk alkalmazni. pl. A Palatínus tó partján futóversenyt, váltóversenyeket, sorversenyeket, kötélhúzást, távolba dobást szervezünk. Eszközeink kivihetők, könnyen mozdíthatók, így sok esetben az udvaron is használjuk. A labdajátékok - melyek a szem-kéz, szem-láb koordináció és a finommotorika fejlesztését szolgálják, - népszerűsítését segíti elő a fiúk körében szervezett futball.

A délutáni **zenés torna a zene és mozgás** összehangolásához nyújt élvezetet a gyermekek számára. Lehetőségük lesz a gyermekeknek a néptánc mozgáselemeinek megismerésére is.

Fontos szerepe van a programban a **mozgásos** játéknak. Különösen nagy szerepe van a nyári időszakban. A nyári élet tartalmasabbá válik általa, a víz és a levegő edző hatását kiegészíti, erősíti.

A szabad játékban gyakran alkalmazzuk a gyermekek életkorához közel álló **népi játékokat** is, hiszen ez a mozgásfejlesztésen túl a gyermeki személyiségfejlesztésre is jelentős hatást gyakorol.

Igyekszünk meggyőzni a **szülőket** is a mozgás fontosságáról, személyiségfejlesztő hatásáról. Az év folyamán többször rendezünk sportfoglalkozásokat, ügyességi és versenyjátékokat, melyekbe a szülőket is bevonjuk.

Ezek a játékos mozgások komplex módon fejlesztik a gyermekek személyiségét.

Az előzőekben megfogalmazott célok és feladatok megvalósítása érdekében dr.Tótszöllősyné Varga Tünde "Mozgásfejlesztés az óvodában" c. kiadványában javasolt ütemtervet alkalmazzuk, helyi adottságaink figyelembevételével.

Programunk egyik alap pillére a mozgás, melyet igen széles körben biztosítunk a gyermekek számára a mindennapi életben. Nagycsoportosaink vízhez szoktató úszásoktatáson vesznek részt. Visszahúzó erő, hogy intézményünk nem rendelkezik saját tornateremmel, így a Sportcsarnokban tartjuk a mozgásos tevékenységeinket heti 1 óra időkerettel.

A mozgásos kiegészítő tevékenységekhez számos speciális kiegészítő eszköz áll rendelkezésünkre, melyet a program bevezetése óta folyamatosan bővítünk.

Az óvodai nevelés egész folyamatában a komplexitásra törekszünk, s ezen belül nagy hangsúlyt fektetünk a gyermekek harmonikus mozgáskultúrájának fejlesztésére.

A mozgásfejlesztéshez szükséges eszközrendszerünk adott.

A vesztibuláris rendszer ingerlése az óvodás korosztálynak alapigénye. Erre rendelkezésre áll az Ayres-eszköztár a csoportokban.

A gyakorlat és elmélet összhangja ezen a területen is megvalósul.

A fejlődés várható jellemzőit az óvodáskor végére:

- *Mozgáskedvük, mozgásigényük váljon életvitelük részévé.*
- *Alakuljon ki testsémájuk.*

- *Téri helyzetekben tudjanak tájékozódni.*
- *Alakuljon ki oldaliságuk.*
- *Tudják mozgásukat irányítani és helyzetben tartani, tempóját szabályozzák.*
- *Finommotorikájuk fejlettsége révén felkészültek az írás tanulására.*
- *Érzékelésük, észlelésük fejlettsége révén kialakul alaklátsai, formaállandósági észlelésük.*
- *Önfegyelmük, figyelmük megerősödik.*
- *Egészséges versenyszellemük kialakul.*

A játék

"A játék nem más, mint a lélek megnyilvánulása. Segítségével olvashatóvá válik a lélek. "
(Ancsel Éva)

A gyermeki életmegnyilvánulás legtermészetesebb kerete a JÁTÉK. Az óvodánkban előtérbe helyezzük a szabadjáték túlsúlyának érvényesülését. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató,serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakciójával éri el.

A játék semmi mással nem helyettesíthető, magáért a tevékenység örömeért végzett, önként választott gyermeki tevékenység, önkifejezési forma, mely a gyermek fejlődésében alapvető jelentőségű.

Tapasztalatait, élményeit játssza el sajátos, gyakran átalakított, sokszor rejtett formában. Tehát **az élményeknek meghatározó szerepük van** a játékban. Fejlesztő hatását fokozzák a játékot kísérő pozitív érzelmek.

Célunk, hogy a játék közben minél több tapasztalatot, ismeretet szerezzenek gyermekeink közvetlen és tágabb környezetükről, s közben fejlődjenek képességeik, mozgásuk, gondolkodásuk, beszédük, érzelmeik.

Jó játék akkor alakul ki, ha a gyermekek megfelelő tapasztalatokkal rendelkeznek, és van élményük, amit megjeleníthetnek játékukban.

Nevelőtestületünk szemléletében **kiemelkedő helyet foglal el a játék személyiségfejlesztő hatása**. A gyermek játékban, játék által, játékosan történő fejlesztésének meghatározója **az** óvónő személye, beállítottsága a játékhoz való viszonya, játszani tudása, játékszeretete.

Feladatunk a tevékenységek játékba integrálása, az alapvető feltételek biztosítása.

Az óvodában sokat és jól játszó gyermekből nyitott, érdeklődő iskolás, és majdan alkotó, tevékeny ember válik.

A játék kritériumai: az optimális feltételek, körülmények megteremtése, a helyi adottságoknak, szükségleteknek, igényeknek megfelelően.

Fontos, hogy az alkalmazott módszereket és rendelkezésünkre álló eszközeinket a fejlesztés szolgálatába állítsuk. Elengedhetetlennek tartjuk az elegendő idő biztosítását a játékra, a játék igényének megfelelő, állandóan alakítható játszóhely, valamint a szükséges eszközök biztosítását.

Napirendünket úgy alakítjuk, hogy a lehető legtöbb időt biztosítsunk a **szabad játékra**.

Fontos, hogy kapkodás nélkül elmélyülten játszhasanak, legyen idejük elképzeléseik megvalósítására, a feszültségek oldására. Ennek érdekében tértünk át a **folyamatos napirendre**,

mely fokozott mértékben biztosítja a gyermekek egyéni játékidő igényét. Óvónőink fontosnak tartják a gyermekekkel való **őszinte, bensőséges kapcsolat kialakítását**, mely egyik alapja a közös játéknak. A játékban nem csak a gyermek pozitív, hanem **negatív tapasztalatai, élményei** is megjelenjenek. Ilyenkor nagyon fontos **az óvónő jelenléte**.

Jót és jól játszani a gyermek dolga, de ezt csak akkor teheti meg, ha **megfelelő körülményeket, feltételeket biztosítunk** számára. Elsősorban a **nyugodt, kiegyensúlyozott, barátságos légkör** megteremtése a célunk, melyben a gyermekeknek módjában áll kiválasztani a számára legvonzóbb játéktevékenységet.

Elmélyülhet a választott tevékenységben, kijátszhatja pozitív és negatív érzelmeit. Ennek alapja az óvónő-gyermek közötti szeretetteljes kapcsolat.

A nyugodt légkör kialakítása érdekében nagyon fontos kiscsoporttól kezdve az **alapvető szokás, szabályrendszer kialakítása**.

A jó játékhoz **megfelelő helyre** van szükség. Csoportszobáink alapterülete a magas létszámhoz viszonyítva igen kicsi. Ezért az egyes játszóhelyek létrehozása **átgondolt szervezést** igényel. Az elmélyült, nyugodt játékhoz állandó és ideiglenesen kialakított játszóhelyeket biztosítunk.

Óvónőink igyekeznek úgy berendezni a csoportszobákat, hogy legyen egy nagyobb, szabadabb tér, ahol a csoportos, mozgásos játékok végezhetők. A leggyakoribb játéktevékenységeknek állandó sarkokat alakítunk ki, melyeket kisebb bútordarabokkal választunk el egymástól. Lehetőséget adunk arra, hogy termeinket a gyermekek bármikor átalakíthassák a játék igényének megfelelően.

Folyamatos napirendünkkel rugalmasan alkalmazkodunk a játék feltételeihez, csak annyi helyet és csak annyi időt veszünk

igénybe más tevékenységekre (pl. reggelizés) amennyi feltétlenül szükséges. Igyekszünk biztosítani, hogy a gyerekek visszatérhessenek eredeti tevékenységükhöz.

Óvodánk szép **nagy udvarral** rendelkezik, melynek nagy része füves terület. Itt minden csoport számára lehetőség van külön mozgásra, de nagy terület biztosított a közös játékra is. Az udvarrészek átjárhatók. Udvarunk **alkalmas** a mindennapi játékok mellett **népi játékok, sportversenyek, ügyességi játékok és körjátékok** lebonyolítására is. A csoportszobában megkezdett tevékenységek az udvaron folytathatók.

Fa mászókáink, hintáink, csúszdáink, fedett homokozónk és fedett teraszunk minden évszakban lehetőséget nyújtanak a gyermekek játék és mozgásigényének kielégítésére, fejlesztésére.

Az **óvoda területén kívül** is adódik lehetőség a játékra. pl. a Palatinus-tó partján, játszótéren, kirándulások alkalmával erdőben, réten, stb. Mindehhez azonban **fontos az óvónő helyismerete**.

A **játékeszközöket** minden óvónő a gyermekek életkorához megfelelően válogatja össze, figyelembe véve az adaptált programban ajánlott játékeszközöket. Az egyéni játékeszköz-igényt a csoportok közti játékcserével oldjuk meg, ily módon kicsit fel is frissíthetjük csoportbeli eszköztárunkat.

Arra törekszünk, hogy gyermekeink a hagyományos játékok mellett minél több, a természetben található évszakonként elérhető anyagokból (termések, kavicsok, csuhé, stb..) készítsenek játékszerket, s minél szélesebb tevékenységi körben alkalmazzák is azokat.

A játék folyamatát az óvónő mindig figyelemmel követi, irányítása a kijátszott ötletek, balesetveszélyes helyzetek, feloldhatatlannak látszó konfliktusok, súlyos egyéni sérelmek orvoslásában valósul meg.

A játszópartner helyzetét fontosnak tartjuk, a példamutatás, a tolerancia, a türelem, figyelem fejlesztése szempontjából.

Napirendünkben a játékra biztosítjuk a legtöbb időt. A csoportszobák berendezésekor figyelembe vesszük a gyermekek életkorát, a csoport összetételét és a gyermekek egyéni igényeit is (játékhelyek, eszközök, egyéb lehetőségek).

A játék alapjául szolgáló élmények, tapasztalatok, ismeretek biztosítása a továbbiakban is egyik legfontosabb feladatunk. Ezek a jó játék kialakulásának feltételei, ezért ezen túl is meg kell ragadnunk, ki kell aknáznunk minden lehetőséget.

Alapfeladataink, közé tartozik mindig és folyamatosan a játszani tanítás. Jelenlegi folyamatos napirendünk már sokkal több időt biztosít a folyamatos és nyugodt játékra.

Kielégíti az egyéni játékidő igényeket, lehetővé teszi az elmélyült játék kialakulását. Elegendő idő jut az óvónő számára is az egyéni kapcsolatteremtésre is, pozitív vagy negatív élmények eljátszására, feldolgozására a gyermekekkel. A kiegyensúlyozott légkör megteremtése az óvónő feladata.

Sokszor nehezítik, sőt egyes csoportokban kritikussá teszik a légkört a súlyos nevelési problémával küzdő gyerekeink. Ilyen esetekben az óvónőre fokozott, sokfelé ágazó feladat hárul, melyet rövidebb-hosszabb idő alatt többnyire sikerül megoldani.

Sokat segít a légkör kialakításában, hogy kiscsoporttól kezdve következetesen alakítjuk csoportjaink és az egész óvoda szokásrendszerét.

Minden egyes csoportnak vannak a játékra vonatkozóan saját szabályai. Ugyanakkor, az óvoda általános szabályrendszere a csoportok egymáshoz való alkalmazkodására épül. Ez a munka újabb és újabb ötletekkel, felismerésekkel bővül. A közös szabályok érvényesítésére különösen a nyári élet, az udvari játék és a közös programok alkalmával kerül sor.

Munka jellegű tevékenységek

Gyermekeink mindennapi tevékenységének része a **munka** jellegű tevékenység is, mely az óvodás kor végéig mindvégig játékos marad. A játék és a munka két szorosan összefüggő tevékenység, szinte nem is választható szét.

Célunk:

- a gyerekek mindennapi munkálkodás közben egyre több információ és pontosabb tapasztalat birtokába jussanak, az őket körülvevő tárgyi világról, speciális ismereteket szerezzenek környezetükről,
- gyermekeink a munkát éppúgy, mint a játékot, könnyedén, örömmel végezzék,
- szívesen azonosuljanak a munka céljával, élvezzék az elért eredményeket.

Feladatunk:

- A közösen végzett munkafolyamatok során a baráti kapcsolatok erősítése, az egymást segítő kapcsolatok alakítása.
- Kitartásuk, felelősségérzetük, önértékelésük fejlesztése.

A munka az életre nevelés fontos része. Munkavégzés közben **céltudatos irányításunkkal** gyermekeink **megfigyeléseket** végeznek, tapasztalatokat ismereteket szereznek társadalmi és természeti környezetükről. Az **értelmi képességek fejlődéséhez** is hozzájárul azáltal, hogy megalapozódik a munka iránti tisztelet, eredményének megbecsülése, fontosságának, hasznosságának értelme.

Fontos, hogy a munkavégzés során biztosítsuk gyermekeink teljes önállóságát, ne adjunk nehéz feladatokat.

A munkavégzés nem időszakonkénti, hanem **rendszeres, folyamatos** tevékenység gyermekeink számára, mely beépül óvodai mindennapjainkba. A tevékenységek megszervezésénél figyelembe vesszük a **csoport összetételét**, és az egyes gyermekeket. Minden olyan munkát elvégezhetnek, amihez **kedvük van** és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek megvalósítani. A gyermekek **önkéntességét, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését** tudatosan igyekszünk felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében. Arra törekszünk, hogy gyermekeink számára magától értetődő és természetes dolog legyen, hogy mindenki dolgozik amikor szükséges és mindenki a kedvének, egyéniségének, képességének megfelelő munkát végzi el.

A munkajellegű tevékenységek fajtái:

- önkiszolgálás
- közösségért végzett tevékenységek

Az **önkiszolgálás** óvodáskor kezdetétől igen nagy jelentőséggel bír. A gyermekek önállóan próbálkoznak már kiscsoporttól kezdve a testápolás, öltözködés, étkezés, környezetük rendben tartásával kapcsolatos feladatok elvégzésével. Az egyes munkafajták bevezetése folyamatosan történik, a munka mennyiségét fokról-fokra növeljük.

Munkajellegű közösségért végzett tevékenység formák

- a naposi munka
- a mindennapi élettel kapcsolatos állandó és alkalmi munkák, növénygondozás

A **naposság** vállalásában az önkéntesség dominál. A jelkép (kötény) nem csak megbízást és a feladatvállalást jelzi, hanem vonzóvá is teszi a tevékenységet, örömmel, sikeresen teljesíti azt a gyermek. A naposi munka tartalmát úgy igyekszünk alakítani, hogy minél kevesebb időt vegyen el a gyermek játékaiból.

A mindennapi élettel kapcsolatos munkához tartoznak:

- az udvar és teremrendezés

- játék javítás, készítés, tisztítás
- az egyéni megbízatások, üzenetek teljesítése
- ünnepi készülődés
- házimunka jellegű tevékenységek (seprés, sütés-főzés, ünnepek előtti nagytakarítás, stb.)

A **növénygondozás** munkálatai közben a gyermek megismerkedik az egyes munkafolyamatokkal. (ültetés, vetés, locsolás, kapálás, stb.)

Az óvodánk udvarán kialakított veteményes-és virágoskert folyamatos munkát igényel ültetéstől-betakarításig. A kertben termesztett, nyersen fogyasztható zöldségfélét a gyermekek étkezésénél kiegészítő vitaminként alkalmazzuk. A termések betakarítását, tisztítását a gyermekek kisebb csoportokban az óvónők irányítása mellett végzik.

Ezeket a zöldségfélét láthatóan szívesebben fogyasztják. Közben észre sem veszik, hogy természettudományos ismereteik gazdagodnak. Megismerik a káros és hasznos növények-állatok egymásra hatását.

A gyermekek nyugodt, békés hangulatban, önállóan tevékenykedhetnek, de bármikor lehetőségük van egymástól, vagy a felnőttől segítséget kérni. Arra törekszünk, hogy **minden munkatevékenység nagy örömet** jelentsen számukra és teljes önállósággal végezhesék azokat. **Érezzék, hogy munkájukat igényeljük** és számon tartjuk. **Értékelésünk** egyéni fejlettségtől függően történik.

A munkajellegű tevékenységek gyakorlása során a gyerek tapasztalatokat, **jártasságot szerez**. Az érzelmi hatások révén **feladattudata, önértékelése, önbizalma fejlődik**. A környezetében lévő **felnőttek** kedvvel végzett **munkája mintául szolgál** és egyben meghatározója a későbbi munkához való viszonyának.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- *Törekedjen önállóságra, vállaljon önként feladatokat.*
- *Ismerje fel saját képességeinek határait.*
- *Ismerje meg az eszközök használatával járó veszélyeket is.*
- *Végezzen egyéni fejlettségének megfelelő feladatokat.*
- *Legyenek rendszeresen visszatérő feladatai.*
- *Pontosan teljesítse megbízatásait.*
- *Ismerje fel a segítségadás lehetőségeit.*
- *Ismerje a szerszámok, munkaeszközök helyét, azok használatát.*
- *Képes legyen az eszközök megóvására, saját testi épségének megőrzésére.*
- *Legyen igénye a felfedezett kisebb hibák kijavítására.*
- *Gondozza és óvja a környezetében lévő növényeket.*

Értelmi fejlesztés, tanulási folyamatok

Célunk a közvetlen és tágabb környezet felfedezése, a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti – emberi - tárgyi világ értékei iránt.

Fontosnak tartjuk azok védelmét, az értékek megőrzését. A környezet megismerése közben a gyermekek mennyiségi-alaki- tér és síkbeli szemléletét is igyekszünk alakítani. A matematikai tartalmú tapasztalatait, ismereteit folyamatosan alkalmazza a tevékenységeiben.

Óvodapedagógusaink helyi környezeti értékek hangsúlyozására: a hazai táj, az ott élő emberek, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások értékeinek szeretetére, védelmére fordítják a figyelmet.

A **projekt módszer**, amivel részint dolgozunk, olyan jellemzőkkel bír, ami a gyermekek érdeklődésre, kíváncsiságra, felfedező kedvére, vállalkozó kedvére épít és a sokféle érdekes és felkínált téma közül a leginkább vonzó választására ad alkalmat. A projekt feldolgozása, tevékenységek sorozatából áll, s a tevékenységek folyamatában közvetlen, konkrét tapasztalást biztosít. Ezeket a tevékenységeket a gyermekek önként vállalják. A cél, a probléma megoldása, a produktum létrehozása, a tanulás pedig csak eszköz jellegű, csak a létrehozás hozadéka. Így, például a sütemény készítése közben átélt alkotó tevékenység során tesz szert olyan tapasztalatokra, amelyek mind a mozgásos, mind a kognitív, mind a szociális, mind a kommunikatív személyiség-szférákat fejlődésre bírja, megtanul mozgásos műveleteket, ismereteket épít be ízről, összetevőkről..., együttműködik társaival, új szavak, kifejezések rögzülnek stb.

Óvodánkban a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzós, spontán tevékenység, amely nem szűkül le az ismeretszerzésre. Az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvónő által szervezett foglalkozásokon és időkeretekben valósul meg.

A **tanulás célja**: gyermekeink készségének és képességének kialakítása, melyek révén érzelmileg motivált cselekvő gondolkodási szintjéről a gyermek eljut a fogalmi gondolkodás szintjére.

Feladataink a gyermekek tanulásának irányítása során:

- a gyermekek ismereteinek tapasztalati megalapozása,
- jártasságainak, készségeinek és képességeinek kialakítása és fejlesztése,
- az ismeretek rendszerezése, célirányos bővítése.

Az óvodai tanulás feltétele: a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.

Az óvodánkban lehetséges tanulási formák:

- az utánzós minta és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás,
 - szokások alakítása,
 - a spontán játékos tapasztalatszerzés,
 - a gyermeki kérdésekre válaszokra épülő, ismeretszerzés,
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés,
 - a gyakorlati probléma-és feladatmegoldás,
 - az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozásokon megvalósuló tanulás.

A tanulás ebben az életkorban a gyermekek önkéntelen figyelmére, a cselekvésben való gondolkodásra, az alkotó képzeletre épít, figyelembe véve a gyermekek önállósági vágyát és játékoságát egyaránt. A keresés, kutatás közben jelentkező játékos elemek, a próbálgatás, a tévedés lehetősége (és feloldása) viszi előre a gyermeket a helyzetmegoldásban, a problémamegoldásban, az ismeretszerzésben, a tanulás folyamán.

Fontos, hogy a gyermekek megismerési vágyára, érzelmi beállítottságára, főként **önkéntelen figyelmére**, az óvodai és az óvodán kívül szerzett tapasztalataira építve irányítsuk a megismerést, a gondolkodás fejlesztés folyamatát. Sok-sok cselekvéssel, mozgással, tevékenykedtetéssel biztosítjuk a sokoldalú érzékelést.

Óvodánkban a tevékenységaktivitás elvére építve foglalkozunk a gyermekekkel. Hangsúlyt fektetünk arra, hogy fogja meg, tapogassa meg az eszközöket, manipuláljon a tárgyakkal, kóstolja meg a gyümölcsöket, stb. Ezt a kíváncsi együttműködést, az erre való beállítottságot használjuk ki. A fejlődést állandó folyamatnak tekintjük, ezért nem szabunk merev időbeli határokat. Az egyik gyermek az egyik területen, a másik a másik területen fejlődik gyorsabban; nyilvánvalónak tartjuk, hogy minden gyermek a saját fejlettségi szintjén érhet el eredményeket, teljesítheti a követelményeket. Nevelőmunkánk és az ehhez kapcsolódó képességfejlesztő

tendencia azt kívánja, hogy a tevékenységek láncolatában ne csupán a végeredmény legyen a fontos, hanem az, hogy a gyermekek az eredményhez hogyan jutnak el.

Az önállóság, az erkölcsi, akarat tulajdonságok, éppen úgy, mint a képességek, akkor kapnak lehetőséget a fejlődéshez, ha a tanulási folyamatban létrejön a bizalomra, megértésre épülő kapcsolat az óvodapedagógus és a gyermek között.

Arra törekszünk, hogy kialakuljon az a légkör, amelyben a gyermek minél

természetesebben, **szorongások nélkül és érdeklődéssel** áthatottan fejti ki tevékenységét.

Óvónőink a tanulás folyamatában sokféleképpen igazodnak a gyermek életkori és egyéni sajátosságaihoz.

Törekszünk az ismeretszerzésben oly szükséges, a kisgyermeket jellemző **érdeklődés**, a **kíváncsiság**, a **figyelem**, a **gondolkodás** örömeinek felkeltésére és ébrentartására.

Nevelésünk fontos elve az egyéni értékek felszínre hozása, kimunkálása; ehhez adekváтан szervezzük a tanulási folyamatot, amelynek értékelésénél alapelv:

1. Differenciált értékelés
2. Pozitív megerősítés
3. Felzárkóztatás
4. Kompenzálás

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére

- Tudjanak önállóan konkrét elemi ismert jelenségek esetében következtetni, ítéletet alkotni.
- A tudás, a tanulás iránti vágy felkeltése.
- Alakuljon feladattudatuk.
- Ismerjék saját értékeiket.
- Legyenek önállóak a begyakorolt feladatok megoldásában.
- Végezzenek önálló megfigyeléseket, ismerjék fel a jelenségeket változásukban is.
- Fedezzenek fel konkrét összefüggéseket, ok-okozati viszonyokat.
- Törekedjenek többféle megoldás keresésére.
- Szándékos figyelmük tartalma érje el a 10-15 percet.
- Legyenek képesek gondolataikat érthetően szavakba, mondatokba foglalni.
- Különítsék el a mese és a valóság elemeit.

Verselés-Mesélés

A mondókákat, meséket régen a színhagyomány éltette. A kisgyermeket születésétől "irodalmi környezet" vette körül. Az altatók, a dúdoló, az ölebe vevők érzelmi biztonságát erősítették.

Programunkban a mese, vers, mondóka anyag zömmel a népköltészet tárházából származik. A gyermek érzelmein át épülnek be ízlésvilágába, alapozzák meg "kulturális anyanyelvét".

Irodalmi nevelésünk **célja:**

- az érthető, kifejező, hatásos és meggyőző beszéd készségének kialakítása,
- a nyelv szépségének, kifejező erejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, a nyelv hangzásával, dallamosságával, mondat szerkesztésével a biztonságos önkifejezés megalapozása,
- a korosztálynak megfelelő irodalmi élmények nyújtásával, az irodalmi érdeklődés felkeltése, a vágy felébresztése a könyv, a színház, a múzeum értékei iránt.

Feladatunk: Az irodalmi érdeklődés felkeltésén túl a változatos (mese-vers, bábjáték, dramatizálás, szituációs játék, történetek, helyzetjátékok) tevékenységeken keresztül a valós élet szerepköreinek elsajátítása játékos formában.

Az **óvónő feladata**, hogy megteremtse mindazon feltételeket, amelyeken keresztül a tevékenység nevelő hatása érvényesülhet.

A mese és a vers a kisgyermek számára a leghatékonyabb tanulási forma, az óvodai élet egészét átfogó folyamat.

Fontosnak tartjuk, hogy a kiválasztott mesét, kellemes érzelmi állapotban hallgassák meg a gyerekek.

A tevékenység a gyermeki igénynek megfelelően **spontán, vagy szervezett, tervezett** módon jelenik meg óvodai életünkben. Elengedhetetlen azonban mindkét formában, hogy az ideális körülményeket ehhez megteremtjük, így: a **megfelelő helyet és időt**. Csoportjainkban vannak **állandó mesélő és verselő kuckók**, szőnyegek, mese-párnák. A **motivációt** is feltételnek tekintjük, így valósítható csak meg a passzívan mesét-verset szemlélő gyermekek **élményhez juttatása**. A megfelelő idő meghatározásakor főként a többszöri ismétlés időszükségletét kell

figyelembe venni.

Elengedhetetlen feltétel a csoportok életkori sajátosságának megfelelő könyvgyűjtemény, annak könnyen hozzáférhető elhelyezése, a mese-vers bemutatásához, ismétléséhez, gyakorlásához használt eszközök, bábok, leporellók, díszletek megléte.

Követelményként kell megállapítani, hogy az óvónő a mese-vers tevékenység során **fejből meséljen, verseljen**. (Kivételt képez az alvás előtti mesélés, folytatásos történet.)

Az irodalmi nevelés területén eleinte az óvónő az előadó és a gyerekek a befogadók. Később a sok irodalmi élmény nyújtásával, a gyerekek maguk is előadják a mesét verset, szerepeket vállalnak benne. Ez az óvodában a **bábozásban, dramatizálásban** valósul meg. A bábozásnak, a bábnak azt a nagy előnyét is kihasználjuk, hogy az óvodánkba kerülő gátlásos gyermekek feszültségét feloldjuk és beszélgetésre készítjük őket.

A gyermekeknek a mesehallgatás **lelki szükséglet**, lehetőleg minden nap hallgassanak mesét. A mese a mindennapi valósággal össze nem egyeztethető, amiről szól mesebeli. A mese egyben reális gondolatokat is közöl a gyermekekkel. Közli, hogy a világban jelen van a **jó és rossz** is. Általa a gyerekek **etikai világgépet** kapnak. A népmesék lehetnek: állatmesék, novellamesék, tündérmesék. Irodalmi nevelésünkben **nagy szerep jut a mindennapi élet hagyományaihoz**, szokásaihoz, a **jeles napokhoz, ünnepekhez, a természet jelenségeihez**, változásaihoz kapcsolódó **meséknek**, mondókáknak, találós kérdéseknek, szólásoknak, közmondásoknak és dramatikus népszokásoknak.

A népköltészetten túl klasszikusaink, mai magyar költőink, **más népek**, gyermekek számára írt elbeszélései, versei is helyet kapnak az irodalmi anyagban.

Főleg a gyermekek számára kedvelt **ritmikus, szójátékos, gyermekekről, állatokról szóló**, költői képeket tartalmazó és humoros versek felhasználása ajánlott. **Fontos** az anyagválogatásban az egyensúly megteremtése.

A bábozás nagy lehetőségeket kínál számunkra, amit nem szabad kihagyni.

- az óvónő az adott helyzet figyelembevételével, élményt nyújtó játékaival s a cselekvés tartalmával állandóan befolyásolhatja csoportját,
- jó lehetőség és fontos eszköz az óvodai életbe való beilleszkedéshez,
- szocializáció terén terápiás módszer lehet a retardált gyermekek fejlesztésében,
- a gyermekek spontán bábjátékának megfigyelése kitűnő alkalom a gyermekek megismerésére,
- jó lehetőség a gyermekek aktivizálására, gondjaik „kibeszélésére”,
- az előadott mese, vers lehetőséget nyújt a helyes ítéletalkotásra, mely felelősség vállalással is jár.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- *Az érthető, kifejező, hatásos és meggyőző beszédkésztségnek alakuljanak ki az alapjai.*
- *Várják, kérik a mesemondást, maguk is segítsenek a mesehallgatás feltételeinek megteremtésében.*
- *A magyar népmeséi szófordulatok passzív szókincsünkbe épüljön be.*
- *A metakommunikatív jelzéseket használják, a környezetükben élőkkel jól kommunikáljanak.*

- Gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, szándékos figyelmük fejlődjön, beszédképességük, beszédkedvük erősödjön.
- Alakuljon ki a beszédfigyelmük.
- A dramatizáláshoz, bábozáshoz szükséges eszközöket önállóan használják, a szerepeket osszák fel önállóan maguk között, a történeteket játékaikba is szövik bele.
- A bábok, eszközök, díszletek elkészítésében aktívan vegyenek részt.
- A dramatikus szituációs játékokban önálló kreatív ötleteiket alkalmazzák.
- Önállóan mondjanak hosszabb, több versszakos verseket, jelenjen meg a versek hangsúlyozása is.
- Legyenek képesek önálló mesemondásra, azt többnyire szövegűen adják elő.
- Legyenek képesek megkezdett történet, mese folytatására, saját fantáziájukkal kiegészítve azt.
- Ismerjék a mesekönyveket, alakuljon ki igényük a könyv tisztelete iránt, azokat szívesen a napi élet részeként használják forgassák.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Célunk: a zene megszerettetése, az éneklés, zenélés szerinti igény felébresztése, befogadására való képesség megalapozása:

- szép tiszta éneklésre való szoktatás,
- játékos zenei alkotókedvük ösztönzése,
- az esztétikai, zenei ízlés és mozgáskultúra formálása.

Feladataink:

- a zenei nevelés alapvető feltételeinek megteremtése
- a gyerekek zenei érdeklődésének felkeltése, élménynyújtás
- képességfejlesztés: hallás, éneklési készség, ritmusérzék, harmonikus szép mozgás kialakítása.

Zenei nevelésünk alapja az **énekes játék**, melyben a gyermek teljes személyisége fejlődik. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek számára az éneklés örömet szerezzen, belőle társas éneklés, zenélés bontakozzon ki, alapozza meg a zenei anyanyelv kialakulását.

Óvónőink a zenei nevelés lehetőségét az egész nap folyamán igyekeznek kihasználni, hiszen a **jó zenei légkör** átszövi az egész napot.

Zenei élményeket szereznek gyermekeink játék közben, spontán, kötött, kötetlen keretű szervezett foglalkozáson, egyéni érdeklődésük alapján. A fejlesztés tartalma a korosztálynak megfelelő mondókákból, dalanyagból, zenehallgatási anyagból áll.

A zene által **óvodapedagógusaink céltudatosan fejlesztik** a mozgáskészséget, serkentik a

gyermeket alkotó fantáziájuk kibontakozására.

A **hangszerekkel** való ismerkedés különleges izgalmat és élményt jelent gyermekeinknek. A mindennapos hangszerhasználat a zenei készségfejlesztésben fontos szerepet játszik.

Gyermekeink számára lehetőség nyílik a **népi hangszerek** megismerésére, készítésére is. Ilyenek: hegedű, lopótök, duda, dob, levélsíp, nádsíp, furulya, fa xilofon. A gyermekek által önállóan elkészíthető pl.: dióhéj pengető, kukorica hegedű stb.

Ha értő módon válogatunk a rendelkezésünkre álló gazdag zenei anyagból, akkor a kisgyermek egyszerre fogadhatja be a művészetet, miközben felszabadultan játszik, közben élményt kap a természet és az élet szépségeiről is, kifejezésre juttathatja szeretetét, életörömét.

Zenei felkészüléshez ajánlott könyvek:

Forrai Katalin : Ének a bölcsődében

Forrai Katalin : Ének az óvodában

Tözsök Béla : Zenehallgatás az óvodában

Kodály Zoltán: Kisemberek dalai

Gryllus Vilmos: Daloskönyv

Óvodapedagógusaink is szívesen énekelnek, mintát adva ezzel a gyermekeknek. Óvodai ünnepélyeinken színes zenei műsorral lépnek fel, hangszereket is megszólaltatva az éneklés mellett.

Városunkban Zeneiskola is található, ahová óvodás gyermekeink is járhatnak **zenei előképzésre**. Szoros a kapcsolatunk a Zeneiskolával, karácsonyi hangszeres koncertjük nagyon kedvelt gyermekeink körében.

A mozgásos, dalos játékok természetesen és egyértelműen épülnek a játékosságra és mozgásra.

A népi játékokon, hallás-ritmusfejlesztéseken túl, komplex módon fejlesztjük a gyermekek személyiségét.

A kötött és kötetlen foglalkozásainkat mindig áthatja a játékosság. Igyekszünk a helyes arányokat megtalálni, a két szervezési formában.

Programunk nagy előnye, hogy alkalmazása során felfedezhetjük azokat a gyermekeket, akik bizonyos területeken speciális, kiemelkedő képességekkel rendelkeznek.

(Tehetség gondozás: tiszta énekhang, rendkívül jó ritmus érzék felismerése)

A továbbfejlesztést megfelelő szakemberre bízuk. (zene ovi, furulyatanítás)

Zenei nevelésünkben tudatosan figyeljük gyermekeink fejlettségi szintjét, hogy óvodáskor végére az iskolakezdéshez eljussanak a szükséges fejlettségi szintre.

A zenei nevelésünk alapja a közös ének, a közös játék, közös mozgás. Fontosnak tartjuk a gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, éneklési készségének, szép mozgásának fejlesztését.

A gyakorlatban jól megvalósultak a programban leírt elvárásaink, nyitottak vagyunk az új dalanyagra. (Grillusz Vilmos hangkazettái és kottái, élőzene keretében, gitár és furulya a népzene néhány motívuma).

A zenehallgatási anyag megválsztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- *Váljanak képessé a zenei élmények befogadására.*
- *A belső motiváció alakuljon ki az éneklésre, zenélésre.*
- *Alakuljon ki énekrepertoárjuk kedves dalaikból.*
- *Váljon szükségletükké a zenehallgatás.*
- *Zenei ízlésük a művek egyre szélesebb körű megismerésével mutasson az igényesség felé.*
- *Képességeikhez mértén tisztán, megfelelő hangmagasságban, tempótartással énekeljenek.*
- *Ismerjenek hangszereket, azok hangját tudják azonosítani (furulya, xilofon, gitár stb.)*
- *Alakuljon ki ritmusérzékük, az egyenletes lüktetés váljon automatizálttá, amelyet tapssal, járással, és ezek kombinációjával tudjanak kifejezni.*
- *Ismerjenek egyszerű ritmusokat, legyenek képesek azokat visszaadni.*
- *Ismerjenek egyszerű ritmushangszereket, tudják azokat használni.*
- *Zenére történő mozgásuk legyen összerendezett, esztétikus.*

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A vizuális nevelés összetett, sokszínű nevelési terület. Magába foglalja a rajzolást, mintázást, építést, kép és környezetalakítást.

Célunk ezen tevékenységi területen - hogy kialakítsuk a gyermekekben a komponáló, térbeli tájékozódó és rendező képességet egyéni fejlettségüknek megfelelően.

- A vizuális észlelés, emlékezés, képzelet, a vizuális gondolkodás pontosabbá, könnyedebbé tétele, az intellektuális látás kialakítása.
- A gyermekekben formálódjanak a vizuális alkotáshoz, a befogadáshoz szükséges készségek.
- A gyermekek a hagyományos óvodai ábrázolás eszközei és technikái mellett ismerjék meg és használják a régi gyermekkor játékkészítő és a népi kismesterségeket őrző technikáit, eszközeit.
- Alakuljon kézügyességük, vizuális alkotóképességük és esztétikai igényük a múlt, a jelen értékei iránt.

Feladataink:

- a feltételek megteremtése a tevékenységhez (tárgyi és hangulati anyagok, eszközök, motiválás)
 - a vizuális tevékenység iránti vágy felkeltése
 - az ábrázoló képességek fejlesztése (ábrázoló és konstrukciós képesség, képi gondolkodás)
 - vizuális nyelv megteremtése (képi, plasztikai kifejező nyelv)
- környezet és esztétikai ismeretek megtanítása (felismerés, akár alakítás,)

- kezdeményező, kreatív magatartás kifejlődésének segítése.

Fontos a szükséges **feltételek megteremtése:**

- óvónői felkészültség
- tárgyi feltételek
- hely, idő, eszköz

A célok megvalósításához pedagógiai önállóság, kreativitásra hajlamos óvónői személyiség szükséges.

A vizuális tevékenység gyakorlására az egész nap folyamán lehetőséget adunk. Az **eszközök** a gyermekek számára mindig **elérhető helyen találhatók**.

Az **óvónő feladata**, hogy az alkotó gyermekeket kísérelje figyelemmel, mutassa be az eszközök használatát, a helyes ülést, testtartást, segítse felidézni a közös megfigyeléseket, egyéni élményeket, ösztönözzön a képzelet működésére. Óvodánkban a vizuális nevelés oldott légkörben zajlik, amelyben a gyermek élményeinek, elképzeléseinek tág teret biztosítunk.

Kiemelkedő feladatunk a csoportszobák díszítése, szépítése, melynél a természetes

anyagok használatára törekszünk. (csuhé, gyékény, vesszőkosarak stb.)

Figyelembe vesszük az évszakok változását. PI. Ősszel termésekkel, őszi levelekkel díszítjük a csoportot és ábrázoláshoz is felhasználjuk a leveleket. Télen fenyőágakkal tobozokkal idézzük a karácsonyi hangulatot.

Tavasszal virágzó ágakkal díszítünk, sőt magunk is ültetünk virágokat, szebbé téve az óvodát. (Föld napja)

A rajzoláson, festésen kívül nyomdázással és más technikákkal, valamint a népi kismesterségeket őrző elemekkel is megismertetjük a gyerekeket. PI.: szövés, fonás, hengerelés, csuhézás, origami, textilkép készítés stb.

Az ábrázoló tevékenységen kívül bevonjuk a gyermeket a különböző vizuális részfunkciókat fejlesztő játékokba. Ezek a játékok elősegítik a gyermekek látásának, észlelésének, finommotorikájának, szem-kéz koordinációjának fejlődését, valamint a testséma, testfogalom kialakulását.

Feladatunknak érezzük, hogy a gyermekeket mind több ismerethez juttassuk, újabb technikákkal ismertessük meg őket, ezért folyamatosan látogatjuk a vizuális neveléssel kapcsolatos továbbképzéseket.

Fejlesztő munkánk során tudatosan alakítjuk a vizuális részfunkciókat az életkori sajátosságok és az egyéni fejlettségi szint figyelembe vételével. Ezáltal hatékonyan fejlesztjük a gyermek vizuális észlelését, gondolkodását, testséma ismeretét, térbeli tájékozódását.

Az emberábrázolás fejlődését nyomon követjük, a Goodenough-féle szempontsor alapján felmérjük a gyermekek életkorhoz mért fejlettségi szintjét.

A szín és formavilág változatosan jelenik meg vizuális nevelésünk során.

A programban leírt célokat a gyakorlatban megvalósítottuk.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- *A rajzolás, mintázás, a kézimunka számukra kedves, örömteli tevékenységgé, fantáziájuk, kreativitásuk kifejezési eszközévé váljon.*
- *Kezüik ügyesedése tegye lehetővé az egyre tökéletesebb önkifejezés megvalósulását ábrázoló tevékenységükben.*
- *Kézmozgásuk tegye lehetővé az egyre precízebb, apróbb mozdulatokat kívánó feladatok elvégzését.*
- *Ismerjék az ábrázolási technikákat, azokat legyenek képesek önállóan is alkalmazni.*
- *Ismerjék és biztonsággal használják az ábrázolás eszközeit térben és síkban egyaránt.*
- *Ismerjék az ábrázolás anyagait és azokat biztonsággal, önállóan használják.*
- *Ismerkedjenek meg a népművészettel, a népi használati eszközökkel, kézműves technikákkal, népi motívumokkal.*
- *Legyenek emocionális emlékképük képzőművészeti ellátásokról.*
- *Alakuljon esztétikai érzékük, legyenek képesek a szép meglátására, a természetben és a tárgyi környezetben egyaránt.*
- *Fedezzék fel az egyszerűség és a funkcionalitás értékét.*

A külső világ tevékeny megismerése

Az óvodai nevelés vezérfonalának tekintjük a környezeti nevelést, s a tevékenységeket (mese, vers, ének-zene, vizuális tevékenységek, mozgás, matematika, játék, munka) mintegy gyöngyként erre fűzzük fel, így lesz komplex a nevelésünk, így **alapozzuk** meg az óvodába járó gyermek környezeti tapasztalatait.

A környezeti nevelés célja:

- az óvodába járó gyermekek környezeti tapasztalatainak megalapozása a gyermek kíváncsiságára, érdeklődésére építve,
- a gyermekekben a pozitív érzelmi viszony kialakítása természeti és társadalmi környezetünkhöz.
- a gyermekek közvetlen környezetében lévő világ értékeinek megismertetését;
- az élő és élettelen környezeti tényezők leglényegesebb összefüggéseinek megláttatását a helyi sajátosságok felhasználásával;

Mindezen célok megegyeznek az adaptált programunk céljaival, mind az Óvodai nevelés országos alapprogramjában, mind a Nemzeti alaptantervben kitűzött általános feladatokkal is.

Az éves terveket ennek megfelelően a környezeti témakörök köré, komplexitásban dolgoztuk ki.

A környezeti nevelés feladata:

- lehetővé tenni a gyermekek számára a környezet tevékeny megismerését,
- alkalmat, időt, helyet, eszközöket biztosítani a spontán és a szervezett, tapasztalatszerzésre
- olyan szokások, viselkedési formák, képességek és készségek megalapozása és fejlesztése, melyek elősegítik a természetes és az ember által épített környezettel való harmonikus kapcsolat, a környezeti problémák iránti érzékenység, a helyes értékrend, a környezettudatos életvitel kialakítását.

Óvodánkban **élményközpontú, az életkori sajátosságokat figyelembe vevő, tevékenységen alapuló környezeti nevelés megvalósítására törekszünk.** A feladatok megvalósításánál az óvoda-család együttműködésére törekszünk, arra, hogy a gyerekek „neveljék” szüleiket - azaz vigyék haza az óvodában kialakított jó környezeti szokásokat. Nyitottságunk által a szülő maga is személyes tapasztalatokat szerezhet. Óvodánk az ország legiparosodottabb vidékű, szennyezett levegőjű iparváros

közepén épült. Ugyanekkor adottságaink, **lehetőségeink** a környezeti nevelés területén **jók:** tágas zöld udvarunk van, gondozott park és a közelmúltban telepített véderdő vesz körül. Könnyen megközelíthetők a város pihenőhelyei is: Palatinus tó környéke, a patakvölgy réjtjei, stb. Intézményünkbe főleg ingerszegény lakótelepekről kerülnek a gyerekek, s ez máris nagy feladatok elé állítja óvodapedagógusainkat. Éppen ezért tudatosan építve a gyermekek korábbi tapasztalataira, élményeire, igyekszünk sokirányú **ismeretet nyújtani** a gyermeket körülvevő közvetlen és tágabb **természeti-tárgyi** emberi környezetből.

Munkánk során **építünk a gyermek spontán érdeklődésére, tevékenységi vágyára.**

Feladatunk: az igaz tapasztalatok kiemelése, a tévesek korrigálása, pontosítása.

„Nyisd ki azt a kiskaput, s meglátjuk hogy mi fut rajta át fejedbe...” - Petőfi versének sorára építve foglalkozunk a gyerekekkel, azaz az **érzékek** kapuján át ezernyi ingert juttatunk a gyerekek tudatába, hogy a gyermek játszótársaként együtt figyeljessük a zsvajgó természetet.

Tudjuk, hogy környezetünk csak akkor ingerszegény, ha a felnőttek közömbösek a tömérdék megfigyelnivalóval szemben. Mindeközben mindig szem előtt tartjuk, hogy csak **játszva** és mesélve tanítsunk, **ne tudományoskodjunk,** hisz az úgyis hiábavaló, a gyermek tudománya az utánzás.

A megismerés-megszeretés útján megalapozzuk a KÖRNYEZETVÉDELEM napjaink diktálta égető fontosságát.

Folyamatosan kiprovokáljuk a gyerekekből a MIÉRT-eket, s együtt törekszünk a válaszokat megtalálni.

A NEM SZERETEM -állatok életébe szimulációs játékokon keresztül megpróbáljuk beleélni magunkat, s így **törekszünk arra**, hogy **elfogadják** őket. Felfedezzék, hogy vannak szép és jó, sőt hasznos tulajdonságai, ami miatt védelemre szorulnak, s majd felnőttként is VIGYÁZNI fognak rájuk (pl. béka, kígyó, pók, giliszta) Az a gyermek, akihez **közel áll a természet**, ismeri törvényszerűségeit, kölcsönhatásait, később természetes módon maga is igyekszik megvédeni ezeket az értékeket.

Felismeri, hogy helytelen viselkedésével visszafordíthatatlan károkat okoz.

Óvodánk helyiségeit természetes alapanyagú tárgyakkal díszítjük. Minden csoportszobában természetsarkot alakítunk ki, ahol **alkalmuk nyílik** a gyerekeknek a nyugodt, elmélyült **szemlélődésre, kísérletezésekre**. (csíráztatásra, hajtásra /snidling, zsázsa/ stb..)

Udvarunkban **bio-kertet** alakítottunk ki, ahol vegyszermentesen, az óvónők segítségével, a gyermekek maguk termelnek olyan növényeket, amelyeket nyersen, vagy télire eltéve fogyasztanak el.

Megtanulják a növénytársulás előnyeit. (Az egymást védő, a fejlődésben segítő növényeket ültetjük közel) Kertművelés közben **megismerkednek** a talajélet lakóival, a komposztálás folyamatával és hasznosságával, a hasznos és ártó rovarokkal, bogarakkal, **magával a sokszínű természettel**.

Gyógynövénykertünk alkalmat ad arra, hogy megismerjék a természet adta lehetőségeket a betegségek megelőzésére, gyógyítására. (pl. az útilapu a feltört sarokra, a hagyma a rovarcsípés okozta fájdalom enyhítésére) Erős illatuk védelmet nyújt a rovarkártevők ellen is.

Tevékenységeik során a gyermekek felfedezhetik a környezeti ártalmak által okozott károkat (pl. a leveleken vastag porréteget összehasonlíthatják az erdő tiszta leveleivel) megtanulják megbecsülni, vigyázni a természet értékeit.

A **környezet megismerése** sokrétű tevékenység közben történik. A tevékenységek témáit lineárisan bővülve dolgozzuk fel, építve a gyermekek tudására, ismereteire. A témákat az őket körülvevő környezetükből merítjük, az évszakok adta lehetőségek szerint osztjuk fel, a **spontaneitásra** is figyelve, de a **rendszerességre építve**. A tanulás egész folyamatát ugyanekkor a **játékosság** hatja át. A szimulációs játékokban az óvodapedagógus teremti meg a játékhelyzetet.

Az egyes témák feldolgozása során bizonyos célokat érvényesítünk (pl. mozgás, testséma percepció vagy verbális fejlesztés)

A környezet megismerésében sokat segíthetnek még az újságok, könyvek, irodalmi, zenei és képzőművészeti alkotások, múzeumok, kiállítások - melyek a pedagógusok állandó önfejlesztését is szolgálják

Fontos feladatunknak tekintjük a **környezetbarát szokások**, életforma kialakítását.

Környezetbarát napokat szervezünk, melyre a szülőket is meghívjuk játékos feladatokkal, vetélkedőkkel próbáljuk gyermekeink és általuk a szülők környezeti kultúráját formálni.

Nevelőtestületünk célja, hogy gyermekeink számára ideális környezetet alakítsunk ki.

Nevelőtestületünk fontos feladatának tekinti a **környezeti kultúra és a gyermekek környezetének** alakítását, a **környezetbarát életmód megalapozását**.

Udvarunk területén több komposzt ládát helyeztünk el, amelybe az óvodában összegyűjtött zöldhulladék és bizonyos konyhai hulladék kerül. Így a gyermekek tapasztalhatják, hogy nem

minden hulladék szemét. Hiszen a humuszt, mint a komposztálás végtermékét felhasználjuk a kerti veteményesben és virágágyásban, illetve a csoportszobai növények trágyázásában.

A szerves hulladék hasznosítása mellett bevezettük intézményünkben a szelektív hulladékgyűjtés alapján a papír és a PET-palack begyűjtését is.

(a hulladék külön válogatása az első lépése a természetbarát életformára nevelésnek).

Nevelésünk során arra törekszünk, hogy a környezeti nevelés részeként, játékos feladatokkal próbáljuk az óvodáskorú gyermekek környezetbarát szokásait formálni!

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- *Közvetlen környezetüket ismerjék, érezzék magukat biztonságban abban.*
- *Kérdésre tudjanak bemutatkozni, szüleik nevét, lakcímüket tudják megmondani.*
- *Ismerjék a környezetükben élő állatokat, növényeket, ismerjék a róluk való gondoskodást.*
- *Alakuljon ki fogalomkörük az emberek, állatok, növények világáról; életkoruknak elvárható szinten.*
- *Ismerjék lakóhelyük nevezetességeit, alakuljanak emlékképeik a művészeti alkotásokról, ismerjék a múzeumlátogatás magatartási szokásait.*
- *Ismerjenek a városi életből fakadó hagyományokat és néphagyományokat.*
- *Alakuljon ki igényük az esztétikus természeti, környezeti megővására.*

Matematikai nevelés - Környezetünk mennyiségi és formai összefüggései, logikus gondolkodásra nevelés

A matematikai nevelésünk **célja**: környezetünk mennyiségi, formai kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedezése, megtapasztalása játékos formában.

Feladatunk: a gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltése, az elemi okozati összefüggések felismertetése, megtapasztalása, a logikus gondolkodás megalapozása.

Az óvodába kerülő **3 éves kiscsoportosoknál** tényleges matematikai foglalkozások még nincsenek, de természetes módon ismerkednek a matematikai fogalmakkal, összefüggésekkel. Feladatunk ekkor a gyermekek érdeklődésének, képességeinek megfigyelése, előkészítése.

4 éves kortól már tartunk matematikai foglalkozásokat, melynek alapját a **játékos cselekedtetés** képezi. A gyerekek konkrét érzékszervi tapasztalatokat szereznek, melyek nem helyettesíthetők semmiféle magyarázattal, szemléltetéssel. Az adaptált program igen jól alkalmazható játékgyűjteményt tartalmaz, meghatározva a témakört, tevékenységet és a fejlesztési területeket. A gondolkodás fejlesztésének középpontjában a **problémahelyzetek** állnak, ezért a foglalkozásokon gyakran állítjuk a gyerekeket ilyen jellegű feladatok elé. **Kötetlen és kötelező** foglalkozásokat egyaránt tartunk.

A differenciáltabb nevelés érdekében az egyéni, páros és mikro csoportos foglalkozásokat helyezük előtérbe, amikor is figyelembe vehető az egyes gyermekek munkatempója, az egyéni képességek és könnyebben kiküszöbölhető az esetleges kudarcélmény.

Kötelező foglalkozásokat akkor tartunk, amikor mindenkinek ugyanarra az információra van

szüksége (elsősorban új ismereteket feldolgozó, . ismétlő, rendszerező foglalkozások). Az iskolára való megfelelő felkészítés érdekében ezt a foglalkozási formát a nagycsoportosok körében gyakrabban alkalmazzuk. A foglalkozásokon használt **eszközök** igen változatosak. Felhasználjuk az adott évszak "kincseit" (pl. őszi termések, gyümölcsök, levelek) és a gyerekek által készített tárgyakat is (pl. bábok). Óvodánk eszköztára sok jól alkalmazható munkalapot és manipulálásra alkalmas eszközöket tartalmaz (Minimat). Ezeket az

adott témaköröknél változatosan használhatjuk.

A verbális fejlesztés érdekében a felhasznált eszközöket, tárgyakat az óvodapedagógus mindig megnevezi, de a gyermekektől nem várható el a pontos matematikai kifejezések használata.

A matematikai **foglalkozások egyik színtere** a csoportszoba, de mivel udvarunk tágas, elkülöníthető részekre osztott, jól kihasználható az egyes játékok megvalósításakor. Pl. Közlekedési játék, Várjáték, Nyúl-farkas, Versenyjáték az irányokkal, Körbe-körbe karikába.

A matematikai nevelés területére is érvényes - ami az általános tanulási tevékenység területén: a tapasztalatgyűjtés mindhárom korcsoportban megegyezik, csak a feldolgozásuk mélysége alkalmazkodik a gyermekek életkori és egyéni sajátosságaihoz.

A programunkban leírt céloknak és feladatoknak megfelelően próbáljuk meg átadni az ismereteket a gyerekeknek. A hangsúly a játékos cselekedtetésen van, mert az érzékszervi tapasztalatokat nem helyettesítheti sem magyarázat, sem szemléltetés.

Nagyon jó ötletekkel szolgál az adaptált program játékgyűjteménye, mely háttérrel biztosít újabb matematikai játékok kitalálásához.

A foglalkozás anyagának tervezésénél figyelembe vesszük a gyermekek eltérő fejlettségi szintjét, könnyebb és nehezebb feladatokat egyaránt alkalmazunk, hogy egy gyerekben se alakuljon ki kudarcélmény.

Nevelőmunkánkat a differenciált bánásmód jellemzi. A lemaradt gyermekeket egyénileg is fejlesztjük a csoporton belül, de segítségünkre van egy fejlesztőpedagógus is, aki a csoportból kiemelve fejleszti a rászoruló gyerekeket.

A fejlődés várható jellemzői az óvodás kor végére

- *Ismerjék fel a környezetükben lévő matematikai összefüggéseket, matematikai fogalmaik alapszinten e számosság tekintetében is alakuljanak ki.*
- *Szerezzenek a megismerési folyamatban matematikai tapasztalatokat, melynek alapján kialakulnak matematikai fogalmaik.*
- *Fedezzék fel az őket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseit.*
- *Hasonlítsanak össze mennyiségeket*
- *Tudjanak halmazokat képezni, összehasonlítani tulajdonságaik szerint.*
- *Legyenek képesek halmazok szétválogatására, bontsák részhalmazokra.*
- *Tudják a halmazok elemeit sorbarendezni, becsléssel, párosítással, másolással összemérni.*

- *Legyenek képesek mennyiségek összemérésére /magasság,hosszúság, tömeg, űrtartalom, mennyiség, terület, szélesség, vastagság, bőség/.*
- *Tudjanak 10-ig cselekvéssel, látható, hallható, tapinthatómennyiségeket létrehozni, tudják a mennyiségek számszerűségétérzékelés alapján megállapítani.*
- *Használják helyesen a tő és sorszámneveket.*
- *Legyen képzetük a „pár” kifejezésről*
- *Helyesen használják a térbeli viszonyokat jelentő névutókat saját személyük és a tárgyak vonatkozásában.*

4. KIEMELT FELADATUNK: A GYERMEKVÉDELEM

Gyermekintézmény lévén természetes, hogy az egyéni sorsokkal való törődés, a családok támogatása, az elesettek segítése **kiemelt feladatként** jelenik meg programunkban.

Célunk, hogy feltárjuk mindazon körülményeket, amelyek a gyermekek fejlődését hátrányosan befolyásolják.

Fontosnak tartjuk munkánk során:

- a mentálhigiénias rendszer kialakítását,
- óvodás gyermekeinkre kiterjedő prevenciós tevékenység megszervezését,
- a családok komplex gondozását, speciális segítségnyújtással,
- olyan személyiségfejlesztést, amely enyhíti és megelőzi a magatartási és tanulási problémákat.

Feladatunk:

- az óvodai kereteknek megfelelően megadjunk minden segítséget a hátrányok csökkentéséhez és kompenzáljuk lehetőségeink szerint azokat, a családok, támogatása és az egyéni bánásmód keretei között,
- időben felfedni a személyiségfejlődési problémákat (nehezen nevelhetőség, testi-szellemi fejlődési lemaradás).

Óvónőink családlátogatások alkalmával felméri a környezeti tényezőket, személyiséglapon vezetik a gyermek fejlődésének útját, szükség esetén szakember segítségét kéri. (Nevelési Tanácsadó) Veszélyeztetettség esetén a gyermekvédelmi megbízottal együtt a probléma közös megoldását keresik.

Az előzőek **valamennyi csoportban, valamennyi óvónőnek családtámogatási feladatként** jelennek meg.

A gyermekvédelmi munka koordinálását a **gyermekvédelmi felelős** látja el.

Feladata:

- a gyermekvédelmi esetek feltérképezése, a feladatok koordinálása (egyéni esetszövegeztések révén),
- a gyermekvédelmi szempontból szükséges nyilvántartások vezetése, ezekről az illetékeseknek adatszolgáltatás,
- környezettanulmányok készítése,
- kapcsolattartás az Önkormányzattal, Nevelési Tanácsadóval, Családsegítő Központtal,

- Gyermekjóléti Szolgálattal, súlyosan veszélyeztetettség esetén a Gyámhatósággal, anyagi nehézségekkel küszködő családok esetén a segítség nyújtás lehetőségének közös keresése.

A gyermekvédelmi munka **fő feladatát a prevenció jelenti**, amely során lehetőségeinkhez mérten szeretnénk megakadályozni a veszélyeztetett status kialakulását.

Elveink: mindenképp **a család tiszteletben tartása, a családi nevelés erősítése és ezzel együttesen a gyermek iránti felelősség ébren tartása.**

Tapintatos személyes kapcsolat kialakítása azon családokkal, akik segítséget kérnek, vagy láthatóan segítségre szorulnak.

A titoktartási kötelezettség minden családot érintő kérdésben érvényesül.

A gyermekvédelmi felelős munkáját minden évben egy alkalommal értékeli, az ügyek intézéséről az óvoda vezetőjének folyamatosan beszámol.

A nevelőtestülettel közösen értelmeztük a gyermekvédelemmel kapcsolatos fogalmakat, az intézmény gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatait.

A gyermekvédelemben használatos fogalmak tartalmi jegyei:

Veszélyeztetett: az a gyermek, akinek testi, lelki, értelmi, erkölcsi fejlődését a szülő vagy gondozó környezet nem biztosítja.

Kialakulásához vezető tényezők: a családjára, szűkebb társadalmi környezetére jellemző elhanyagoló nevelés, gondozás, valamint a családban a devianciák halmozott előfordulása (alkohol, drog, brutalitás, bűncselekmény)

Következménye lehet: a gyermeknél is megjelenő deviáns magatartási formák kialakulása, későbbiekben negatív társadalmi csoportokhoz való csatlakozás, alkoholizálás, kábítószer élvezet.

Hátrányos helyzetű: az a gyermek, akinek alapvető szükséglet kielégítési lehetőségei korlátozottak. Családja, szűkebb társadalmi környezete az átlaghoz képest negatív eltérést mutat, elsősorban szociális, kulturális téren.

Kialakulásához vezető tényezők: alacsony jövedelmi, fogyasztási szint, rossz lakáskörülmények, a szülők alacsony iskolázottsági, műveltségi szintje.

Amennyiben a hátrányok halmozódnak és a család nem tud kiemelkedni helyzetéből, a gyermek halmozottan hátrányos helyzetűvé válik, ami gyakran veszélyeztetettséghez vezet.

Következménye lehet: a gyermek esélyegyenlőtlensége, magatartászavar, agresszivitás, képességbeli elmaradások, kommunikációs zavarok, fáradékonyság, túlzott érzelmi ingerlékenység, stb.

A pedagógus, illetve a nevelő munkát segítő alkalmazott az óvoda vezetője útján a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény 17.§-ára is tekintettel - köteles az illetékes gyermekjóléti szolgálatot haladéktalanul értesíteni, ha a gyermek súlyos veszélyhelyzetbe kerülhet,

vagy került.

A gyermek hátrányos megkülönböztetésének minősül minden olyan közvetlen, vagy közvetett különbségtétel, kizárás, korlátozás vagy kedvezés, amelynek célja az egyenlő bánásmód megszüntetése vagy akadályozása, továbbá a gyermek zaklatása.

Óvodánk gyermekvédelmi tevékenységének áttekintése, felmérése során a következő feladatokat határoztuk meg:

- 4 évenként teljes körű felmérést végzünk, korrigáljuk feladatainkat.
- Törekszünk a minőségi munkavégzésre.
- Minden óvodapedagógusnak kiemelt feladata a gyermekvédelem.
- Az óvodapedagógusok feljegyzéseikben jelzik a gyermekvédelemmel kapcsolatos problémákat, ezeket megbeszélik a gyermekvédelmi felelőssel.
- A szülőkkel való kapcsolattartásunkat igyekszünk szorosabbá tenni, nevelői tekintélyünket alkalmazva ráirányítjuk a családok figyelmét arra, hogy a gyermek nevelése elsősorban a család feladata.
- Feladatunknak tekintjük a preventív jelleg további erősítését, a családlátogatás rendszerességét, a gyermekvédelem dokumentációjának igényességét, napra készségét.
- Szorosabb kapcsolatot alakítunk ki a Gyermekjóléti Szolgálattal.

5. A PROGRAM ALKALMAZÁSÁNAK FELTÉTELRENDSZERE

1. Az óvodapedagógus feladatai

Alapvető feladata, hogy maximálisan biztosítsa az érzelmi biztonságot, segítse a gyermeket tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában.

Feladata:

- A gyermek és környezetének sokoldalú megismerése (szociális háttér).
- Segítőkész kapcsolattartás, együttműködés a családdal, a gyermek fejlődése érdekében.
- Az óvodapedagógus **tudatosan és tervszerűen biztosítja a fejlődésben szükséges, differenciált tevékenykedés feltételrendszerét.**
- Ismereteit folyamatosan bővítsé.
- Az óvodapedagógus joga és feladata, hogy csoportja ismeretében adott témakörben és szituációban a **kötött, vagy kötetlen foglalkozás** lehetőségét választja-e.
- A kisebbség irodalmával, kultúrájával való megismerkedés is feladata az óvodapedagógusnak.

Fontos, hogy az óvodapedagógus legyen tudatában annak, hogy modell, példakép a gyerekek előtt. Alapvető feladata a rábízott gyermek nevelése.

Pedagógiai és pszichológiai felkészültségével tartsa szem előtt a következőket:

- ismerje a rábízott gyerekek életkori szükségleteit,
- alkalmazza a differenciált, egyéni fejlesztést,
- a gyerek fejlődését nyomon követi, erről a szülőt tájékoztatja,
- módszereit változtatva alkalmazza a különleges nevelési igényű gyermekekre is,

- rendelkezik a gyerekek iránt megnyilvánuló együtt érző, oda és ráfigyelő magatartással,
- etikusan viselkedik az óvodán belül és kívül,
- igénye van az önképzésre, részt vesz a továbbképzéseken,
- problémamegoldó képességgel rendelkezik,
- a család mellett (és nem helyett) partnerként részt vesz a nevelési folyamatban,
- a gyermekek fejlődését szolgáló módszereket, értékeket, normákat közvetíti a szülők, kollégák felé,
- a helyi nevelési program alapján a gyermeknevelés során megválasztja módszereit, eszközeit,
- gondoskodik a gyermek testi épségének megóvásáról,
- közreműködik a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában,
- a gyermekekkel elsajátítja a közösségi együttélés szabályait,
- tiszteltben tartja a gyermek és a szülő jogait,
- a gyermekeket a helyes viselkedési normák betartására neveli.

A nem pedagógus alkalmazottak munkája is fontos az óvodai nevelés tekintetében.

A színvonalas nevelőmunka nem nélkülözheti a dajkák közvetlen segítségét. Az óvodánkban dolgozó dajkák szakképzettek, vannak érettségizett és egészségügyi iskolát végzettek is közöttük. Fontosnak tartjuk, hogy eredményesen segítsék a nevelő testület munkáját, lássák helyüket, szerepüket az óvoda egészének életében. Munkájuk során ismerjék meg az óvodapedagógusok nevelési elképzeléseit, módszereit, elvárásait, azokat saját

területükön összehangolva alkalmazzák a gyermekek fejlesztése érdekében.

Úgy gondoljuk, hogy az óvodás korosztály számára a **kötetlenség** a legalkalmasabb tevékenységi keret, foglalkozási forma. Ez a foglalkoztatási forma az óvodapedagógustól **tudatosságot, nagyobb szervezési; áttekinthető képességet és nagyfokú kreativitást igényel.**

Kötetlen foglalkozások alkalmával a kisebb létszámból adódóan lehetőség nyílik az **egyéni bánásmód és a differenciált foglalkoztatás megvalósítására**, a gyermek fejlődési ütemének figyelembevételére. A gyermek érdeklődése szerint az elkezdett tevékenységet másnap is folytathatja.

Kötött foglalkozás választása esetén is törekedni kell az oldott, családi légkör megvalósítására.

Feladatunk, hogy a kötött és kötetlen foglalkozást egyaránt hassa át a játékosság, az élményt adó oldott légkörben való cselekvés.

Fontos a két foglalkoztatási forma között az ésszerű arány kialakítása.

Amennyiben észrevesszük, hogy a gyermek valamilyen funkcióban lemaradt, úgy visszatérünk arra a szintre, amelyben még biztonságosan mozog és fokozatosan terhelve, nehezítve a feladatokat juttatjuk el a következő szintre. A lemaradásokat korrigálni tudjuk úgy, hogy azok

természetes módon fejlesszék a gyermekek képességeit. Erre szolgálnak a fejlesztő játékok: PI. mozgásos játékeszközök, logikai játékok, stb...

A kiemelkedő képességgel rendelkező gyermekek számára biztosítjuk tehetségük kibontakozását, egyéni fejlesztéssel, a differenciált egyéni bánásmód tudatos alkalmazásával, keresve az értékeket és azokat pozitív megerősítéssel kondicionáljuk. A gyermek fejlődését az erre szolgáló fejlettségmérő lapon követjük nyomon az óvodába lépéstől az iskolakezdésig.

Az óvodapedagógusok a csoportnaplóban, a fejlődési dossziében jelenítsék meg azokat a nevelési feladatokat, tevékenységeket, amelyek biztosítják a gyermek személyiségének fejlődését, közösségi életre történő felkészítését, a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztését, fejlődésének segítését.

2. Szervezeti és időkeretek

Csoportszervezés

A csoportok szervezési módját a nevelőtestület határozza meg. Az óvoda egészét tekintve csoportszerkezeti elvként megfogalmazható, hogy a homogén csoportok kialakítására törekszünk, de nem zárkozunk el szükség esetén a vegyes csoport létrehozásától sem.

A program **hatékonyságát nem a csoport szervezeti kerete határozza meg, hanem az óvodapedagógus** felkészültsége, rugalmassága, kreativitása, empátiája, helyzetfelismerése, azaz **egész egyénisége, spontaneitása.**

Óvodánk mindennapi életének megszervezése

Heti és napirend szervezésének elvei

1. A napirendben és a heti rendben a megfelelő időtartamú párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek lehetőségét tervezzük és szervezzük, beleértve a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozásokat is.
2. A rugalmas és folyamatosságot biztosító napirendben lehetőséget biztosítunk az egyes tevékenységek közti harmonikus arányokra, a játék kitüntetett szerepére, a várakozási idő minimalizálására.
3. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot, kiszámíthatóságot ad a gyermeknek.
4. Figyelembe vesszük a különböző tevékenységek időigényét, a gyermek szükségleteit, érdeklődését helyi szokásokat, hagyományokat.
5. Az óvodai élet szervezésekor szem előtt tartjuk, hogy a gondozásnak fontos szerepe van a gyermek komfortérzetének biztosításában, a felnőtt- gyermek kapcsolat és kommunikáció fejlődésében, és az önállóság alakulásában, ezért erre mindig oda kell figyelni, megfelelő időt kell szánni.
6. A nevelőmunka csak a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek keretében, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével szervezhető meg.

A heti és napirend kialakítás feladatai

1. A napi és heti rendet a HOP keret heti és napirendjei alapján a csoportok óvodapedagógusai állítják össze.

2. A napi és heti rend tervezését szükséges esetben össze kell hangolni az egyes gyermekcsoportok között (pl. helyiséghasználat).

A **napirend** folyamatos, az egyes tevékenységformák a játékba ágyazottan szerveződnek. A gondozási teendők időtartama a gyerekek tempójához, igényeihez igazodik. Az egyéni fejlődést legjobban a **folyamatos napirend biztosítja**. A napirend **keretei**: a korosztálynak megfelelő tevékenységek, valamint az óvodai környezet feltételei.

Óvodánk épületének sajátosságai bizonyos mértékben korlátozzák a napirend összeállítását, főként a mosdóhasználat időbeni meghatározásával, amely természetesen kihat a játék, az udvari élet időkeretire is. (A földszinten 3 csoport használ egy mosdóhelyiséget.) További korlátozó tényező, hogy az étkezés és a pihenés egy helyiségben történik, így a folyamatosság és a rugalmas pihenő idő is kényszerűen beszabályozott. Ezen körülmények között az óvónői közösség fokozott egymásra figyelése és együttműködése, toleranciája, nélkülözhetetlen a napi élet során.

A csoportok általánosan megjelenő napirendje a következő:

<u>Időtartam</u>	<u>Tevékenység</u>
5 ¹⁵ – 7 ⁰⁰	Közös gyülekezés és játék; a korán érkezők részére igény esetén pihenés biztosítása
7 ⁰⁰ – 10 ⁰⁰	Játék, testápolás, folyamatos reggeli, játékba integrált fejlesztés, foglalkozás, mindennapi frissítő torna
10 ⁰⁰ – 11 ¹⁵	Öltözködés, séták, megfigyelések, levegőzés, játék a szabadban
11 ¹⁵ – 12 ³⁰	Ebéd, testápolási teendők ellátása, készülődés a pihenésre
12 ³⁰ – 14 ³⁰	Mindennapi mese, pihenés, testápolási teendők, folyamatos uzsonna
14 ³⁰ – 16 ³⁰	Játék, játékba integrált fejlesztés

A **heti rend** nem napokhoz kötött tevékenységet jelent, hanem egy-egy környezeti téma köré csoportosítva, azt körbejárva dolgozza fel az élményeket, tapasztalatokat, ismereteket a különböző foglalkozási területeken keresztül.

Az óvodai életrend megszervezésénél **maximálisan biztosítjuk a gyermeki jogokat** (vallási, nemzeti, etnikai). A napi élet szervezésénél figyelembe vesszük a **gyermek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését, terhelhetőségét**.

Napirendünkben a legtöbb időt a gyermek **fő tevékenységére, a játékra** fordítjuk. A játékban megvalósíthatók a programban leírt különböző fejlesztési feladatok, melyekhez az óvodapedagógusnak megfelelő időt, helyet és eszközt kell biztosítani, valamint olyan légkört, ahol a gyermek felszabadultan tevékenykedhet és választhat a lehetőségek közül.

A gyermek - ha a törvény másképp nem rendelkezik - abban az évben, amelyben az ötödik életévét

betölti, a nevelési év kezdő napjától napi négy órát köteles óvodai nevelésben részt venni.

6. A GYERMEK MEGISMERÉSE, FEJLŐDÉSÉNEK NYOMON KÖVETÉSE, DIFFERENCIÁLT, EGYÉNI KÉSZSÉG ÉS KÉPESSÉGFEJLESZTÉS, NEVELÉS*

A differenciált egyéni fejlesztés alapelvei

1. A gyermek és a család alapos ismeretére épül.
2. A gyermekek fejlesztését az óvodapedagógus a közösségen belül, elsősorban kisebb (mikro) csoportokban tudja ellátni az óvodai tevékenységek során.
3. Törekedni kell az egyénre szabott, hatékony hátránycsökkentésre.
4. A sajátos nevelési igényű gyermekek számára biztosítanunk kell a törvény által előírt habilitációs- rehabilitációs órákat.
5. A sajátos nevelési igényű gyermekek maradéktalan és hatékony ellátásában hosszú távú célunk, hogy a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógusok közül legyenek olyanok, akik rendelkeznek sérülésspecifikus szakképzettséggel is.

A fejlesztés feladatai

A gyermek megismerésének feladatai

1. A gyermek anamnézisének felvétele (Az adatvédelmi szabályzat előírásait betartva).
2. Családlátogatások tapasztalatai.
3. Befogadás, beszoktatás alatti megfigyelés tapasztalatai.
4. A gyermek folyamatos megfigyelésének tapasztalatai, elsősorban a játékban.

Készség és képességfejlesztési feladatok

1. Testi képességek (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség)
2. Testséma, testfogalom, dominancia
3. Mozgás képességek (nagymozgásoktól a finommozgásokig)
4. Egyensúlyérzék
5. Érzékelés, észlelés (Auditív, vizuális, taktilis, kinezetikus)
6. Értelmi képességek (Figyelem, megfigyelőképesség, emlékezet, felidézés, gondolkodás, kiemelten a képzelet, kreativitás).
7. Anyanyelvi, kommunikációs képességek
8. Érzelmi képességek (kiegyensúlyozottság, pozitív énkép, érzelemszabályozás)
9. Akarati képességek (Önállóság, önfegyelem – önkontroll, kivárás, kitartás, feladat és szabálytudat)
10. Erkölcsei képességek (Elfogadás, együttérzés, segítőkészség, udvariasság)
11. Szociális képességek (Együttműködés, kooperáció)

A fejlesztés területei

1. A HH, ezen belül különösen a HHH gyermekek fejlesztése, segítése
2. BTM gyermekek fejlesztése, nevelés szakvélemény alapján
3. SNI -ből eredő hátrányok kompenzálása, szakvélemény alapú fejlesztése, nevelése
4. Tehetséggondozás

A fejlesztés folyamata

1. Bemeneti (óvodába lépés) fejlettségi szint rögzítése megfigyelés alapján.
2. Az egyéni fejlesztés területeinek meghatározása a gyermek személyi anyagában.
3. Félévenkénti fejlettségi szint rögzítés, megfigyelés alapján.
4. Együttműködés a szülővel (tájékoztatás a gyermek fejlődéséről - korrekcióra szoruló illetve a tehetség jeleit mutató fejlődési területek is!- beszélgetés).

5. Differenciált, egyéni nevelés, készség és képességfejlesztés megvalósítása a nevelési, fejlesztési módszerek, tevékenységek, feladatok egyénre szabott alkalmazásával.
6. SNI gyermek esetében egyéni fejlesztési terv vezetése segítő szakember segítségével.
7. Szükséges esetben jelzés kompetens szakembereknek, szakmai segítség igénybevétele.

A gyermek fejlődésének folyamatos nyomon követése, rögzítése*

1. Az alkalmazott kötelező és nem kötelező feljegyzések és/vagy mérések formájában, legalább félévente.

Kötelező dokumentum: fejlődési anyag gyermekenként.

Fejlettségmérés

1. DIFER készség és képesség mérést –rövidített változat – végez középső csoport év végén (kb. 5 éves kor) és nagycsoport (kb. 6 éves kor) január hónapban, a beiskolázási előkészületek megkezdése előtt, a DIFER mérésben képzett óvodapedagógus.

7. ÓVODÁNK KAPCSOLATAI

Kapcsolataink három fő irányba mutatnak:

- az óvodába járó gyermekek és szüleik
- a fenntartó önkormányzat és szervei
- szakmai kapcsolatok

Közvetett és közvetlen partnereink

Szülők

Segítő intézmények, szakemberek

1. Gyermejjóléti szolgálat
2. Gyermekorvos, védőnő
3. ANTSZ
4. Pedagógiai Szakszolgálat
5. Gyámügy

Társintézmények

1. Magyar Károly Városi Bölcsőde
2. Óvodai székhelyek
3. Richter Gedeon RT óvodája
4. DOKI Általános iskolai székhely, feladat ellátási helyek
5. Erkel Ferenc Zeneiskola
6. Dorog város egyesített sportintézménye

Egyéb intézmények

1. Idősek otthona

Fenntartó

1. Dorog Város Önkormányzata

Kisebbségi önkormányzatok

1. Német
2. Szlovák
3. Roma

Közművelődési intézmények

1. József Attila Művelődési Ház
2. Arany János Városi Könyvtár

Civil szervezetek

1. Óvodai alapítvány
2. Nap-út alapítvány
3. Háttér a dorogiakért egyesület
4. Környezetvédelmi egyesület
5. Bio -kultúra egyesület

A kapcsolattartás célja

1. A gyermek szükségleteinek, fejlettségének megfelelő nevelésben, fejlesztésben részesüljön.

A kapcsolattartás elvei

1. A kapcsolattartás kölcsönösségre épül.
2. A kapcsolattartást nyitottság, együttműködő és segítőkészség jellemzi.
3. A kapcsolattartás egyenlő részvételt igényel.
4. Nyitott, partnerközpontú, családbarát - inkluzív szemlélet jellemzi.

A kapcsolattartás feladatai

Az átmenetek segítése

1. Család-óvoda
2. Bölcsőde-óvoda
3. Óvoda- iskola

Kapcsolat a szülőkkel

Az óvodába járó gyermekek szüleivel való kapcsolat kiemelkedő, hiszen munkánk hatékonyságát méri és befolyásolja. A jó kapcsolat megalapozottságát a nyitottságban és a problémaérzékenységekben látjuk. Hangsúlyozzuk a családi nevelés fontosságát, a gyermek fejlődéséről folyamatosan tájékoztatjuk a szülőket.

Az együttműködés célja, feladatai: Óvó -védő-segítő kezet nyújtani a gyermeknek, családnak, létrehozni egy olyan emberi kapcsolatrendszert, amelyből merít a gyerek, a család és az óvodai testület.

Alapelvünk:

- Bizalommal teli őszinte légkör kialakítása ;
- A másság tisztelete, elfogadása;
- A testület nyitottsága, segítőkészsége;
- Egyenrangú partneri kapcsolat kialakítása;
- Kölcsönös bizalom, segítség nyújtás;
- Kölcsönös alkalmazkodás;
- Előítéletektől való mentesség;

Az együttműködés, kapcsolattartás formái:

- napi párbeszéd
- szülői értekezlet, fogadó óra
- családlátogatás
- nyílt hét alkalmával betekintést nyer a szülő a csoport életébe
- közös programokban való részvétel (kirándulás, sportnap, faültetés, stb...)
- munkadélutánok, játszóházak szervezése

Az óvoda és a család kapcsolatában legfontosabb kapocs a **gyermek**, az ő érdekei hozzák meg az együttműködés formáit, tartalmát.

Óvodánkban a Szülői Szervezet (Munkaközösség) látja el a szülői képviselőket, melynek tagjait a csoportok szülői közössége választja. A Szülői Szervezet munkaterv szerint működik és gyakorolja a szülők jogait.

Óvodánk nyitottságából adódóan a szülők folyamatosan tájékozódnak a gyermekükkel történő eseményekről, gyermekük fejlődéséről. A napi kapcsolattartás folyamán mi is tájékozódhatunk a családi történetekről.

A családi életet tiszteletben tartjuk, abba illetéktelenül nem avatkozunk bele. Tudomásul vesszük az egyes családok nevelési felfogását, **tapintatosan** segítjük a családi nevelést. A szülők, a gyerekek személyiségjogait **tiszteletben** tartjuk.

Nevelőtestületünk az előbb felsorolt szempontokat maximálisan figyelembe veszi, betartja.

A szülőkkel való együttműködést meghatározza a Helyi Nevelési Program és a tárgyévre szóló éves munkatervünk.

.

Sajátos arculatunkat erősítik – programunkhoz kapcsolódva:

„A szülők által igényelt, nem kötelező egyéb szolgáltatások”

- A kirándulások, színházi előadások, sportolási lehetőségek (úszás, ovi-foci, síelés)
- Zene-ovi
- Néptánc
- Nyári táborozás szervezése,
- Ayres torna,
- Hittan,
- Német vagy angol nyelvhez szoktató tanfolyam

Az óvoda és a család együttnevelését erősítjük azzal, hogy a hagyományos kapcsolattartási formákon túl (fogadóóra, nyílt nap, szülői értekezlet, családlátogatás, beszélgetések) az ünnepekre, rendezvényekre közösen készülődünk, a család minden tagját érintő programokat (karácsonyi készülődés, farsang, Ovi-napi műsor, közös kirándulás, Gyermeknap, előadások, munkadélutánok stb.) szervezünk.

A gyermek személyiségének fejlesztése lehetetlen a társadalmi és a családi nevelés kölcsönhatása nélkül. Az óvodai nevelőmunka során fontos, hogy tiszteletben tartsuk a gyermek egyéni fejlődésének ütemét, személyiségét annak érdekében, hogy őszintébb, kreatívabb és felszabadultabb felnőttekké váljanak.

A család és az óvoda jó kapcsolatának kialakítása során az első lépés, hogy az óvoda elfogadja a családok anyagi lehetőségeinek, kultúráltságának, emberi kapcsolatainak, nevelési elképzeléseinek különbözőségeit.

Az óvoda csak akkor működik eredményesen, minőségi szinten, ha megismeri partnerei igényeit-, elégedettségét-, elégedetlenségét.

Az óvodai nevelés egyik alapvető feltétele, hogy a gyermekkel, a szülővel, mint közvetlen partnerrel megfelelő kapcsolat alakuljon ki.

Jó szándékkal kell megkeresni a családok életében azt a pontot, amelyen keresztül a gyermek mélyebb megismeréséhez, megértéséhez vezet az út, ugyanakkor a gyermekén keresztül pozitív

hatást kell gyakorolni a szülőre.

Az óvoda és a család együttműködésének alapja a kölcsönös bizalom és segítségnyújtás.

A nevelőtestülettel közösen kidolgoztuk az együttműködés tartalmi formáit, és a kapcsolattartás rendszerét.

Az óvoda és a család kapcsolatának elvei:

- A gyermek személyiségének fejlesztéséhez kitűzött alapelvek, célok, feladatok egységes értelmezése és megvalósítása.
- Kölcsönös bizalom és segítségnyújtás, a gyermekre gyakorolt hatás erősítése.
- Az óvodai és a családokban folyó nevelési sajátosságok kölcsönös megismerése.
- A szülők és dolgozók egymás iránti bizalmának, tiszteletének erősítése.

Az együttműködés egy folyamat, amelyet nem csak időszakos cselekvések sorozatának kell értelmezni. Pontosán kell tudni, hogy mit várunk el egymástól, amelynek alapja a rendszeres vélemény feltárás, ami a minőségbiztosítás megvalósításának is egyik fontos alappillére.

Az óvodapedagógus kettős feladata a fejlesztés kapcsán:

- a gyermekek fejlesztésének céltudatos megvalósítása
- a szülő felé gyakorolt rendszeres, szervezett kapcsolattartás.

Az együttműködés formái:

A szülővel történő együttműködés már az óvodába lépés előtt megkezdődik, hiszen az egyre csökkenő gyermeklétszám és az a szemlélet, hogy az óvodai nevelés, szolgáltatás, feltételezi a menedzser szemléletű hozzáállást az óvoda részéről.

Az óvoda menedzselése a szülő felé:

- Játzó napok szervezése a leendő óvodásoknak,
- Szülői fórum a leendő óvodások szülei számára,
- A helyi nevelési program fő vonalainak közvetítése a szülő felé (útmutatók, kiadványok közreadásával stb...)

Kapcsolatfelvétel a leendő szülővel:

- Szülő fogadása
- Óvoda bemutatása
- Helyi nevelési rendszer fő vonalának megismertetése
- Az óvodát bemutató helyi nevelési program rövid kivonatának átadása

Kapcsolat a fenntartó önkormányzattal

A fenntartó meghatározza munkánk feltételeit és a - tanügy igazgatási feladatok révén - annak rendjét is. A kapcsolat egyfelől hivatali, másfelől **támogató, segítő jellegű.**

Oktató- nevelő munkánkat akkor tudjuk hatékonyan végezni, ha annak középpontjába partnereink igényeit, elvárásait állítjuk. Ennek érdekében legfontosabb feladatnak tekintjük partnereinkkel való folyamatos párbeszéd hangsúlyozását, s beépítését a mindennapi munkába.

Kapcsolat a szakmai szervezetekkel

Intézményünk külső kapcsolatait környezetünk adottságai határozzák meg.

Szakmai kapcsolatot alakítunk ki:

- az Általános Iskolákkal,
- Zeneiskolával
- Nevelési Tanácsadóval
- Egészségügyi szakemberekkel
- Közművelődési intézményekkel
- Gyermekjóléti Szolgálattal
- Dr.Magyar Károly Bölcsődével

A **körzetileg** illetékes **iskolával** a kapcsolattartás folyamatossága az együttműködés nélkülözhetetlen eleme.

Feladatunk az óvodából az iskolába történő **zavartalan átmenet biztosítása**, az óvoda és az iskola **nevelőmunkájának összekapcsolása**, az **együttműködés feltételeinek kialakítása**.

A gyermek, ha eléri az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget, legkorábban abban a naptári évben, amelyben a hatodik, legkésőbb amelyben a nyolcadik életévét betölti, tankötelessé válik.

Kiemelt feladatnak tekintjük partnereinkkel történő tartalmasabb kapcsolat kiépítését, szélesítését.

Fontos számunkra a két intézmény együttműködésében a **kölcsönös bizalom, a nyitottság**.

A hatékony együttműködés érdekében megismerkedünk az iskola nevelési elveivel, és mi is lehetőséget adunk a tanítóknak az óvodai nevelés módszerek, eljárások megismerésére. Az együttműködés személyes kapcsolatokban realizálódik az óvoda és az iskola vezetői, az óvoda nevelőtestülete, az elsős és leendő első osztályos tanítók, valamint a napközis nevelők között.

A **kapcsolattartás konkrét feladatait** munkatervben rögzítjük.

A **zeneiskolával** is tartalmaz a kapcsolatunk. Gyermkeink előkészítő tanfolyamra járnak a zeneiskolába. A karácsonyi ünnep hangulatát a zeneiskola növendékei is emelik színes műsorukkal.

A beiskolázás zavartalan lebonyolítása érdekében a **Nevelési Tanácsadó** segítségét kérjük problémáink megoldásához. A gyermekek értelmi fejlődésének, magatartási problémáinak, részképesség zavarainak kiszűrése és felzárkóztatása érdekében is szakemberek segítségét igényeljük.

Intézményünk évek óta heti két alkalommal helyiséget biztosít a délelőtti beszédjavító csoportterápia részére, ahol szakképzett **logopédus** foglalkozik a gyermekekkel. Hetente egy alkalommal **Fejlesztő pedagógus** segíti gyermekeink fejlődését a felzárkóztatásban. Kapcsolatunk személyes bizalomra épül.

Az egészséges életmód, az egészségmegőrzés érdekében kapcsolatot tartunk az **óvoda orvosával, védőnőjével**.

Környezetünkben sok hátrányos helyzetű család van. Feladatunk közé tartozik, hogy felhívjuk a **Családsegítő és a Gyermekjóléti Szolgálat** figyelmét ezekre a családokra.

A **veszélyeztetett gyermekek** esetében nevelőtestületünk kéri mindazoknak az intézményeknek a közreműködését (Családsegítő, Gyámügyi Hivatal, stb...), amelyek a **megelőzésben** és a már kialakult nehézségek megoldásában segítséget nyújthatnak.

A veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek esetében a Gyermekjóléti Szolgálat szakembereivel közösen **eset megbeszéléseket** tartunk.

„A gyermeknek joga van ahhoz, hogy segítséget kapjon a saját családjában történő neveléshez, személyiségének kibontakoztatásához, a fejlődését veszélyeztető helyzet elhárításához.”

/1997.évi XXXI. törvény 6.§. 2. bekezdés/

Óvodánk és a közművelődési intézmények kapcsolatára a kölcsönös nyitottság a jellemző.

A **Gyermekkönyvtár** és a **József Attila Művelődési Ház** sajátos lehetőségeit tudatosan használja fel az óvónő a nevelőmunkában.

A Gyermekkönyvtárral való ismerkedés minden évben külön program nagycsoportos gyermekeink számára. Meghívásokat kapunk **rajzpályázatokra**, ahol igazi művészek értékelik gyermekeink munkáját. Művelődési Ház által szervezett ovi-mozi és színházi előadások állandó résztvevői gyermekeink. A **Galéria** gyermekek számára rendezett kiállításait nagycsoportosaink rendszeresen látogatják.

8. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettség

Programunk készítésekor nem hagyhattuk figyelmen kívül, hogy a gyerekek 6-7 évesen iskolába készülnek és az óvoda nem egy elszigetelt gyerekintézmény. Azt gondoljuk, hogy a testileg-lelkileg egészséges, harmonikusan fejlődő gyermek, aki az óvodában kijátszotta, kimozogta magát, sokféle, változatos tevékenységen keresztül tapasztalatokat szerzett önmagáról, az őt körülvevő környezetről, és személyiségének minden területe - egyéni tulajdonságok, adottságok és képességek tükrében – megfelelő ütemben fejlődik, képes a zökkenőmentes iskolakezdésre, belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik.

Az iskolaérettséghez a testi, lelki és szociális érettség egyaránt szükséges. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A gyermekek fejlődésének folyamatos nyomon követése során szerzett tapasztalatok, a rendszeres fejlettségi szint megállapítás adatai alapján állítjuk ki az óvodai szakvéleményeket. Amennyiben nem tartjuk alkalmasnak a gyermeket az iskolakezdésre abban a nevelési évben, amelyikben augusztus 31-ig betölti a 6. életévét, az óvodavezető saját hatáskörben dönthet a gyermek további egy év óvodai nevelésben való részvételéről.

Ha nem tudunk biztos döntést hozni, vagy a véleményünk nem egyezik a szülőével, javasoljuk a szülőnek a Szakértői vizsgálatot.

Nagyon fontos, hogy éretlen gyermek ne kezdje meg az iskolát.

Álláspontunk szerint azonban az iskolakezdéshez szükséges fejlettséget elérő gyermek helye az iskolában van.

A helyes döntés meghozatalában nagy hangsúlyt fektetünk a szülőkkel és szükség esetén a segítő szakemberekkel (logopédus, fejlesztőpedagógus, gyermekorvos, védőnő) való rendszeres konzultálásra.

Az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget elérő gyermek általános jellemzői:

1. Érdeklődő, kíváncsi, nyitott.
2. Önkiszolgálásban *önálló* (öltözik, vetkőzik, tisztálkodik)
3. *Testileg* fejlett, teherbíró.
4. *Mozgása* összerendezettebb, harmonikusabb.
5. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordinációja és a finommozgása, dominancia kialakul (jobb vagy bal kezes).
6. *Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését képes irányítani*
7. *Érzékelés*, észlelése tovább differenciálódik. (Testséma, téri tájékozódás, vizuális, akusztikus differenciálódás).
8. *Anyanyelvét* érthetően beszéli, kommunikál.
 - Gondolatait mások számára is érthető módon egymást követő mondatokban, életkorának megfelelő tempóban, hangsúllyal, tudja kifejezni.
 - A közléseket megérti.
 - Használja a szófajokat, mondat szerkezeteket.
 - Képes önálló véleménynyilvánításra.
 - Mások beszédét is igyekszik végig hallgatni.
9. *Szociálisan* érett az iskolai élet a tanító irányításának és a társai elfogadására.
 - Képes együttműködni.
 - Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni.
 - Elemi ismeretei rögződnek (név, lakcím... stb.).
 - Ismeri a viselkedés alapvető szabályait. (higiéniai szabályok- zsebkendő és szalvéta használat, szemétygyűjtő használat; kommunikációs szabályok: megfelelő köszönés, kérdés).
 - Feladattudata kialakulóban van, ez segíti a megértésben, feladattartásban, eredményes levégzésében.
 - Kitartása, munkatempója, önfegyelme folyamatosan fejlődik.
10. *Akarati tulajdonságai alkalmassá teszik az iskolai élet megkezdésére*
 - Feladattudata kialakulóban van.
 - A feladatok elvégzésében egyre eredményesebb, szükség szerint kreatív.
 - Kitartása, önállósága, munkatempója, önfegyelme erőteljesen fejlődik.
11. *Értelmileg* folyamatosan fejlődik.
 - Egyszerű összefüggéseket megért.
 - A cselekvő, képszerű gondolkodás mellett megjelenik az elemi fogalmi gondolkodás.
 - Az önkéntelen bevésés és felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés, felidézés is.
 - Megjelenik a szándékos figyelem, terjedelme, tartalma növekszik, megosztása könnyebb számára.
 - Megfigyelőképessége pontosabb, részletesebb.
 - Közvetlen, természeti és társadalmi környezetéről az alapvető tapasztalatokkal rendelkezik.
12. *A sajátos nevelési igényű gyermek esetében*
 - Folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el az iskolakezdéshez szükséges fejlettségi szint.
13. A kiemelt figyelmet igénylő gyermek nevelése esetén

- Az iskolaérettségi kritériumai tükröznie kell a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekkel szemben.

Kimeneti fejlődési jellemzők

A gyermekek óvodáskor végére várt kimeneti fejlődési jellemzőit konkrétan és részletesen a HOP-ok tartalmazzák, mely a telephelyeken alkalmazott fejlettségi szint rögzítésével (megfigyelés alapú) összhangban van.

A meghatározott kimeneti fejlődési jellemzőkben az elvárt készség és képesség fejlettséget rögzítettük.

Az iskolába lépés rendje 3.sz.melléklet.

9. AZ ÓVODA SZAKMAI DOKUMENTUMAI

Kötelező dokumentumok

A jogszabályban meghatározott formában és tartalommal

Éves munkaterv

Óvodai felvételi előjegyzési napló

Óvodai csoportnapló

Felvételi és mulasztási napló, tervezési dokumentumok

A gyermekek fejlődési anyaga

Nem kötelező dokumentumok a Dorogi Petőfi Sándor Óvoda egyéb szakmai dokumentumai

A módosítást végezte a vezetőhelyettes és az óvodapedagógusok észrevételeinek, javaslatainak figyelembevételével:

Varsányi Ildikó
óvodavezető

10. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

1. Érvényességi nyilatkozat:

Az óvoda helyi programja visszavonásig
érvényes.

2. Véleményezte:

.....

3. Egyetértését nyilvánította:
Dorogi Petőfi Sándor Óvoda
Szülői Szervezete

.....

4. Elfogadta:
Dorogi Petőfi Sándor Óvoda

Nevelőtestülete

.....

5. Jóváhagyta:
Dorog Város Önkormányzata

.....

6. Tájékoztatásul megkapta:

Dorog Város Önkormányzata

Dorogi Petőfi Sándor Óvoda
Szülői Szervezete

Dorogi Petőfi Sándor Óvoda
Nevelőtestülete

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. **Óvodai nevelés országos alapprogramjáról** szóló 363/2012.számú kormányrendelet, mely a Magyar Közlöny 171.számában 2012,XII.17-én jelent meg.
2. **A nemzeti köznevelésről** 2012.évi CXXIV.tv. a 2011.évi CXC.módosításával
3. Kompetencia Alapú Óvodai Program csomag 2009.
4. Nagy Jenőné: Óvodai programkészítés, de hogyan? OKKER Oktatási Iroda 1997.
5. Mérei Ferenc-V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan Gondolat, Budapest 1969.
6. Páli Judit: Játékok a preventív fejlesztés módszertanához Óvodai Nevelés, 1991. 8. és 9. szám.
7. Páli Judit: Játék, tanulás, játékos tanulás Óvodai Nevelés, 1990. 6. szám.
8. Kodály Zoltán: Zene az óvodában Zeneműkiadó, Budapest 1958.
9. Stöckert Károlyné: Játékszichológia (Szöveggyűjtemény) Eötvös József Könyvkiadó, Budapest 1995.
10. Zilahy Józsefné: Mese - vers az óvodában Tankönyvkiadó, Budapest 1990.
11. Gósy Mária: Óvónői beszédviselkedés
12. Villányi Györgyné: Játék a matematika?
13. Zsámboki Károlyné - Horváthné Szigligeti Adél: Matematika kézzel, fejvel, szívvel.
14. „Matematikai nevelés” Óvodai Nevelés, 1990. 7. és 8. szám.
15. Dr. Náday Magda: Vigyázz rájuk erdőn, réten Szász Stúdió, 1996.
16. Veszélyben a világunk – sorozat Magvető kiadó, 1992.
17. Porkolábné Dr. Balogh Katalin: Komplex prevenciós óvodai program Volán Humán Oktatásai és Szolgáltató RT. 1997.

MELLÉKLETEK

- 1. Alapító okirat*
- 2. Jegyzőkönyvi kivonat a nevelőtestületi határozatról*
- 3. Jegyzőkönyvi kivonat a Szülői Szervezet véleményéről*
- 4. Kapcsolattartási mátrix*
- 5. Az óvodai felvétel rendje*
- 6. Az iskolába lépés rendje*
- 7. SNI integrációjának irányelvei*

Kapcsolattartási mátrix
Szakmai kapcsolattartás

4.sz.melléklet

Partner	Forma	Tartalom	Résztevők	Idő
ÓVODAI ÉLET ELŐTTI KAPCSOLAT-TARTÁS				
Család, bölcsőde	Nyílt napok Nyilvános rendezvények Ismerkedő napok	Óvodával való ismerkedés beiratkozás előtt	Szülők, gyerekek, óvónők, dajkák	Tavaszi Nevelési év folyamán Tavaszi
	Bölcsőde látogatás	leendő kiscs.óvodapedagógusok- óvodások ismerkedése	leendő kiscs.óvodapedagógusok- óvodások	Tavaszi
	Jelentkezés	Kölsönös információcsere, adatok felvétele	Óvodavezető, szülő, óvodapedagógus	Májusi
	Bölcsődei szülői értekezlet	Tájékoztató	Óvodavezető óvodavezető helyettes	Áprilisi
	Szülői értekezlet az új gyermek szüleinek	Szülői értekezlet Tájékoztató, tájékoztató a felvett gyerekek szülei számára	Óvodavezető Helyettes, Szülők, óvodapedagógusok	Júniusi
	Játsonap	Az újonnan felvett gyerekek számára	Óvodapedagógusok, szülők, gyerekek	Júniusi
	Családlátogatás	Az újonnan felvett gyerekek megismerése	Óvónők, szülők, gyerekek	Felvétel előtt
ÓVODAI ÉLET ALATTI KAPCSOLAT-TARTÁS				
Család				
	Befogadás, beszoktatás	A gyermek igényének megfelelően szülővel, fokozatosan illetve önállóan történik	Család, gyerekek, óvodapedagógusok, dajkák	folyamatos
	Családlátogatások	Családhoz igazított segítség nyújtás az inklúzió szellemében	Óvodapedagógusok	Szükség szerint
	Szülői értekezlet (összevont és csoportonkénti)	Intézményi szintű tájékoztató, csoportonkénti tájékoztató, információ csere a szülőkkel, választott témák megbeszélése	Szülők, vezetők, óvodapedagógusok, külső szakemberek	Évente legalább 2 alkalommal (évnitő, félévi)
	Fogadóóra	A gyermek fejlettségi állapotáról tájékoztató Problémát felvető és megoldó beszélgetések	Szülő, óvodapedagógusok	Január, májusi, igény szerint
	Közös programok	Pl.: Közös kirándulások	Gyermekek, szülők, óvodapedagógusok,	Aktualitás szerint

		Nyilvános ünnepek, akciók, a munkaterv szerint	dajkák	
	Elégedettség mérés	Tájékozódás a szülői elégedettségről	Szülők, óvodapedagógusok	Évente
	szülői szervezet működése	Éves tervük szerint	Szülői Szervezet tagjai, szülők, vezetők, óvodapedagógusok, védőnő	Éves tervük ütemezése szerint
Segítő intézmények				
Gyermekorvos, fogorvos, védőnő	Látogatás, vizsgálat	Törvényben meghatározottak szerint Jelzés az óvoda részéről probléma esetén	Gyermekorvos, fogorvos, védőnő	Előírás és szükség szerint
Gyermekjóléti szolgálat	Konzultációk, tájékoztatók, esetmegbeszélés-ek	Jelzés, megelőzés, ügyintézés, kapcsolattartás, beszámolók	Család, óvónők, gyermekvédelmi felelős, szakemberek	Folyamatos, aktualitás szerint
Pedagógia Szakszolgálat	Konzultáció Egyéni foglalkozás Gyermekek vizsgálatra irányítása	Megfigyelés, jelzés Szűrés, fejlesztés, beszédjavítás, SNI gyermekek fejlesztése Óvónői pedagógiai szakvélemény átadása	Gyerek, szülő, óvónő Pszichológus, logopédus, fejlesztő pedagógus	Szükség szerint folyamatosan, beiskolázás előtt
Gyámügy	Esetmegbeszélés-ek	Jelzés, segítség kérés probléma esetén Kihelyezett gyermekek fejlődéséről családban való neveléséről rendszeres konzultáció		Folyamatos illetve aktualitás szerint
Társintézmények				
Óvodák közötti kapcsolattartás	Közös gyermek és/vagy felnőtt programok	Fórum, játékos verseny, jeles nap...sttb.	Elsősorban munkaközösség tagok, szülők, társintézmények pedagógusai	Éves munkatervben meghatározottak szerint
	Belső képzés	Szakmai, módszertani	Óvodapedagógusok, dajkák	Éves munkatervben meghatározottak szerint
	Ovi nap	Szakmai nap	Óvodavezetők, óvodavezető helyettesek	Éves munkatervben meghatározottak szerint
	Hospitálások, konzultációk	Tapasztalatcsere	Óvodapedagógusok	Óvodánként évente egyszer
	Óvodai felvétel	Egyeztetések	Óvodavezető, óvodavezető helyettesek	Május
	Beiskolázás	Egyeztetések	Óvodavezető, óvodavezető helyettesek	Január-április
	Nyílt napok,	Részvétel, látogatás,	Óvodapedagógusok	Az éves

	ünnepek, rendezvények,	segítségnyújtás		munkatervben meghatározottak szerint
	Vezetői értekezletek	Döntés előkészítések, éves, féléves szervezési, tervezési feladatok, értékelések	Vezetők	Évnyitó, félévi, évváró
	Vezetői ülések	Egyeztetések, havi tervezési, szervezési feladatok	Vezetői team	Havonta
	Nevelőtestületi értekezletek	Éves munkaterv, beszámolók, értékelések elfogadása	Óvodapedagógusok	Évnyitó, évváró
Richter G óvoda	Programok, rendezvények	Kölcsönös részvétel, látogatás	Óvodapedagógusok	Az éves munkatervben meghatározottak szerint
	Közös rendezvények	Együttműködés, szervezés	Vezető, helyettesek, óvodapedagógusok, dajkák, szülők	Az éves munkatervben meghatározottak szerint
	Óvodai felvétel	Egyeztetések	Vezetők, helyettesek	Az éves munkatervben meghatározottak szerint
	Beiskolázás	Egyeztetések	Vezetők, helyettesek	Az éves munkatervben meghatározottak szerint
Iskolai feladat ellátási helyek	Fórumok, rendezvények	Tájékoztató, tájékoztató találkozások	Tanítónők, szülők, óvónők	Évente
	Iskolák, óvodák által szervezett közös programok Óvodai, iskolai nyílt napok Óralátogatások Óvodalátogatások Elégedettség mérés	Rendezvények Órák, játékos foglalkozások, rendezvények Óvodai délelőtti, rendezvények Tájékoztató a tanítók elégedettségéről	Iskolások, Óvodások, Pedagógusok Óvónők, tanítók, gyerekek Óvónők, tanítók	Folyamatos, munkaterv szerint, Két évente
	Szülői értekezlet	Iskola bemutatása	Igazgató, Iskolai intézményegység vezető, helyettesek	Január
	Részvétel egymás rendezvényein, közreműködés	Gyermekműsorok, felnőtt segítség	Pedagógusok, gyerekek, szülők	Aktualitás szerint
Zeneiskola	Részvétel egymás rendezvényein, közreműködés	Koncertek, műsorok	Pedagógusok, gyerekek, szülők	Aktualitás szerint
Egyesített Sportintézmény	Edzések	Úszás edzések a nagyacs.	Óvodapedagógusok, úszóedzők	Folyamatos
	Programok	Sportint	Óvodavezető	Aktualitás és

		igénybevétele óvodai rendezvényekre, vagy közös programok		megegyezés szerint
	Óvodai foglalkozás	Sportcsarnokban hely biztosítás a Petőfi óvodának testnev fogl.	Óvodavezető	Megegyezés szerint

Közművelődési Intézmények				
<i>Művelődési Ház</i>	Rendezvények	Foglalkozások, filmvetítések, színdarabok, zenés műsorok, tárlatok megtekintése Intézményi programok, ünnepélyek	Gyerekek, felnőttek	Alkalomszerűen
<i>Könyvtár</i>	Intézmények által szervezett rendezvények			
Civil szervezetek	Rendezvények, közös programok Pályázatok megvalósítása	Részvétel, segítségnyújtás	Gyerekek, felnőttek	Alkalomszerűen

Törvényességi eljárás

Az óvodába lépés feltétele

- A gyermek betöltötte a harmadik életévét

A gyermek szükséges fejlettsége óvodába lépéskor

- A gyermek szobatiszta

Beiratkozáshoz szükséges kötelező óvodai dokumentum

- Óvodai felvételi és előjegyzési napló

A beiratkozáshoz szükséges dokumentumok

- A gyermek anyakönyvi kivonata és TAJ kártyája
- A gyermek lakcímét igazoló hatósági igazolványa
- Nevelési tanácsadó véleménye, ha a szülő és/vagy az óvodapedagógus a gyermeket 6. életéve betöltése után is óvodában kívánja tartani
- Orvosi igazolás arról, hogy a gyermek a kötelező védőoltásokat megkapta
- A felvételt követően, óvodakezdés napján orvosi igazolás arról, hogy a gyermek közösségbe mehet
- Személyes találkozás a szülővel és gyermekével beiratkozáskor
- SNI gyermek esetében a Szakértői Bizottság véleménye
- Tartósan beteg gyermek esetében az orvosi szakvélemény

Óvodai felvétel folyamata

Az óvodai beiratkozás időpontjának közzététele

- A beiratkozás időpontját Dorog Város Jegyzője határozza meg és teszi közzé a nyilvánosság számára helyben szokásos módon.
- A jegyző által megállapított időpontot, plakáton is kihelyezzük az épületek bejáratánál.
- Közzé tesszük az óvoda honlapján.
- A beiratkozás óvodában történik.

Az óvodai felvétel elbírálásának szempontjai

- Férőhely
- Jár-e jelenleg testvére az óvodába, ezen belül valamelyik telephelyre
- Körzet
- Szülő munkahelye
- Hátrányos helyzet
- Óvodaköteles
- Szülői igény, kérés

Döntés a felvételtől

- Az óvodák vezetői a szükséges egyeztetések - így elsősorban az ovi vezetői team- után hozza meg döntését.

Fellebbezési eljárások

- A felvételtől számított 15 napon belül fellebbezést nyújthat be a szülő az óvodavezetőnek benyújtott, de a Jegyzőnek címzett kérelem formájában.

Befogadás, beszoktatás

- A leendő óvodások számára előkészítő szülői értekezletet tartunk.
- A leendő óvodások és szülei számára ismerkedő játszónapot szervezünk.
- Az óvodai felvételt nyert gyermek családját az óvodába lépés előtt, a szülő hozzájárulásával, előre egyeztetett időpontban meglátogatják a leendő óvodapedagógusok.
- Az átmenet megkönnyítése érdekében a szülős beszoktatást, befogadást támogatjuk.

Az óvodai elhelyezés megszüntetése

- Elköltözés esetén
- Áthelyezés (szakértői bizottság véleménye alapján)
- Iskolába lépéskor
- 10 napon túli igazolatlan hiányzás estén, amennyiben a gyermek nem óvodaköteles vagy hátrányos helyzetű

Törvényességi eljárás

Az iskolai beíratás időpontját az óvoda fali újságjain is közzé tesszük.

Tankötelezettség

A gyermek, **ha az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget elérte**, abban a naptári évben, amelyben a hatodik életévét augusztus 31. napjáig betölti, legkésőbb az azt követő évben tankötelessé válik és megkezdzi a tankötelezettség teljesítését.

A gyermek fejlődésének folyamatos nyomon követése

Az óvoda az óvodás gyermekek fejlődését folyamatosan nyomon követi, indokolt esetben kezdeményezi a szülőnél a Pedagógiai Szakszolgálat igénybevételét. Az óvoda a gyermek értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének eredményét – szükség szerint, de legalább félévenként – rögzíti. Rögzíteni kell a gyermek fejlődését szolgáló:

- intézkedéseket,
- megállapításokat,
- javaslatokat,

A szülő kérésére az óvoda, tájékoztatót készít a gyermek fejlődéséről, és javaslatot tesz a további fejlődéséhez szükséges intézkedésekre (a továbbiakban: fejlesztési javaslat).

A fejlesztési javaslat elkészítését a szülő az iskolába lépést megelőző három, illetve az iskola megkezdését követő hat hónapon belül kérheti. A fejlesztési javaslatot az óvoda átadja a szülő részére.

A gyermekek fejlettségének, iskolára való alkalmasságának megállapításához szükség van fejlődésük diagnosztizálására is. Ehhez a gyermekek óvodába belépésekor észlelt fejlettségét és az iskolába indulásának szintjét kell összevetni, azaz mit adott hozzá az óvoda a maga követelményrendszerével.

Félévkor az óvoda fogadóórán egyeztetni álláspontját, tájékoztatja a tanköteles korban lévő gyermek szülőjét álláspontjáról az iskolaérettséget illetően.

Iskolaérettségi vizsgálat

Ha a szülő és/vagy az óvoda nem biztos vagy nem éretnek egyet a gyermek iskolaérettségében, írásban és indoklással kezdeményezheti iskolaérettségi vizsgálat elvégzését.

Óvodai szakvélemény

Az óvoda a gyermek folyamatos fejlődésének nyomon követése során készült feljegyzések, valamint a rögzített fejlettségi szintek (diagnosztikus mérés) alapján kiállítja az Óvodai szakvéleményt, amelyet legkésőbb az iskola beiratkozás időpontját megelőző 7 nappal átad a szülőnek.

Az iskolába lépés feltételei

Az általános iskola, köteles felvenni azt a tanköteles gyermeket, akinek lakóhelye, tartózkodási helye a körzetében található.

Az iskolai beíratáshoz szükséges dokumentumok

- a gyermek anyakönyvi kivonata,
- óvodai szakvélemény,
- a gyermek lakcímkártyája,
- sajátos nevelési igényű gyermek esetében a Szakértői Bizottság véleménye,
- Nevelési Tanácsadó, szakértő véleménye, ha a szülő a gyermeket 6. életéve betöltése előtt kívánja beíratni, illetve, ha a gyermek nem vett részt óvodai nevelésben, valamint ha a szülő és/vagy az óvoda kezdeményezésére iskolaérettségi vizsgálaton vett részt.

Törvényességi eljárás

Az iskolai beíratás időpontját az óvoda fali újságjain is közzé tesszük.

Tankötelezettség

A gyermek, **ha az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget elérte**, abban a naptári évben, amelyben a hatodik életévét augusztus 31. napjáig betölti, legkésőbb az azt követő évben tankötelessé válik és megkezdzi a tankötelezettség teljesítését.

A gyermek fejlődésének folyamatos nyomon követése

Az óvoda az óvodás gyermekek fejlődését folyamatosan nyomon követi, indokolt esetben kezdeményezi a szülőnél a Pedagógiai Szakszolgálat igénybevételét. Az óvoda a gyermek értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének eredményét – szükség szerint, de legalább félévenként – rögzíti. Rögzíteni kell a gyermek fejlődését szolgáló:

- intézkedéseket,
- megállapításokat,
- javaslatokat,

A szülő kérésére az óvoda, tájékoztatót készít a gyermek fejlődéséről, és javaslatot tesz a további fejlődéséhez szükséges intézkedésekre (a továbbiakban: fejlesztési javaslat).

A fejlesztési javaslat elkészítését a szülő az iskolába lépést megelőző három, illetve az iskola megkezdését követő hat hónapon belül kérheti. A fejlesztési javaslatot az óvoda átadja a szülő részére.

A gyermekek fejlettségének, iskolára való alkalmasságának megállapításához szükség van fejlődésük diagnosztizálására is. Ehhez a gyermekek óvodába belépésekor észlelt fejlettségét és az iskolába indulásának szintjét kell összevetni, azaz mit adott hozzá az óvoda a maga követelményrendszerével.

Félévkor az óvoda fogadóórán egyeztetni álláspontját, tájékoztatja a tanköteles korban lévő gyermek szülőjét álláspontjáról az iskolaérettséget illetően.

Iskolaérettségi vizsgálat

Ha a szülő és/vagy az óvoda nem biztos vagy nem éretnek egyet a gyermek iskolaérettségében, írásban és indoklással kezdeményezheti iskolaérettségi vizsgálat elvégzését.

Óvodai szakvélemény

Az óvoda a gyermek folyamatos fejlődésének nyomon követése során készült feljegyzések, valamint a rögzített fejlettségi szintek (diagnosztikus mérés) alapján kiállítja az Óvodai szakvéleményt, amelyet legkésőbb az iskola beiratkozás időpontját megelőző 7 nappal átad a szülőnek.

Az iskolába lépés feltételei

Az általános iskola, köteles felvenni azt a tanköteles gyermeket, akinek lakóhelye, tartózkodási helye a körzetében található.

Az iskolai beíratáshoz szükséges dokumentumok

- a gyermek anyakönyvi kivonata,
- óvodai szakvélemény,
- a gyermek lakcímkártyája,
- sajátos nevelési igényű gyermek esetében a Szakértői Bizottság véleménye,
- Nevelési Tanácsadó, szakértő véleménye, ha a szülő a gyermeket 6. életéve betöltése előtt kívánja beíratni, illetve, ha a gyermek nem vett részt óvodai nevelésben, valamint ha a szülő és/vagy az óvoda kezdeményezésére iskolaérettségi vizsgálaton vett részt.

Sajátos nevelési igényű gyermekek integrációja (forrás: 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról)

1. Általános elvek

Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

1.2.Célunk

A nevelési programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek. Annak biztosítását szolgálja, hogy

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs célú foglalkozások programjai váljanak az óvodák nevelési programjainak tartalmi elemeivé.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A többségi óvodában történő együttnevelés – az illetékes szakértői bizottság szakértői véleményének figyelembevételével – minden esetben egyéni döntést igényel a gyerekek szükségletei szerint.

1.3. A rehabilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

A sajátos nevelési igény kifejezi

- a) a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékos, az autizmus spektrum zavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,
- b) a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység (a továbbiakban: rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység) olyan teammunkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

A nevelés, a fejlesztés feltételeit a köznevelési törvény és az ahhoz kapcsolódó jogszabályok határozzák meg. Az általánosan kötelező feltételeket a jogszabályok több területen módosítják, illetve kiegészítik olyan többlétszolgáltatásokkal, amelyeket ki kell alakítani, és hozzáférhetővé kell tenni.

A gyermekek rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakértői véleménye. Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti;
- a gyermek iránti elvárást fogyatékos, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg;
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékos, személyiségjegyei befolyásolják.

A rehabilitációs, rehabilitációs egyéni és/vagy csoportos fejlesztés elsősorban gyógypedagógiai kompetencia,

amely kiegészül a társszakmák – pszichológiai, orvosi – terápiás együttműködésével. Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktorpszichológus, orvos együttműködése szükséges.

1.4. A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszthetőséget megfogalmazó pedagógiai-gyógypedagógiai-orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

- a) A mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékból, több fogyatékból együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékból, autizmus spektrum zavarból illetve egyéb pszichés fejlődési zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával,
- b) Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
- c) A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- d) Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.
- e) Az egyes területeken kimagasló képességeket mutató gyermek támogatása.

1.5. A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- a) A sajátos nevelési igény típusa, súlyossága.
- b) A sajátos nevelési igény kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje.
- c) korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetében a korai időszak fejlődésmenete.
- d) A gyermek
 - életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
 - képességei, kialakult készségei,
 - kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
 - családi háttere.

Mindezek alapján a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. Az egyes sajátos nevelési igény típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

Halmozottan fogyatékos gyermek, gyermekcsoport esetén a megállapított fogyatékból mindegyikére tekintettel kell lenni.

A nevelési programot egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.

1.6. A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára

- a) A sérülésspecifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;
- b) az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása;
- c) az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;
- d) a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
- e) annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
- f) rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;
- g) az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sajátos nevelési igényű gyermek családjával.

1.7. A többségi óvodákban megvalósuló – integrált – nevelés

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegíti/elősegítheti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált nevelése. Az együttnevelést vállaló intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és

védettséget.

Az integrált nevelésben résztvevő óvoda:

- a) pedagógiai programjának kiegészítésekor és a speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe veszi a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit,
- b) külön gondot fordít arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez,
- c) a befogadó óvoda vezetője támogatja a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek sajátos nevelési igényének típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, konduktor segíti. Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, a fogadó óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésére és folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

Az integráltan nevelt gyermek számára biztosítani kell mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői bizottság javaslatot tesz.

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, egyenlő hozzáférése a tevékenységekhez önmagához mért fejlődése tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

- a) Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.

- b) A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus

- szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz,
- a tevékenységek során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén – eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,
- egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,
- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
- együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

- c) A gyermek fogyatékosságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező szakirányú végzettségű gyógypedagógus az együttműködés során:

- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását,
- javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására,
- segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd)eszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről,
- együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,
- segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában,
- kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával,
- részt vesz a befogadó közösség felkészítésében,
- részt vesz az óvodai és tevékenységek adaptációjában.

Az integrált nevelésben részt vállaló óvodák igénybe vehetik az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények, a pedagógiai szakszolgálati intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetésére kijelölt intézmények segítségét.

2. A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülésspecifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során

2.1. A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgásszervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció. A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe.

A jelentősen eltérő kóreredet – végtagredukciós fejlődési rendellenességek és szerzett végtaghiányok; petyhüdt bénulást okozó kórformák; a korai agykárosodás utáni mozgás-rendellenességek; egyéb, maradandó mozgásállapot-változást, mozgáskorlátozottságot okozó kórformák; a halmozott sérüléssel járó különböző kórformák – és károsodás miatt a mozgáskorlátozottság egyénileg is sok eltérést mutat.

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott és halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott) gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladat a mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentése, megszüntetése, a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és ily módon az életkornak megfelelő tapasztalatszerzésre, a megtanult mozgás alkalmazására nevelés. Az óvodában biztosítani kell a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás- és étletteret (az ehhez szükséges akadálymentes környezetet, sajátos technikai eszközöket, például lejtő, kapaszkodó), mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét. Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció és a terápia feladatait, valamint a mozgásnevelést az óvodai tevékenységek körébe kell beépíteni. Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövő feladat.

Óvodáskorú mozgáskorlátozott gyermek fejlesztése, nevelése speciális szempontok figyelembevételét kívánja, az óvodai nevelés valamennyi területén.

Mozgásfejlesztés:

Óvodáskorban előtérbe kerül az életkori sajátosságoknak megfelelő tartási és mozgási funkciók segítése, a hely- és helyzetváltoztatás és a manipuláció javítása a nagy- és finommozgások célirányos fejlesztésével, az írás megalapozását célzó egyéb fejlesztésekkel. A mozgásfejlesztésben hangsúlyt kell kapnia a különböző önellátást, önkiszolgálást, helyváltoztatást segítő-támogató eszközök szükség szerinti használata kialakításának is.

6

Önellátás, önkiszolgálás fejlesztése:

A meglévő funkcióknak, a család igényeinek megfelelően és velük együttműködve szükséges az önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés. A sérülés függvényében szükség lehet az egészségüggyel való kapcsolattartásra, pl. inkontinencia kérdésének megoldásában.

Játéktevékenység:

A mozgáskorlátozott gyermeket a játéktevékenységében akadályozhatja bizonytalan testtartása, a helyzet- és helyváltoztatás, az eszközhasználat nehezítettsége, a téri tájékozódás terén fellépő nehézségek stb. Szükség lehet a játékhoz használt tér átalakítására, a játéktevékenység egészének, esetleg egyes részeinek adaptálására. Az egyes tevékenységek során fontos a mozgáskorlátozott gyermek aktív szerepe, bekapcsolódása.

Nyelvi fejlesztés:

A mozgáskorlátozottsághoz társulhatnak beszédzavarok, kommunikációs problémák. A szókincs szegényesebb lehet, a különböző kognitív funkciók érintettsége akadályozhatja versek, mondókák megtanulását, a mozgászavarok hatással lehetnek a nonverbális kommunikációra, légzésproblémák állhatnak fenn, súlyos esetben beszédképtelenség is előfordulhat. Emiatt fontos feladat a mozgáskorlátozott gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe, szükség lehet sajátos fejlesztési célok kitűzésére, esetleg a logopédussal való együttműködésre.

Éneklés, zenei nevelés:

Artikulációs problémák, légzésproblémák, a vitálkapacitás beszűkülése, ritmus és tempó érzékelésének nehezítettsége állhat fenn, ami pl. felső végtag érintettség esetén kiegészülhet az eszközhasználat nehezítettségével. Az óvodás életkor kiemelt tevékenysége az éneklés, így a mozgáskorlátozott gyermek fejlesztésébe is beépítendő. Pozitív hatása előnyösen befolyásolhatja a mozgásfejlődést is (pl. elősegíti a test ellazulását), társas cselekvést jelent, fejleszti a ritmus- és tempóérzékelést. A tevékenységek végzése közben szükséges lehet speciális testhelyzet felvétele, esetleg a gyermek állapota által meghatározott adaptált eszközök (hangszerek) használata.

Rajzolás, kézügyesség fejlesztése:

Felső végtag érintettség, izomtónus fokozódása, gyenge izomzat, a törzs- és fejkontroll hiánya stb. okozhat problémát ezen a területen. Fontos a kézfunkciót és a manipulatív tevékenységek segítségét célzó megfelelő testhelyzet megtalálása, a kóros izomfokozódások, együttmozgások leépítése, szükséges lehet adaptált eszközök használata, esetleg az eszközök rögzítése, a finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése. Minden tevékenység során kiemelt feladat a tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése. A mozgáskorlátozott gyermek eltérő tapasztalatokkal

rendelkezik, észlelési problémái, testséma-zavarai lehetnek, kevesebb ismerettel rendelkezhet az őt körülvevő világról. Alkalmat kell adni a minél sokrétűbb, mozgásos tapasztalatszerzésre, fejleszteni kell a kognitív funkciókat, különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást stb.

7

A halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek esetében a mozgáskorlátozottságon kívül még más – érzékszervi, beszéd- vagy értelmi fogyatékos – is nehezíti a fejlesztés lehetőségét. Fejlesztésük döntően a mozgáskorlátozottak pedagógiája és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek egyénre szabott kombinációival történik.

2.2. A látási fogyatékos (látássérült) gyermek

A látássérült gyermek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0–0,33 (0–33%-os látásteljesítmény) közötti. Látássérült az a gyermek is, akinek látótere – tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10°, azaz teljes szélességében legfeljebb 20°.

A látássérült gyermekek a nevelés szempontjából lehetnek: vakok, aliglátók és gyengénlátók. A speciális, gyermekekre szabott pedagógiai program meghatározója a látásélesség mellett: a látássérülés kóroki tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja, és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékoság, rendellenesség.

A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.

Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeret, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.

Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségre.

a) Az óvodai nevelésben részesülő vak gyermekeknél (vízus: 0) is kiemelt szerepet kap a játék, ami tág lehetőséget ad az ép érzékszervek aktivizálásával a hallás, tapintás, szaglás, íz-érzékelés, mozgás-ritmus, tájékozódási képesség intenzív fejlesztésére. Mozgásnevelésükben kiemelten fontos a testkultúra kialakítása, a tartáshibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, majd folyamatos fejlesztése. A vak gyermekek fejlesztésében hangsúlyos a zenei nevelés, mely egyszerre fejleszti a hallást és a mozgást.

Az önkiszolgálás terén életkoruk és sérültségük mértéke szerinti önállóság kialakítása a cél. A környezetük valósághű megismerése széles körű érzékeltetéshez, a biztonságos téri tájékozódás támpontokhoz kötötten valósítható meg. Az eszközök kiválasztásánál – színek helyett – elsődleges szempont a jól tapinthatóság biztosítása. A környezet kialakításakor tapintható jelzések alkalmazása, a bútorok lehetőség szerinti állandó rendje javasolt. A számélmények kialakulását az akusztikus minták, a mozgás és a verbális kifejezések is hatékonyabbá teszik, az óvodai tevékenységek során a hatrekeszes dobozok, gombás-, szöges táblák alkalmazása a Braille-írás-, -olvasásrendszer megtanulását készíti elő.

b) Az aliglátó gyermekek (vízus: a fényérzéstől 10%-os látásteljesítményig) adottságaik szerint vagy a tapintó-halló vagy a látó-halló (tapintó) életmódra készíthetők fel.

A látásukat praktikusán kismértékben használó aliglátó gyermekek (pl. fényérzékelők, színeket felismerők) nevelési programja a tapintó-halló életmódra felkészítést célozza [2.2. a) pont], de nem hanyagolható el látásteljesítményük megőrzése, intenzív fejlesztése sem.

8

Az aliglátó gyermekek közül a látásukat praktikusán jól használók számára olyan fejlesztő programot kell biztosítani, mely a látó-halló (tapintó) életmódra felkészítést tűzi ki célul.

A fejlesztés fő területei ez esetben megegyeznek a gyengénlátó gyermekek nevelésének elveivel [2.2. c) pont].

c) A gyengénlátó gyermekek (vízus: 10%-os látásteljesítménytől 33%-ig) főleg látásuk útján tájékozódnak a világban, de az ép látásúakhoz képest sokkal közelebből, kisebb térben tudják azt használni. Nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik, de jelentős szerep jut a nevelésben a többi, elsősorban a hallási és tapintási analízátor kompenzatív működésének is. Kiemelten fontos a testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, az ehhez szükséges környezet (pl. dönthető asztallap, egyéni megvilágítás) biztosítása.

A gyengénlátó gyermek fejlesztésének kiemelt területei az óvodában:

A gyengénlátó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése. Területei:

- Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával.
- A finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
- A látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.
- Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése

- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást.
- A tapintás által szerezhető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.

d) A halmozottan fogyatékos látássérült gyermekek esetében a látás hiányán vagy különböző mértékű csökkenésén kívül még más, testi, érzékszervi vagy értelmi sérülés is nehezíti a fejlesztés lehetőségét, amely döntően a látássérültek pedagógiája és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival történik. Az eredményességet a döntően egyéni vagy kiscsoportos szervezés biztosítja. Ez gyógypedagógiai óvodai ellátásban valósulhat meg. Abban az esetben, amikor az enyhébb látási sérülésekhez enyhébb fogyatékoságok csatlakoznak, akkor az integrált óvodai nevelés is lehet eredményes.

2.3. A hallási fogyatékos (hallássérült) gyermek

A súlyos fokban hallássérült – siket – és a kevésbé súlyosan vagy közepes fokban hallássérült – nagyothalló – gyermekek hallásvesztése a főbb beszédfrekvenciákon olyan mértékű, hogy ennek következtében a beszédnek hallás útján történő megértésére nem, vagy csak részben képesek. A halláskárosodás miatt – az állapot fennmaradása esetén – bizonyos esetekben – teljesen elmarad, vagy erősen sérül a beszéd és a nyelvi kompetencia. Az előzőek miatt korlátozott a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében módosul a gyermek megismerő tevékenysége, esetenként egész személyisége megváltozik. A

9

legkorábbi életkortól alkalmazott orvosi-egészségügyi és speciális pedagógiai ellátás együttes megvalósításával a súlyos következmények csökkenthetők.

A megfelelő otológiai, pedoaudiológiai gondozás, a korszerű hallókészülékkel történő ellátás és a hallásjavító műtétek mellett (cochlea implantáció), a speciális pedagógiai segítség eredményeként a gyermek óvodás életkorára elérhető, hogy a súlyos fokban hallássérült (siket) kisgyermek érzékeli a hangot. Képes lesz az emberi hang kommunikációs funkciójának felismerésére. A beszédhallás fejlődésével és a szájra irányultság kialakulásával párhuzamosan tudatos hangadásra képessé válik. Megindul a passzív és aktív szókincs fejlődése, elhangzanak az első szavak. Mindez a szülők folyamatos közreműködését és együttműködését is igényli.

Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a súlyosan hallássérült szülők gyermekeire, akik nagy része használja a jelnyelvet vagy annak elemeit, mint kifejezőeszközt.

Bár a hallássérült szülő hallássérült gyermekére az adott intézmény pedagógiai programjában előírt kommunikációs forma (beszéd, gesztus) vonatkozik, kívánatos, hogy a (gyógy)pedagógus oly mértékben legyen jártas a jelnyelv használatában, hogy azt szükség esetén fel tudja használni a gyermekekkel való kommunikációban és a hallássérült szülőkkel való érintkezésben.

A kevésbé súlyos- vagy közepesen fokban hallássérült (nagyothalló) és a korai életkorban cochlea implantált kisgyermekek képessé válhatnak a hallásra épített kommunikációra.

A nyelvi és pszichoszociális fejlettség kedvező esetben olyan szintű lehet az óvodás kor kezdetére, hogy a hallássérült kisgyermek egy része további speciális segítséggel, halló társaikkal együtt vehetnek részt az óvodai nevelésben.

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata – a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédképpenléti állapotban van. Ez függ a hallásállapottól és a beszéd kialakulását egyénenként is nagymértékben és eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől (például kognitív és pszichés állapot, szociokulturális környezet korai és optimális pedoaudiológiai ellátástól stb.).

Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

A fejlesztés feladatai:

a) A súlyos fokban hallássérült – siket – gyermekek (a beszédtartományban mért hallásvesztés 90 dB vagy nagyobb) óvodás életkorban történő fejlesztési feladata a nyelvi kommunikáció rendszerében a hallás és a beszédértés fejlesztése, a hangos beszéd aktív használatának építése, a grafomotoros készségfejlesztés és a

diszfázia-prevenció.

10

Az óvodai nevelés során arra kell törekedni, hogy a súlyos fokban hallássérült kisgyermek hangmegnyilvánulásaiival, majd beszéddel hívja fel magára a figyelmet, közölje kívánságait. Környezete igyekezzon a gyermek közölnivalóját, kommunikációs próbálkozásait megérteni.

Az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó feladat a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése. Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szókincset, szájról olvasási készséget. Törekedni kell a beszédérthetőségének kialakítására, főleg a magánhangzók esetében.

A nyelvi kommunikáció megalapozása érdekében kívánatos, hogy értsék, ismerjék fel hány szó, rövid mondat grafikus képét, hozzájuk intézett leggyakoribb kérdéseket, közléseket.

b) A nagyothalló – gyermekeknél a beszéd tartományban mért hallásvesztés 30–45 dB közötti, közepsúlyos esetben 45–65 dB közötti, súlyos esetben 65–90 dB közötti hallásvesztést mutatnak ki. A nagyothalló óvodás korú gyermekek az emberi beszéd, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek. Beszédfejlődésük késve, általában spontán (hallókészülék segítségével vagy anélkül), esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg.

A nagyothalló gyermekek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, és/vagy fejlesztése a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét.

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.

c) A hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott (pl. cochlea implantált) hallássérült gyermeknél – egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép hallás mérhető.

Fejlesztésük stratégiája döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazásával történik. Beszédértésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével.

Fejleszthetőségük, fejlődési ütemük döntően függ a műtét időpontjától, a család aktív együttműködésétől. A minél korábban végzett hallásjavító műtét előtti és utáni pedagógiai habilitációs és rehabilitációs fejlesztés, szülői támogatás, foglalkozás – valamint azzal párhuzamosan –, az audiológiai gondozás eredményezi a nyelvi fejlődés gyorsabb, magasabb szintű elsajátítását.

Fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van (többségi óvoda, szükség esetén logopédiai csoport). Teljesítményüket döntően befolyásolja intellektusuk, esetleges – a pszichés fejlődés zavara miatti – beszéd-, nyelvtanulási akadályozottságuk valamint a családi háttér, a fogadó intézmény integrációs szintje a speciális pedagógiai megsegítés.

11

d) A halmozottan fogyatékos hallássérült óvodás korú gyermekek esetében a hallás különböző mértékű csökkenésén kívül még más (esetenként mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy a pszichés fejlődés zavara) fogyatékoság is súlyosbítja a fejlesztés lehetőségét. A velük való foglalkozás döntően a szurdopedagógia és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival, egyéni fejlesztési terv alapján történik. Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

2.4. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

Külön óvodai csoport létesítése kizárólag az 5. életévét betöltött – óvodai nevelésre kötelezett – és a komplex – pedagógiai-gyógypedagógiai, pedagógiai, pszichológiai és orvosi – vizsgálat diagnózisa alapján egyértelműen az enyhe értelmi fogyatékos övezetbe sorolt gyermekek számára abban az esetben lehet szakmailag indokolt, ha a gyermek nevelése vélhetően csak a speciális nevelés keretében biztosított, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés mellett valósítható meg megfelelően.

2.5. A közepsúlyos értelmi fogyatékos gyermek

A közép súlyos értelmi fogyatékos gyermekek sérülése általában már az óvodáskort megelőzően, közvetlenül születés után vagy kora gyermekkorban felismerhető. A jól szervezett és hatékony korai fejlesztés jelentősen segítheti az óvodai beilleszkedést és az óvodaérettség elérését.

Óvodába lépéskor jellemző a bizonytalan nagymozgás, ügyetlen manipuláció, előfordulhatnak sztereotip mozgások. Szobatisztaság kialakulatlan, beszédértés gyenge, sok esetben a kommunikáció súlyosan akadályozott. Sérült a figyelem, a motiváció, az emlékezet és a kitartás.

A közép súlyos értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében a kis lépések elvét alkalmazva, a gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztés kellő időt, alkalmat kell, hogy biztosítson:

- a) az alapmozgások, manipuláció kialakítására, fejlesztésére,
- b) a minimális kontaktus, kooperációs készség, valamint a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztésére, a gyermek egyéni szükségleteinek megfelelően a szóbeli kommunikációt kiegészítő, illetve helyettesítő módszerek, eszközök alkalmazásával történő fejlesztésére,
- c) a beszédindításra, a beszédmegértés fejlesztésére, az aktív szókincs bővítésére,
- d) a szobatisztaság, az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítására,
- e) az adekvát játékháználat elsajátítására, a kognitív funkciók fejlesztésére.

12

Ezek kialakításánál kiemelt szerepe van a rendszerességnek, az utánzásnak, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasításnak, a zenének, a ritmusnak, a sok ismétlésnek.

A fejlesztés során a csoportos foglalkozásokon törekedni kell a megfelelő motiváció fenntartására, a csoportban az egymáshoz való közeledésre, az egymás melletti tevékenykedés fejlesztésére.

2.6. Beszédfogyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok óvodáskorban

Beszédfogyatékos gyermek esetén a receptív vagy expresszív beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavarára miatt az anyanyelv elsajátítás folyamata akadályozott, a gyermek életkorától eltérő. A beszédfogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia, a folyamatos beszéd zavarai, logofóbia, centrális eredetű szerzett beszédzavarok, orrhangzós beszéd), illetve a beszédproblémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik.

Beszédfogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít.

A nyelvfejlődési és beszédzavarok az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében a beszédértés és észlelés nehézségében, kifejezőkészség nehézségében (szegényes szókincs, grammatikai fejletlenség), a beszédszerveződés nehézségében (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd kialakulatlansága), a beszédszervi működés gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavarban (fonológiai tudatosság, taktilis, vizuális észlelés, verbális emlékezet zavarai), a verbális tanulás lassú fejlődésében nyilvánulhatnak meg.

A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavarára mellé társulhatnak részképességzavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, az aktív nyelvhasználatot segítő, speciális terápiákat alkalmazó fejlesztési környezetben valósulhat meg a gyermek komplex állapotfelmérése alapján. A gyermek egyéni képességeihez igazodó intenzív fejlesztőmunka során fontos, hogy az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel tegyük lehetővé, amely segíti a társas kapcsolatok kialakulását és a személyiség fejlődését is.

Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában. A speciális nevelés keretében biztosított fejlesztés segíti az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint elérését. A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatni kell, a gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg.

Azoknál a beszédfogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszédfogyatékosághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavarai társul, az

13

eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékoság módszereinek kombinációjával valósulhat meg.

2.7. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmus spektrum zavarok meghatározó jellegzetessége a társas viselkedést, a kölcsönösséget igénylő

kommunikációt és a rugalmas viselkedésszervezést megalapozó kognitív készségek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az állapot háttérében az idegrendszer fejlődési zavara áll. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekekre jellemző a kölcsönösséget igénylő társas helyzetek megértésének és azokban való részvételének zavara, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmatlan, sztereotip viselkedés, a viselkedésszervezés és kivitelezés zavara és az egyenetlen képességprofil. Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul, ami azt jelenti, hogy jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett épp úgy, mint értelmi sérüléssel együtt járva. A fejlődési zavar átlagos, vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés fejlődését, ezért sérülés-specifikus fejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van. Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya, vagy megkésített fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. Az alapvető problémák közé tartozhat a nyelvhasználat színvonalától függetlenül, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, hatalmának megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek lehető legkorábbi diagnózist követő rehabilitációs terápiája megelőzheti egyes tünetek kialakulását, enyhítheti a fejlődés devianciáját. Ennek eredményeként a nem beszélő, vagy megkésített beszédfejlődésű gyermek (ha mentális szintje megengedi) óvodába lépéskor már rendelkezhet korlátozott mennyiségű, de célszerűen használt augmentált – vizuálisan segített – kommunikációs eszköztárral. A gyermek a szociális interakció csecsemőkori fejlődési szintjének megfelelő egyes képességeket segítségével használhat, és a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési helyzetekben, illetve környezetében az egyéni fejlesztéshez szükséges viselkedéselemekkel képességeitől függően rendelkezhet.

A korai speciális terápia hiányában ezek lesznek az óvodai fejlesztés fő céljai, kiegészítve a viselkedésszervezés problémáinak, viselkedés- és gondolkodási készségek terápiájával, szükség esetén a korai elemi készségek kialakításával (szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás) fejlesztésének elemeivel.

A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek számára is a kommunikációs, szociális és kognitív rehabilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata. Ennek érdekében az óvodai nevelés, illetve ideálisan a szülőkkel való együttműködés eredményeképpen az egész ébren töltött idő – különösen a természetes élethelyzetek – használandóak a fejlesztésre. Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben pszichológiai képességmérés. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva. A gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

14

2.8. A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek

A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet. A kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat: a gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával. A fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történjen. További feladat megelőzni a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását, és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készségeket.

Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizni kell, és amennyiben szükséges, a fejlesztés további menetét erre alapozva kell meghatározni.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció a pszichés fejlődési zavar jellegét megállapító,

komplex – pedagógiai-gyógypedagógiai, pszichológiai és orvosi – szakértői véleményben foglaltak alapján történik.